

Jakab Albert Zsolt

EZ A KŐ TÉTETETT...

Az emlékezet helyei Kolozsváron (1440–2012)

Jakab Albert Zsolt
Ez a kő tétetett...
Az emlékezet helyei Kolozsváron (1440–2012)
Adattár

Sorozatszerkesztő

Horváth István
Jakab Albert Zsolt

Jakab Albert Zsolt

Ez a kő tétetett...

Az emlékezet helyei Kolozsváron (1440–2012)
Adattár

Kriza János Néprajzi Társaság – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet

Kolozsvár
2012

Lektorálta

dr. Keszeg Vilmos egyetemi tanár, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, Kolozsvár

dr. Verebélyi Kincső egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Néprajzi Intézet, Budapest

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JAKAB, ALBERT ZSOLT

Ez a kő tétetett... Az emlékezet helyei Kolozsváron (1440–2012). Adattár /
Jakab Albert Zsolt. – Cluj-Napoca : Editura Institutului pentru Studierea Problemelor
Minorităților Naționale : Kriza János Néprajzi Társaság, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-8377-04-9

ISBN 978-973-8439-63-4

730(498 Cluj-Napoca)

Korrektúra: Demeter Zsuzsa

Borítóterv és tipográfia: Könczey Elemér

Számítógépes tördelés: Fazakas Botond, Kolcza Mátyás Barna

Nyomda: IDEA és GLORIA – Kolozsvár

© Kriza János Néprajzi Társaság

© Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (ISPMN)

A kötet tartalmáért a szerző vállal felelősséget, a kifejtett vélemények nem feltétlenül tükrözik a KJNT, az NKI és Románia Kormánya álláspontját.

Tartalom

Előszó	9
Adattár	11
Szakirodalom és források	479
Személynévmutató	493
<i>Rezumat</i>	510
<i>Abstract</i>	511

A kötet a Kolozsváron 1440 és 2012 között, a datálás és emlékállítás szándékával létrehozott feliratokat, emléktáblákat, szobrokat és emlékműveket, valamint az ezekhez kapcsolódó adatokat tartalmazza. A teljesség igényével összeállított korpusz a történeti, a városban már nem fellelhető anyagot is felöleli, amelyeket a különböző történeti, helytörténeti, művészettörténeti és turisztikai jellegű forrásmunkák alapján azonosítottam. A 768 tételből álló adattár jelentős hányada eddig publikálatlan anyagot jelent. A szövegek elemzését, a kolozsvári emlékállítások történeti vizsgálatát különálló kötetben végeztem el.¹

A kolozsvári nyilvános és félnyilvános terekben történt emlékállítások szöveges reprezentációit több szempontból beazonosítva szerkesztettem korpuszá. A rendszerezést érvényesítő adatlap elkészítéséhez a folklorisztika és az epigrafika szabályzatait, eljárásait alkalmaztam.²

A gyűjtött anyagot a létrehozás, emlékállítás *időpontja* alapján rendeztem sorba, illetve sorszámoztam. Ez segít a kronológiai áttekintésben, az elemzésben ennek alapján hivatkozom a szövegekre. Ennek a sorrendnek a megállapítása hosszas dokumentálódást igényelt azokban az esetekben, amikor a tárgyakon nincs megjelölve, illetve nincs pontosítva a létrehozás éve. Ilyenkor a különböző forrásokra támaszkodtam, amennyiben nem találtam pontosabb információt, az egymásutániságot hozzávetőlegesen állapítottam meg.

Minden esetben megneveztem az emlékállítást, a gyűjtött anyag *helyét* is. Ez azt jelenti, hogy az utcák, terek neveit is feltüntettem. Az utcák régi, a magyar lakosság által máig használt neveit írtam elől és az aktuális hivatalos (ez többnyire román) nevét utána. Ezt a sorrendet az indokolja, hogy az adatot könnyebb számontartani vagy visszakeresni az utcák régi magyar neve nyomán, mint a gyakran megváltozó hivatalos román név alapján.

Azokat az eseteket, amikor egy-egy emléktárgyat elköltöztettek vagy újraállítottak, a *megjegyzés* rovatban tüntettem fel. Ezzel az eljárással a többször újraállított emléktárgyak azonos szövegének ismétlését is sikerült elkerülni. Ugyanitt közöltem az etnográfiai adatokat, illetve azokat az információkat is, amelyeket fontosnak tartok a szöveg értelmezése, illetve az elemzés szempontjából.

Az emléktárgyak *szövegét* minden esetben eredetiben közlöm, betartva a központosási, formai sajátosságokat. Az átírás során kerek zárójelben oldottam fel a ligatúrát vagy rövidítést, illetve jeleztem a szövegközlés eljárásaiból adódó hiányosságokat (például a

1 *Emlékállítást és emlékezési gyakorlat. A kulturális emlékezet reprezentációi Kolozsváron.* Kriza János Néprajzi Társaság – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2012.

A kötet véglegesítésekor és szerkesztésekor az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíjában részesültem.

2 Voigt Vilmos – Balogh Lajos: *A népköltési (folklor) alkotások kritikai kiadásának szabályzata.* (Szerkesztési irányelvek, IV.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973.
Barna Gábor (szerk.): *Történeti források és jelenkori folklórszövegek lejegyzésének, átírásának és kiadásának kérdései.* (Folklorisztikai olvasmányok, III.) Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 2003.
Lővei Pál: *Posuit hoc monumentum pro aeterna memoria. Bevezető fejezetek a középkori Magyarországi síremlékeinek katalógusához I–II.* (Kézirat.) Budapest, 2009.

szöveg részét alkotó címer, vizuális motívum helyét, a befejezetlenséget vagy hiányosságot). Szögletes zárójelben adtam meg a már olvashatatlan, az adatvétele idején hiányzó szövegrészeket, illetve jeleztem az esetleges javításokat. Amennyiben szükséges volt, közöltem a szöveg *mai olvasatát*, illetve a *fordítását* is. A fordítók neveit is feltüntettem, illetve – amennyiben indokolt – a vendégszövegek bibliográfiai adatait is.

Fontosnak tartottam azt is, hogy az emléktárgyak *irodalmát* is megnevezzem. Ez az adott emléktárgynak a fontosabb helytörténeti hivatkozásait jelenti, ahol történeti adatokat, művelődéstörténeti, illetve az emléktárgyak állításával kapcsolatos kiegészítő információkat találhatunk. A ma már nem létező szövegek esetében itt hivatkoztam a forrásra. Ezeknek a hivatkozásoknak a feloldása a kötet végén, külön alfejezetben található.

A kötet végén helyeztem el a személynévmutatót, amely a szövegekben és leírásokban előforduló, az emlékállításhoz köthető személyek neveit tartalmazza.

Az emlékállítások mindegyikéről fényképfelvételt is készítettem, illetve a gyűjtés pillanatában már nem létező emléktárgyakról igyekeztem beszerezni felvételeket.

Köszönettel tartozom Gálfi Emőkének (Erdélyi Múzeum-Egyesület) az egyes latin szövegek fordításában, Bányai Viktóriának (ELTE Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék) és Gidó Attilának (Nemzeti Kisebbségkutató Intézet) a héber szövegek, Komáromi Tündének (Román Akadémia Folklórarchívuma) pedig az orosz szövegek fordításában nyújtott segítségéért.

Köszönöm a Kriza János Néprajzi Társaságnak és a Nemzeti Kisebbségkutató Intézetnek, hogy lehetővé tette a kötet megjelentetését.

Adattár

1.

[A napóra lapja fölött:]

antoni[u]s a(nn)o m[xl?]

Fordítás: [Állíttatta] Antal [apát], 1440-ben.

Időpont: 1440

Hely: Monostori (Mănășturului) u., a Nagyboldogasszony-templom déli oldalának napóráján.

Megjegyzés: a napóra gótikus minuszkulákkal vésett felirata.

Irodalom: Eszterházy J. 1868: 107; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 31; Kovács A. 2007b: 67, 77; Sas P. 2010b: 116–117, 159.

2.

anno domi(ni)
MoCCCXLII-Sigismvndi-
clem(entissimo)
s[?]aris-est-locat

Fordítás: Az Úr 1442. esztendejében a legkegyelmesebb Zsigmond [király]. (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása nyomán)

Időpont: 1442

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom bejárata fölött, Szent Mihály szobra alatt, Zsigmond király német-római császári címere felső részén.

Megjegyzés: gótikus minuszkulákkal vésett felirat. Talán téves az állítás dátuma: ekkor Zsigmond király már öt éve halott volt.

Irodalom: Letavay S. 1818: 138; Mikó Á. 1860: 11; Jakab E. 1870a: 361, 420; Sándor I. 1913: 5, 1924: 38–39; Grandpierre E. 1936: 20; Biró J. 1940: 8–9, 7. kép; Rados J. 1942: 2, 10. tábla; Márkos A. szerk. 1944: 28; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 16; Sas P. 1998: 23, 2009: 28.

3.

HOC TEMPLVM EXTRVCTVM EST ANNO D(OMINI) 1442

Fordítás: Ez a szentegyház felépült az Úr 1442. esztendejében.

Időpont: 1442. nov.

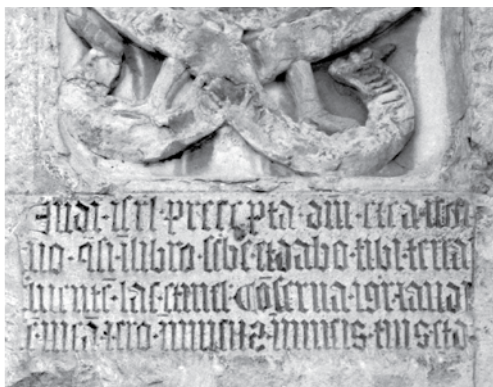
Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom déli kapujától balra, a második támpillér vízvezetője alatt.

Megjegyzés: vörös betűs, antikvákat használó, karcolt kézírás.

Irodalom: Sas P. 1998: 22, 2009: 27.

4.

Avdi-**isr(ae)**l-pr(a)**ecepta**-d(omi)**ni-et ea-in-c(ord)e(...)**t(-)
vo-q(ua)**si-i(n) libro-sc(ri)be-et dabo-tibi-terra[m]**
[af]fluente(m)-**lac(te)-et mel(le):Co(n)serva-ig(itu)r-fand[am]**
e-mea(m)-**et ero-i(n)imicvs-i(n)imicis-tvis-et d[...]**

Fordítás: Halld Izráel az Úr parancsolatait és azokat a te szívedbe mintegy könyvbe írd be, és adok neked tejben és mézben bővelkedő földet: Tartsd meg az én igazságomat és ellensége leszek ellenségednek és [...]. (A Vulgata alapján fordította Buzogány Dezső.)

Időpont: 1444 előtt

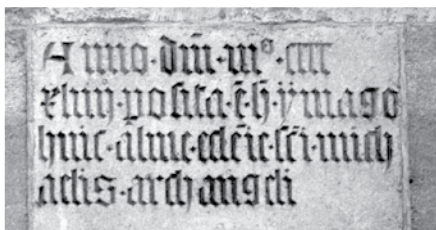
Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom bejáratánál, jobboldalt.

Megjegyzés: gótikus minuszkulákkal vésett felirat. Az ószövetségi Mózes féldomborművű mellszobra volt itt, két kezében a Tízparancsolattal.

Irodalom: Mikó Á. 1860: 11; Eszterházy J. 1862: 62; Jakab E. 1870a: 421, 1888b: 189, 1888c: 19; Balogh J. 1935: 11; Grandpierre E. 1936: 29; V. Cucu–M. Ștefan 1974: 165; Kelemen L. 1982a: 113; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 15–16; Sas P. 1998: 25–26; Asztalos L. 2004: 459; Sas P. 2009: 27.

5.

Anno-d(omi)**ni-M^oCCCC**
XLIII**-posita-e(st)-h(æc)-ymago**
hvic-alm(a)e-ec(c)le(s)í(a)e-s(an)c(t)i-mich(-)
aelis-archangeli

Fordítás: Az Úr 1444. esztendejében helyezték el ezt a képet e Szent Mihály főangyalnak szentelt anyaszentegyház számára. (Kovács András fordítása)

Más fordítás: „Ezernégyszáznegyvennégyben állították e szobrot Szent Mihály arkangyal emez áldást osztó egyháza számára” (vö: Márkos A. szerk. 1944: 28).

Időpont: 1444

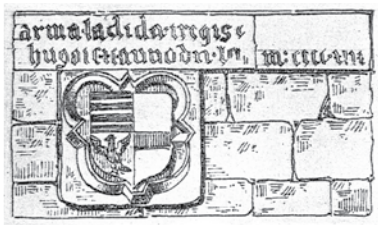
Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom bejáratánál, jobboldalt.

Irodalom: Letavay S. 1818: 138; Jakab E. 1870a: 421, 1888c: 19; Orosz F. 1933: 30; Balogh J. 1935: 11; Grandpierre E. 1936: 29; Vásárhelyi Z. E. 1942: 60; Márkos A. szerk. 1944: 28; Št. Pascu–Pataki J–Popa V. 1957: 43; Kelemen L. 1982a: 113; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 15–16; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 36; Sas P. 1998: 24–25; Asztalos L. 2004: 459; Sas P. 2009: 27–28.

6.

arma-ladislai-regis·

hu(n)ga(r)i(a)e·et·c(roatiae)·anno·d(omi)n(i)·i(n)c(arna)c(ionis) M°CCCC°XLIX

Pákey Lajos rajza

Fordítás: [V.] Lászlónak, Magyarország és Horvátország királyának címere, az Úr megtestesülésének 1449. évében. (Mihály Melinda fordítása nyomán)

Időpont: 1449

Hely: a későbbi Deák Ferenc (Eroilor) u. végén, a Közép-kapu oldalán.

Megjegyzés: gótikus minuszkulákkal vésett felirat. 1850-ben bontották le a Közép-kaput (Szabó T. Attila szerint 1841-ben – vö: Szabó T. A. 1946: 71–72). Nincs meg a felirat.

Irodalom: Letavay S. 1818: 135; Nagyajtai Kovács I. 1840: 61–62, 73, 1843: 72; Jakab E. 1870a: 370–371, 1870b: IX. tábla; Sándor I. 1913: 6, 1924: 41; Vásárhelyi Z. E. 1942: 57; Balogh J. 1944: III–IV. tábla; Márkos A. szerk. 1944: 21; Balogh J. 1985: 137; Mihály M. 2005: 4–5, 2008b: 10, 11.

7.

(Kolozsvár címere)

HOSTIS AB INSIDIIS DOMINUS NISI PROTEGAT URBEM
EXCUBIAE HUMANAЕ PRESIDIUМQUE NIHIL. [1449.]

Fordítás: Ha az Úr nem védi a várost az ellenség cselétől, az emberi örök és seregek semmi esetre. 1449. (Zsolt 127 változata) (Pákey Lajos fordítása).

Más fordítás: Ha az Úr nem védi meg a várost az ellenségtől, hiábavaló az emberi őrszemek és seregek igyekezete. (Zsolt 127 változata)

Időpont: 1449

Hely: a későbbi Deák Ferenc (Eroilor) u. végén, a Közép-kapu oldalán.

Megjegyzés: disztichonban írt szöveg. 1850-ben bontották le a Közép-kaput (Szabó T. Attila szerint 1841-ben – vö: Szabó T. A. 1946: 71–72). Nincs meg a felirat.

Irodalom: Nagyajtai Kovács I. 1840: 62; Mikó Á. 1860: 10; Jakab E. 1870b: V. tábla; Herepei J. 1943: 127, 128; Balogh J. 1944: IV. tábla; Gaal Gy. 2006, 2007: 161–162.

8.

h(a)ec strvctvra fabricat est ad honorem S(an)cti Michaelis
archangeli per ven(erabi)^{le(m)}: do(mi)nv(m) Gregorⁱⁱ Slevnig decre(-)
tor(um) et Artiv(m) Bacc(alaurevm)et Pl(e)ba(nu)m hvi(us) Civitatis de bonis(s)vvvis
pa(r)í(ite)r d(ominorum) Providor(um) Thom(a)e rvffiet Lawr(e)nt(h) slevnig iv(-)
dicvm s(im)il(ite)r hvi(us) Civitat(is) avor(um)et progenitor(um) ip(s)i(us) et alio(-)
r(um) bonor(um) ho(mi)nv(m) qvor(um) merles ercondita set in c(o)elis.M.L.[D]

Fordítás: Ezt az épületet építtette Szent Mihály főangyal tiszteletére tisztelendő Slevnig Gergely, a törvénytudomány és a szabad művészetek koszorúsa, ez időben a város [Kolozsvár] pébánosa, különösen előrelátó Veres Tamás és Slevnig Lőrinc városi bíró urak, az ő nagyatyja és szülői és más jó emberek javaiból, akiknek jutalma el van téve az egekben ML(D) (=1050, azaz 1450). (Jakab Elek fordítása nyomán)

Időpont: 1450

Hely: Főtér (Unirii) 16. sz., a Szent Mihály-plébánia lépcsőfordulójában.

Megjegyzés: gótikus minuszkulákkal vésett felirat. A város első építési emléktáblája. Kelemen Lajos szerint legalább fél évszázaddal később épült a ház, szerinte a tábla legfeljebb egy részére vonatkozhat (Kelemen L. 1987: 266). 1995 szeptemberében költöztették jelenlegi helyére.

Irodalom: Letavay S. 1818: 138–139; Jakab E. 1870a: 441–442, 1888b: 190, 1888c: 19; Sándor I. 1913: 7–8; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 21; P. Bortuş 1923: 36; Sándor I. 1924: 43; Vásárhelyi Z. E. 1942: 62; Márkos A. szerk. 1944: 29, 63; Debreczeni L. 1957: 228; Kelemen L. 1982a: 124, 1989: 24; Gaal Gy. 1995: 18; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 26–27; Asztalos L. 2004: 389; Gaal Gy. 2007: 38.

9.

„Anno domi(ni) MCCCCLVIII. hoc opus fieri fecit providus vir Stephanus de Ilia pro sua et amicorum suorum salute.”

Fordítás: Az Ur 1458-ik évében készíttette e művet előrelátó Ilia István, maga és barátai üdvéért. (Jakab Elek fordítása)

Időpont: 1458

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templomban.

Megjegyzés: az adatot illetően Jakab Elek Eszterházy Jánosra hivatkozik (vö: Jakab E. 1870a: 422). Nincs meg a felirat.

Irodalom: Jakab E. 1870a: 422.

10.

1476

Fordítás: [Építés éve:] 1476.

Időpont: 1476

Hely: a későbbi Unió (Memorandumului) u. végén, a Monostor-kapu keleti oldalán.

Megjegyzés: a kapu másik oldalán volt Luxemburgi Zsigmond címere. Az 1840-es években bontották le a Monostor-kaput.

Irodalom: Letavay S. 1818: 137; Nagyajtai Kovács I. 1840: 42, 46, 49, 73, 1843: 72; Jakab E. 1870a: 463, 1870b: IX–X. tábla; Balogh J. 1944: III. tábla; Márkos A. szerk. 1944: 25; Balogh J. 1985: 137–138; Mihály M. 2005: 4, 2008b: 8.

Jakab Elek rajzai

11.

·MEMENTO·MEI·DOMINE·G(REGORIUS)·S(LEVNIG)·1477

Fordítás: Emlékezzél meg rólam, Uram. Slevnig Gergely, 1477.

Időpont: 1477

Hely: Főtér (Unirii) 16. sz., a bejáratnál szemközti fal ajtókeretén.

Irodalom: Nagyajtai Kovács I. 1843: 73; Mikó Á. 1860: 9; Jakab E. 1870a: 442; Sándor I. 1913: 7–8, 1924: 43; Balogh J. 1943: 54, 79, 256, 50. kép; Murádin J. 1965: 1437, 1438; Lőwy D.–Demeter V. J. 1990 II.: 7; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 28.

12.

1477

Fordítás: [Építés éve:] 1477.

Időpont: 1477

Hely: a későbbi Wesselényi (Regele Ferdinand) u. végén, a Híd-kapu tornyának homlokzatán.

Megjegyzés: 1831-ben a keleti oldalra került. 1868-ban bontották le a Híd-kaput. 1907-ben a követ a városi tanács a múzeumnak ajándékozta, most az ENTM kapualjában található.

Irodalom: Letavay S. 1818: 134; Nagyajtai Kovács I. 1840: 45, 1843: 72–73; Szilágyi S. 1848a: 21–22; Jakab E. 1870a: 112, 463, 1870b: X. tábla; Balogh J. 1944: 297, III. tábla; Márkos A. szerk. 1944: 19; Kelemen L. 1982a: 125; Balogh J. 1985: 133; Asztalos L. 2004: 202; Mihály M. 2005: 4, 2008b: 9, 2009: 142, 149..

13.

A(NNO). D(OMINI). 1481

Fordítás: Az Úr 1481. esztendeje.

Időpont: 1481

Hely: Főtér (Unirii) 16. sz., a Szent Mihály-plébánia egykori napóráján.

Megjegyzés: Slevnig Gergely plébános lemondásának évét jelezte. Nincs meg a felirat.

Irodalom: Sándor I. 1913: 8, 1924: 43–44

14.

[I]NR[I]

[Alatta:]

1505

Fordítás: (Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum:) Názáreti Jézus, a zsidók királya. 1505.

Időpont: 1505

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom déli kapujától jobbra, a *Golgota* domborművön.

Irodalom: V. Cucu–M. Ștefan 1974: 165; Lőwy D.–Demeter V. J. 1990 II.: 7; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 21; Sas P. 1998: 20, 2009: 26.

15.

TEMPORE-SECTE-CRVCIAE-DO(MINO):IOHA(NNI):ZAPOL:-VAIVODE-TRIVMPH ANTI-FAVSTE
BERNARDVS
I·V·

PIKTOR
XIII

Fordítás: A keresztes hadak idejében, Zápolya János vajda úrnak, a szerencsés győzőnek, Bernárd festő 1514. (Jakab Elek fordítása)

Időpont: 1514

Hely: az egykori Híd – a későbbi Wesselényi (Regele Ferdinand) – u. 308. sz., a ház ajtókeretén.

Megjegyzés: a múzeumban található (ENTM, ltsz. F 2749).

Irodalom: Jakab E. 1870a: 608–609, 1870b: VIII. tábla; Gerecze P. 1906: 436; Balogh J. 1935: 19, 1943: 62, 85, 257, 63. kép; S. Goldenberg 1958: 107; V. Vătăşianu 1959: 619; Gh. Sebestyén–V. Sebestyén 1963: 87; Murádin J. 1965: 1438; H. Daicovicu red. 1967: 48; Ş. Pascu–V. Marica 1969: 70; Kelemen L. 1982a: 140; Balogh J. 1985: 45, 159, 184, 87. kép; Lőwy D.–Demeter V. J. 1990 VI.: 6; Kovács A. 2003: 9; Mihály M. 2009: 151–152.

16.

(dombormű: férfimellkép)
D(OMINUS) IOHANNES CLY(N)

[A lábazaton:]

PW
IC
1528

Fordítás: [Állíttatta] Johannes Clyn, 1528-ban.

Időpont: 1528

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom sekrestyeajtó keretén.

Irodalom: Jakab E. 1870a: 417–418, 1888c: 18; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 19; Sándor I. 1913: 32–33, 1924: 45–47, Orosz F. 1933: 30, Grandpierre E. 1936: 49, Biró J. 1940: 13, 12. kép, Vályi L. összeáll. 1941: 13; Rados J. 1942: 2, 17. tábla; Vásárhelyi Z. E. 1942: 116; Balogh J. 1943: 94–95, 258, 128. kép; Şt. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 37 (16. kép); A. E. Baconsky 1963: 27–28; V. Cucu–M. Ştefan 1974: 165, 1979: 173; Kelemen L. 1982a: 118–119; Balogh J. 1985: 114; Lőwy D.–Demeter V. J. 1990 II.: 7; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 18–19; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 37; Sas P. 1998: 80; Lukács J. 2005: 41, 72; Gaal Gy. 2007: 23; Sas P. 2009: 32, 95–96.

17.

JB
1534

Fordítás/olvasat: [Állíttatta] J. B., 1534-ben.

Időpont: 1534

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom sekrestyeajtó szárnyán.

Megjegyzés: az 1930-as években lecserélték az ajtót.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 18; Sándor I. 1913: 32–33, 1924: 46–47; Grandpierre E. 1936: 49; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 19; Sas P. 1998: 29; Gaal Gy. 2007: 23; Sas P. 2009: 32, 95–96.

18.

PATERE-ET-ABSTINE (Wolphard-címer) M·D·XXXIII

Fordítás: Nyitottság és mértéktartás. 1534.

Időpont: 1534

Hely: Főtér (Unirii) 31. sz., a Wolphard–Kakas-ház homlokzati ablakkeretén.

Megjegyzés: az 1894-ben történt részleges lebontását követően került be a múzeumba (ENTM, ltsz. VI.1551, F 2774).

Irodalom: Jakab E. 1888c: V. tábla; Pósta B. 1903: 54. 29–30; Balogh J. 1935: 20, 1943: 100–

101, 260, 149. kép; Vásárhelyi Z. E. 1942: 67; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 43; S. Goldenberg 1958: 104–107; Gh. Sebestyén–V. Sebestyén 1963: 11. tábla; H. Daicoviciu red. 1967: 48–49; Balogh J. 1985: 45, 174, 59. és 61. kép; Kovács A. 2003: 32; Kovács K. 2008: 76–77; Mihály M. 2009: 152.

19.

DOMINVS-ERIGIT-ELISOS (Wolphard-címer) M·D·XXXIII

Fordítás: Az Úr felemeli a lesújtottakat. 1534. (Zsolt 146,8)

Időpont: 1534

Hely: Főtér (Unirii) 31. sz., a Wolphard–Kakas-ház ablakkeretén.

Megjegyzés: az 1894-ben történt részleges lebontását követően került be a múzeumba (ENTM, ltsz. F 2766).

Irodalom: Jakab E. 1888c: V. tábla, Pósta B. 1903: 54. 29–30, Balogh J. 1935: 20, Vásárhelyi Z. E. 1942: 67, Balogh J. 1943: 260, 151. kép, Balogh J. 1944: 299 (7. kép), Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 43, Kovács K. 2008: 77, Mihály M. 2009: 152.

ACTA DEO INTEREAO CENITRIX & (ET)
 VOS MEA CHARA VALETE PIGNORA
 & (ET) EXUVIIS SOLVITE IUSSA MEIS
 SOLVITE SED LACRIMAS HAUD FU(-)
 NIDTE PATRE SUPERSTES NAM
 FRUOR ÆTHEREIS IAM MELIORE CHORIS
 OBIIT AN(N)O XTI:M.D.C.C.LXXVI ÆTATIS
 XLIII. VIII FEB(RUAR):

Fordítás: Méltóságos gróf Haller Zsuzsannának, a néhai méltóságos gróf Mikes Antal unokájának (?) legfontosabb bölcsessége, amelyet fiatalabb korában annyira kedvelt, hogy még életében bele kellett foglalni végrendeletébe [...] [ha] meghalok szívem és testem adom a férgeknek, csontjaim a koporsónak, lelkem az égnek és aki eközben a lelket megjutalmazod Isten által, Szűzanya, és ti kedveseim, éljete boldogan, a zálogokat a szőlőkől fizessétek meg, parancsaimat teljesítsétek, de ne ontsatok könnyeket [értem] [...]. Meghalt az Úr 1776. évében, február 8-án, 43. életében. (Gálfi Emőke fordítása)

Időpont: 1776. febr. 8. után

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templomban, a szentély északi oldalán.

Irodalom: Sas P. 1999a: 151–152.

171.

(Kornis- és Haller-címer)

HIC REQVIESCUNT

IL(LUSTRIS)MUS D(OMI)NUS SIGISMUNDUS KORNIS L(IBER): BA(-)
 RO DE GÖNCZRUSZKA SAMÆ MATTIS CAMERARIUS
 FILIUS EX(CE)LL(ENTISSI)MI QVONDAM GUBERNATORIS M(AGNUS). PRIN(-)
 CIPATUS TRANSILVANÆ IL(LUSTRIS)MI D(OMI)NI COMITIS SI(-)
 GISMUNDI KORNIS EX CONSORTE IL(LUSTRIS)MA D(OMI)NA
 BARONISSA SUSANNA BALINTIT
 ET CONIUX EIUS
 IL(LUSTRIS)MA D(OMI)NA COMITISSA ANNA HALLER DE HALLER(-)
 STEIN FILIA EX(CE)LL(ENTISSI)MI QVONDAM ÆQVE GUBERNA(-)
 TORIS TRANSILVANÆ IL(LUSTRIS)MI D(OMI)NI COMITIS IOAN(-)
 NIS HALLER EX CONSORTE IL(LUSTRIS)MA D(OMI)NA BARONISSA
 SOPHIA DANIEL
 ILLE AN(N)O MDCCLXXVII ÆTATIS SUÆ LIX DIE I IULII
 HÆCVERO AN(N)O MDCCLXXVIII ÆTATIS SUÆ XLVIII
 DIE II IUNII OBIERUNT

Fordítás: Itt nyugszanak méltóságos göncruszkai Kornis Zsigmond liber báró királyi kamarás, az Erdélyi Nagyfejedelemség kormányzójának néhai nagyméltóságú gróf Kornis Zsigmondnak feleségétől, méltóságos báró Bálint Zsuzsannától született fia, és felesége, méltóságos hallerkői gróf Haller Anna, az ugyancsak erdélyi kormányzó néhai gróf Haller János feleségétől, méltóságos báró Daniel Zsófiától született leánya. Amaz 1777. július 1-jén (halt meg), életének 59. évében, emez pedig 1778. június 2-án, életének 48. évében. (Gálfi Emőke fordítása)

Időpont: 1778. jún. 2. után

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom Szent Kereszt-kápolnájában.

Irodalom: Sas P. 1999a: 165.

172.

ISTHÆC.TVRRIS.ERAT.TRISTĪ.PROSTRATA.RVINA.
RESTĪT.VIT.CLEMENTE
AVGVSTA.THERESIA.DONO.

Fordítás: E torony egy gyászos veszélykor összeomlott, s felséges Mária Terézia kegyes adományából helyreállították. (Kronosztichonban: 1782.) (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása nyomán)

Időpont: 1782

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 10. sz., a volt minorita (ma görög katolikus) templom tornyán.

Megjegyzés: az évszámrejtő felirat a helyreállítás évét jelzi.

Irodalom: Jakab E. 1888b: 380, 1888c: 20; Kelemen L. 1982f: 73; M. Tóca 1983: 38; Kelemen L. 1989: 31; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 131–132; Gaal Gy. 2001a: 114–115; Asztalos L. 2004: 327–328; Sas P. 2005: 155–156; Kelemen L. 2006: 264, 281; Gaal Gy. 2007: 51; Asztalos L. 2008: 106–107.

(jezsuita jelvényben: IHS [Iesus Hominum Salvator])
 R(EVERENDISSIMUS).P(ATER). THADDÆUS MANNER
 AUSTRIAC(US) NEOSTAD(II) OLIM
 SOC(IETATIS). JESU RELIGIOSUS A Q(-)
 UA SUPRESSA AD OBIT. M
 IMPIGER IN K(OLOZS).MONOSTOR VA(-)
 LACHORUM, QVORVM LING(-)
 VAM IMPROBO LABORE CON(-)
 DIDICIT OPERARIUS ANNO
 DOMINI MDCCVIII XXVII(-MA).
 DEC(EMBRIS). M[N!]ATUS. ZELO ANIMARUM
 INS[C!]LYTUS EIQUE V.MARTII
 MDCCLXXXV. IMMORTUUS
 A LABORIBUS APOSTOLI(-)
 CIS HIC REQVIESCIT

Értelem szerinti szövege: Iesus Hominum Salvator. Hic requiescit a laboribus apostolicis Reverendus pater Thaddæus Manner, austriacus Neostadii, olim religiosus Societatis Jesu, a qua supressa ad obitum [ivit].

In Kolozsmonostor impiger operarius valachorum, quorum linguam improbo labore didicit.

Anno Domini MDCCVIII. XXVII-ma Decembris natus, zelo animarum inclytus, eique V-a Martii MDCCLXXXV immortuus

Fordítás: Jézus az emberek megváltója. Apostoli munkájától megválva itt nyugszik az ausztriai Neustadból származó Thaddæus Manner (Manner Tádé), aki hajdanán a Jézus Társaság tagja volt, de ettől [a szerzetes rendtől] elfeledve halt meg.

Kolozsmonostoron tevékeny munkás volt a románok között, akiknek nyelvét igen nagy erőfeszítéssel meg is tanulta.

Az Úr 1708. esztendejének december 27. napján született, híressé vált a lelkek gondozása [a lelkipásztori munka] iránt tanúsított lelkesedése révén, a halhatatlanságba távozott 1785. március 5-én. (Buzogány Dezső fordítása)

Időpont: 1785. márc. 5.

Hely: Monostori (Mănăsturului) u., Nagyboldogasszony-templomban, a szentély mellett, jobboldalt.

Megjegyzés: disztichonban írt szöveg.

Rodalom: Eszterházy J. 1868: 107; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 35–36; Sas P. 2010b: 122–123, 163.

HOC.IN.SANCTVARIO.
 VBI.
 NVMEN.ÆTERNVM.OMNIPOTENS.
 IN.SPIRITV.ET.VERITATE.COLITVR.AB.ILLIS.
 QVI.SE.INFINITO.PRETIO.REDEMOTOS.
 LAETANTVR.
 OSSA.REPOST.QVIESCVNT.
 GABRIELIS.L(IBERI).B(ARONIS).ALVINTZI.DE BORB(EREK).
 QVEM.
 NEQVE.EXVTA.MARTIS.GALEA
 QVA.X.A(NOS).CENTVRIO.PRÆFVLSIT.
 NEC.IVSTITIÆ.ET.VERITATIS.AMOR.
 AB.INDOMITA.SERVARE.MORTE
 PORTVERVNT.
 VIX(IT).A(NNOS).LIV.OB(IIT).A(NNO).MDCCLXXXVIII.ME(NSE).IVN(IO).
 TV.QVI.HVIC.ADSTAS.MARMORI.
 VIATOR.
 SAPIENTEM.RERV.M.ARBITRV.M.
 QVI.VITAM.MORTALIBVS.DAT.ADIMIT.
 ET.QVA.POLLET.POTESTARE.
 REDDIT.
 HIC.FORIS.ET.VBIQVE.COGITA.
 ET.SPE.IMMORTALITATIS.LÆTVS.
 ADORA.
 MARITO.B(ONÆ).M(EMORIÆ).
 CONIVX.MOESTA.
 CATHARINA.C(OMITISSA).TELEKI.DE.SZ(ÉK).
 L(UGUBREM).L(APIDEM).Q(UIETO).POS(UIT).

Fordítás: Ebben a szentélyben, ahol az örök mindenható istenséget lelkesedéssel és igazán tisztelik azok, akik örvendeznek, mert végtelen áron megváltották őket, nyugszanak elhelyezett csontjai borbereki báró Alvinczi Gábornak, akit sem a levetett, századosként tíz évig viselt harci sisak, sem az igazságosság és méltányosság szeretete nem tudott megóvni a kérlelhetetlen haláltól. Élt 54 évet, meghalt az 1778. évben, június havában. Te, utazó, aki e márvány előtt megállsz, gondold a dolgok bölcs urára, aki a halandónak életet ad, elveszi, s itt, kinn és akárhol birtokolni engedi azt, amiye van, és a halhatatlanság reményében örvendezve imádd. A gyászos követ jó emlékeztető, megpihent férjének szomorú hitvese, széki gróf Teleki Katalin állította. (Szabó György fordítása)

Időpont: 1788. jún. után

Hely: a Farkas (Mihail Kogălniceanu) utcai református templom hajójának északi falán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 108.

Fordítás/olvasat: [Építés éve:] 1788.

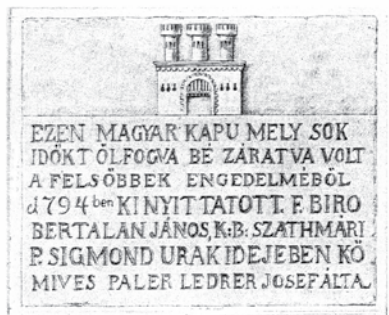
Időpont: 1788

Hely: Unió (Memorandumului) u. 22. sz., a Knoblauch-, illetve gróf Nemes-ház kapukeretének zárókövén.

Irodalom: Kelemen L. 1982a: 149; Gaal Gy. 1992: 50; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 133.

(Kolozsvár-címer)

EZEN MAGYAR KAPU, MELY SOK
IDŐKTŐL FOGVA BEZÁRATVA VOLT
A FELSŐBBEK ENGEDELMÉBŐL
1794^{ben} KINYITTATOTT F(Ő)BIRO
BERTALAN JÁNOS K(IRÁLY)B(ÍRÓ) SZATHMÁRI
P(AP). SIGMOND URAK IDEJEKBEŊ KÖ
MIVES PALÉR LÉD(E)RER JOSEF ÁLTAL

Pákey Lajos rajza

Időpont: 1794

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az egykori Magyar-kapun.

Megjegyzés: a mai megyeháza északnyugati sarka előtt, az úttest közepén állott a Magyar-kapu. 1794-es megnyitására a külső oldalon ez a tábla emlékeztetett. 1872-ben bontották le a kaput. 1907-ben a városi tanács a felíratos követ a múzeumnak ajándékozta, talán az ENTM kőtárában van.

Irodalom: Nagyajtai Kovács I. 1840: 61; Mikó Á. 1860: 9; Jakab E. 1870b: IX. tábla, 1888b: 559; Balogh J. 1944: III. tábla; Gaal Gy. 2006: 27, 2007: 159; Mihály M. 2009: 142.

(Bánffy-címer)

ITT. NYUGSZIK.

GRÓF. BÁNFFI. ANNA. MÁRIA.

GRÓF. LOSONTZI. BÁNFFI. GYÖRGY. ERDÉLYI. GUBERNÁTORNAK.
ÉS. GRÓF. PALM. IOSÉFA. TSILLAGOS. KERESZTES. ASZSZONYNAK.

ÉDES. LEÁNYA.

GRÓF. KIS. RHÉDEI. RHÉDEI. IÁNOS.

KIRÁLYI. KINTSTÁRI. TITOKNOK. URNAK.

KEDVES. ÉLETE. PÁRJA.

IOSÉFA. EGY. ESZTENDŐS. THERÉSIA. KÉT. HETŰS. KORBAN.

ÁRVÁN. HAGYOTT. GRÓF. KIS. ASZSZONYOKNAK.

ÉDES. ANNYOK.

A. KI. MINDEN. KERESZTÉNYI. IÓSÁGOKKAL.

ÉS. TÁRSASÁGI. SZÉP. ERKÖLTSEKKEL.

PÉLDÁS. ÉLETÉNEK. XXII.

SZENT. HÁZASSÁGÁNAK. II. ESZTENDEJÉBEN.

ISTENESEN. MEG. HOLT.

SZÜLŐINEK. FÉRJÉNEK. ÉS. ROKONINAK.

KESERVES. BÁNATOT. HAGYVÁN.

M.DCC.XCIV. SZENT. GYÖRGY. HAV(ÁNAK). VII. NAPJÁN.

KINEK. UGYMINT. KEDVES. MENYÉNEK. EMLÉKEZETÉRE.

LOSONTZI. BÁRÓ. BÁNFFI. THERÉSIA.

NÉHAJ. GRÓF. KIS. RHÉDEI. RHÉDEI. MIHÁLY. ÖZVEGYE.

E. GYÁSZOS. KÖVET. EMELTETTE.

Időpont: 1794. április 7. után

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templomban, az északi falon.

Megjegyzés: eredetileg a templom másik részében volt (Sas P. 2009: 199).

Irodalom: Biró J. 1940: 21–22; Sas P. 2009: 83.

(dombormű, Gyulai-címer)

hazájához. Királyaához. buzgo hivségéről
nagy nevű. össeinek. fényt ado. nemes. szivéről.
minden. igazak előtt. esméretes. 's az irigységig
érdemes. maros-németi iffjabb. graf. gyulai. sámuelnek.
a' cs(ászári). k(irályi). felség. aranny koltsos. hivének.
's el. mar(a)dott. hiv. párjától. báro. bornemisza. borbárától.
született. egyetlen. egy. XXI. honapu. josef. fiának.
hamvai. itt. nyugosznak.
élt. XXIX. esztendőkik. mellyekből. VI. esztendöket.
és. IV. honapokat. tsak. mint. annyi orákat.
porai. után. esdeklő vigasztalást nem esmérő
özvegyével. töltett.
rövid. életét. ezt fellyúl mulo. nagy. érdemekkel.
közönség'. boldogítására. törekedő tettekkel.
diszesítette.
hiv. özvegyének. a' ki. e' romlando. oszlopot.
keserves. kötelességből. porai. felibe. tétette.
tsak. akkor lessz. tökéletes. enyhitetése.
midőn. szivének. ide. zártt földi. zállagával.
fog. eggyesülni.
holt meg
MDCCLXXXIII. eszt(endő). karátson. hava' XXX.
napján.

Időpont: 1794. dec. 30. után

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom Szent József-kápolnájában.

Irodalom: Biró J. 1940: 21; Sas P. 1999a: 169–171; Gaal Gy. 2007: 87.

(dombormű, Kemény-címer)
BARO. KEMÉNY. ROSALIÁNAK.
HALANDÓ. RÉSZE.
ITT. NYUGSZIK.
A. HALHATATLAN.
AZ. ÉGBEN.
A. NEMES. SZELID. ERKÖLTSÖK. TISZTELŐI.
EMLÉKEZETÉBEN.
VIGASZTALHATATLAN. FÉRJÉNEK.
SZIVÉBEN.
FERENTZ. ROSÁLIA.
TSEMETÉIBEN.
ÉL.
AJÁNDÉKOZTATOTT. AZ. EGEKTŐL.
MDCCLXVIII. SEPTEMB(RIS). XIX.
VISZSA. VÉTETETT.
ÉLETE. VIRÁGJÁBAN.
MDCCXCV. FEBRUAR. XXI.
VÁRJ. EL. ENGEM. DRÁGA. LÉLEK.
TSENDES. NYUGODALOMBAN.
AZONBAN. IS. VELED. ÉLEK.
EPETT GONDOLATOMBAN.
MIG. AZ. ÉGNEK. KEBELÉBEN.
EGYGYESÜLÜNK. HIV. FELEK.
ÖLEL. TÉGED. ELMÉJÉBEN.
FÉRJED. CSEREI. ELEK.

Időpont: 1795. febr. 21. után

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templomban, a nyugati falon.

Irodalom: Balogh J. 1935: 39; Biró J. 1940: 21–22; Sas P. 2009: 82–833.

180.

1 (szabójelvény) 7
D (") S
9 5

Időpont: 1795

Hely: Király (Ion I. C. Brătianu) u. 8. sz., kapukeret zárókövén.

Fordítás/olvasat: Dávid Sámuel, 1795.

Irodalom: Kiss A. 1994b: 358; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 134.

181.

Sz A O D
Sz P A
1796

Időpont: 1796

Hely: Király (Ion I. C. Brătianu) u. 18. sz., kapukeret zárókövén.

Irodalom: Kelemen L. 1982a: 150; M. Țoca 1983: 99; Gaal Gy. 1992: 80; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 134.

182.

**IN HONOREM SOLIUS
DEI. M DCC XCVI.**

Fordítás: Az egyetlen Isten tiszteletére. 1796.

Időpont: 1796

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 7. és 9. sz. között, az unitárius templom tornyán.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 21; M. Toca 1983: 49; Gaal Gy. 1995: 44; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 135; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 75; Asztalos L. 2004: 512; Lukács J. 2005: 108; Gaal Gy. 2007: 94; Asztalos L. 2008: 117–118.

183.

**AZ EGYETLEN-EGY ISTEN
TISZTELETÉRE ÉPÍTET-
TE A KOLOZSVÁRI UNITÁ-
RIA EKKLE'SIA. 1796.**

Időpont: 1796

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 7. és 9. sz. között, az unitárius templom végében levő ablak felett.

Megjegyzés: „Ezt a feliratot az 1968-as renováláskor, hogy a boltozatot erősítsék, bevakolták. Ugyanakkor a bal oldali kapu előterébe elhelyezett márvány emléktáblára felvésték e szöveget.” (Gaal Gy. 2001c: 221.) [454.]

Irodalom: Jakab E. 1888c: 15; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 135; Gaal Gy. 2001c: 196.

184.

JOHAN GUTT
1 (családjegy) 7
9 ("") 6
ELISZABETA BINDERIN

Fordítás/olvasat: Johann Gutt és
Eliszabeta Binderin, 1796-ban.

Időpont: 1796

Hely: Bocskai (Sextil Pușcariu) u. 5. sz., a
kapu alatt.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L.
1996: 138; Gaal Gy. 2007: 76.

185.

(Huszár-címer)
HIC. SITVS. EST.
LIBER. BARO.
FRANCISCVS. HVSZÁR. DE KÖVESD.
QVEM. IN. FLORE. IVVENTVTIS.
DVM. MENTEM. ANIMVMQVE.
LITTERIS. AC. VIRTVTIBVS.
IN. LYCEO. REGIO.
ET. COLLEGIO. NOBILLIVM. THERESIANO.
CLAVDIOPOLI. COLERET.
E. MEDIO. CVRSV. STVDII. PHILOSOPHICI.
MORS. PROPERA.
VARIOLARVM. MORBO. GRASSANS.
CHARISSIMORVM. PARENTVM.
AMORI. AC. SPEI.
ET. AEQUALIVM. AMICITIAE.
ERIPVIT.
ANNO. M. DCC. IC.VI.
AETATIS X. VII.
CVI. CHRISTIANI. PIEQVE. MORTVO.
MOESTI. PARENTES.
HOC. MONVMEN[TVM].
POSVERVNT.

Fordítás: Itt nyugszik kövesdi Huszár Ferenc liber báró, akit fiatalága virágjában a himlő miatt ragadott el a garázdálkodó, hirtelen halál a filozófia tanulmányozása közben, mialatt eszét és lelkét a betűkkel ('tudománnyal') és az erényekkel a nemesek Királyi Lyceumában és tereziánus kollégiumában, Kolozsváron pallérozta (megfosztván őt) kedves szülei szeretetétől, és reményétől valamint tanuló-társai barátságától 1796-ban, életének 17. évében. Ezt az emléket haláltól lesújtott, kegyes és keresztény szülei állították. (Gálfi Emőke fordítása)

Időpont: 1796

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templomban, a szentély déli oldalán.

Irodalom: Sas P. 1999a: 152.

186.

**IT(T) VOLT FOGVA NAG(Y)
BANYAI SAMUEL NYOLTZ
HOLNAPIG A TSASZAR RE(-)
MONDA TSIKOJAERT
AN(N)O 1797**

Mai olvasat: Itt volt fogva Nagybányai Sámuel nyolc hónapig a császár remonda ['növendék ló'] csikójáért. 1797 esztendejében.

Időpont: 1797

Hely: Főtér (Unirii) 25. sz., az ablak nélküli egykori tomlőben.

Irodalom: Balogh J. 1935: 21; Kiss A. 1994a; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 138; Asztalos L. 2004: 495.

187.

1 7
JOHANNES AKESMAN 9 7 CATARINA SCHUSTERIN

Fordítás/olvasat: Johannes Akesman és Catarina Schusterin, 1797-ben.

Időpont: 1797

Hely: Széchenyi (Mihai Viteazul) tér 39. sz., az udvar függőfolyosójának bal oldali szögletében.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 139.

188.

(dombormű: Mihály arkangyal leveri a lázadó angyalt; pajzsának felirata: **Q. U. D.**)

1 7 9 9

Fordítás: Quis ut Deus – kicsoda olyan, mint az Isten? 1799.

Időpont: 1799

Hely: Főtér (Unirii) 16. sz., a Szent Mihály-plébánia kapukeretén.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 30; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 40.

LAVDIbVs DIVInIs
STRVI CVRAVIT DE sVo
IOANNES BABB EPIS COPVs
FOGARASlENSIS

Fordítás: Isten dicsőségére a sajátjából építette Babb János fogarasi püspök. (Kronosztichonban: 1800.) (Jakab Elek fordítása nyomán)

Időpont: 1800

Hely: Kismester (Episcop Ioan Bob) u. 5. sz., a görög katolikus templom karzatának mellvédjén.

Megjegyzés: az évszámrejtő felirat az építés évét jelzi.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 10; M. Ţoca 1983: 59; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 140; Asztalos L. 2004: 175.

LITTERIS ET PIETATI
SACRUM.
A(NNO). ÆR(Æ). CHR(ISTIANÆ). MDCCCI.

Fordítás: A tudománynak és a kegyességnek szentelve. A Krisztus ideje [vagyis a keresztény időszámítás] szerinti 1801. évben. (Sipos Gábor fordítása)

Más fordítás: A tudomány és a kegyesség szentélye a Krisztus utáni 1801. esztendőben.

Időpont: 1801

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 16. sz., a Református Kollégium bejárata fölött.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 23; M. Ţoca 1983: 74; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 126–127; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 66; Asztalos L. 2004: 405; Gaal Gy. 2007: 145; Asztalos L. 2008: 85–86.

191.

ERAT (címerpajzsban: 1597/ CKD/ AP) IN D(OMI)NO
RENO(VATUM) (") 1802

Fordítás: [Építette] C. K. D., 1597-ben. Megújították az Úrban, 1802-ben. (Sipos Gábor fordítása nyomán)

Időpont: 1802

Hely: Főtér (Unirii) 4–5. sz., a Filstich-ház udvarának északi falán.

Irodalom: Balogh J. 1944: XXVI. tábla; Lőwy D.–Demeter V. J. 1990 III.: 6; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 45.

192.

(Korda-címer)
G(RÓF). TOLDALAGI LÁSZLÓ
KEZDIK ÉPITENI
M.D.CCCIII

Időpont: 1803

Hely: Király (Ion I. C. Brătianu) u. 14. sz., a Toldalagi–Korda-palota erkélyének jobb oldalán.

Megjegyzés: Asztalos Lajos szerint 1806-ban készült (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 142).

Irodalom: Biró J. 1940: 26. kép; Kelemen L. 1982g: 81; M. Tóca 1983: 89, 84. kép; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 141; Asztalos L. 2004: 490; Kelemen L. 2006: 282; Gaal Gy. 2007: 132; Asztalos L. 2008: 102.

193.

MVSIS ET VIRTVTIBVS
MDCCCVI
COMMVNITAS VNITARIORVM REÆDIFICAVIT

Fordítás: A tudománynak és az erénynek. 1806. Újjáépítette az unitáriusok közössége. (Jakab Elek fordítása nyomán)

Időpont: 1806

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 9. sz., az Unitárius Kollégium udvarának keleti oldalán befalazott kapukere ten.

Megjegyzés: utólagos elhelyezés a századfordulón. Csak az első sora van meg.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 24; Balogh J. 1944: 303; Gaal Gy. 1995: 41; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 59–60; Gaal Gy. 2001g: 193, 2007: 97; Asztalos L. 2008: 116–117.

194.

(Toldalagi-címer)
G(RÓF).KORDA.ANNA
NÉHAI HIV.FÉRJE
TZÉLJÁT VÉGZI
M.D.CCCIX

Időpont: 1809

Hely: Király (Ion I. C. Brătianu) u. 14. sz., a Toldalagi-Korda-palota erkélyének bal oldalán.

Megjegyzés: az 1803-ban megkezdett építkezések [192.] folytatásáról emlékezik meg a tábla. Asztalos Lajos szerint 1806-ban készült (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 142).

Irodalom: Biró J. 1940: 26. kép; Kelemen L. 1982g: 81; M. Țoca 1983: 89, 84. kép; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 142; Asztalos L. 2004: 490; Kelemen L. 2006: 282; Gaal Gy. 2007: 132; Asztalos L. 2008: 102.

(jelvényben: IHS [Iesus Hominum Salvator])

18

(")

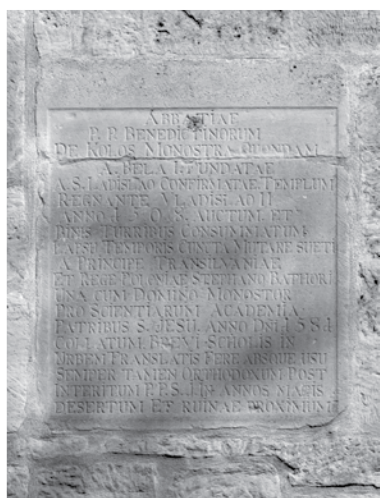
16

Fordítás: Jézus, az emberek megváltója, 1816.**Időpont:** 1816**Hely:** Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 16. sz., a kapukeret zárókövén.**Irodalom:** Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 143–144.

PERENNI MEMORIAE
 [F]ELICIS HAC CIVITATE ADVENTUS
 ET IN HIS AEDIBUS
 DIEBUS MENSIS AUGUSTI
 ANNO MDCCCXVII
 COMMORATIONIS
 FRANCISCI PRIMI
 IMPERATORIS
 PATRIS PATRIAE
et
 CAROLINAE AUGUSTAE
 IMPERATRICIS
 CHARAM HANC PATRIAM
 VISENTIUM
posuit
 C(OMES). GEORGIUS BANFFY
 L(IBER). B(ARO). DE LOSONTZ
 TRANSILVANIAE GUBERNATO[R]
 ANNO AETATIS SVAE LXX.

Fordítás: Első Ferenc császárnak, a haza atyjának és Karolina Augusztá császárnénak e drága haza meglátogatására e városba történt megérkezése és az 1817. esztendő augusztus havának napjaiban e szobákban tartózkodása örök áldott emlékezetére állította gróf Bánffy György losonci liber báró, Erdély kormányzója, életének 70. esztendejében. (Kiss András fordítása)**Időpont:** 1817 után**Hely:** Főtér (Unirii) 30. sz., a Bánffy-palota erkélyén.**Irodalom:** Jakab E. 1888c: X. tábla; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 23; Orosz F. 1933: 33; Biró J. 1940: 22; Vályi L. összeáll. 1941: 14; Gaal Gy. 1995: 19, 20; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 144–145; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 142; Lukács J. 2005: 85.

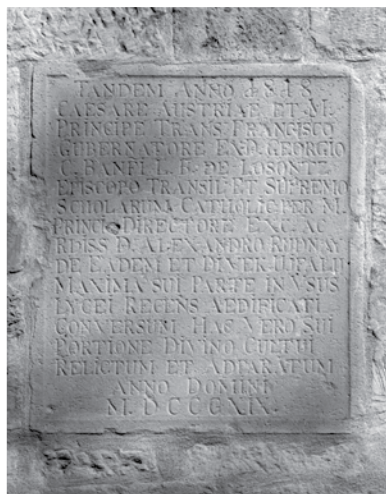
ABBATIAE
P. P(ATRUUM). BENEDICTINORUM
DE KOLOS MONOSTRA QUONDAM
A. BELA I. FUNDATAE
A. S(ANCTO). LADISLAO CONFIRMATAE. TEMPLUM
REGNANTE VLADISLAO II.
ANNO 1508. AUCTUM. ET
BINIS TURRIBUS CONSUMMATUM
LAPSU TEMPORI CUNCTA MUTARE SUETI
A PRINCIPE TRANILVANIAE
ET REGE POLONIAE STEPHANO BATHORI
UNA CUM DOMINIO MONOSTOR
PRO SCIENTIARUM ACADEMIA
PATRIBUS S(OCIETATIS). JESU. ANNO D(OMI)NI 1581
COLLATUM. BREVI SCHOLIS IN
URBEM TRANSLATIS FERE ABSQUE USU
SEMPER TAMEN ORTHODOXUM POST
INTERITUM P. P(ATRUUM).S(OCIETATIS)J(ESU). IN. ANNOS MAGIS
DESERTUM ET RUINAE PROXIMUM

Fordítás: A kolozsmonostori benedekrendi apátság – melyet I. Béla alapított és Szent László megerősített – temploma II. Ulászló uralkodása alatt 1508-ban megnagyobbítottatott és két toronnyal kiegészítettet. A mindeneket megváltoztatni szokott idő folyásával Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király Monostor uradalmával együtt a Jézus társasági atyáknak adományozta tudományos akadémia céljaira az Úr 1581. évében. Rövid idő múlva az iskola a városba áttétetvén, szinte használatlanul állt, de mindig igazhitű [azaz római katolikus] maradt. A jezsuita rend megszüntetése után nagyobb részben pusztán állt és majdnem rommá vált. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)Időpont: 1819 után
Hely: Monostori (Mănăsturului) u., a Nagyboldogasszony-templom bejáratától jobbra.
Megjegyzés: eredetileg a hajó nélkül maradt szentély homlokzatán állt.

Irodalom: Kőváry L. 1852: 240, 1866: 261; Eszterházy J. 1868: 104; Kőváry L. 1892: 261; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 33; Asztalos L. 2004: 568–569; Asztalos L. 2008: 187–188; Sas P. 2010b: 120–121.

TANDEM ANNO 1818
CAESARE AUSTRIAE ET M(AGNO).
PRINCIPE TRANS(ILVANIAE). FRANCISCO
GUBERNATORE EX(CELLENTISSIMO)·D(OMINO). GEORGIO
C(OMITE). BANFI L(IBER). B(ARO). DE LOSONTZ
EPISCOPO TRANSIL(VANIAE) ET SUPREMO
SCHOLARUM CATHOLIC(ARUM) PER M(AGNUM).
PRINCI(PATUM) DIRECTORE EXC(ELLENTISSIMO). AC
R(EVEREN)DISS(IMO) D(OMINO). ALEXANDRO RUDNAY
DE EADEM ET DIVEK UJFALU
MAXIMA SUI PARTE IN VSUS
LYCEI RECENS AEDIFICATI
CONVERSUM HAC VERO SUI
PORTIONE DIVINO CULTUI
RELICTUM ET ADPARATUM
ANNO DOMINI
M. DCCCXIX.

Fordítás: Végül az 1818. esztendőben [I.] Ferenc osztrák császár és erdélyi nagyfejedelem uralkodása alatt, mikor losonci gróf Bánffy György excellenciás úr volt a kormányzó, Erdély püspöke és az erdélyi katolikus iskolák főfelügyelője pedig rudnai és divékújfalusi Rudnai Sándor excellenciás és főtisztelendő úr, nagyobb részét nemrég épült líceum szükségletére fordították, ezt a részét pedig istentisztelet céljaira meghagyták és elrendezték az Úr 1819. évében. (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1819 után

Hely: Monostori (Mănășturului) u., a Nagyboldogasszony-templom bejáratától balra.

Megjegyzés: eredetileg a hajó nélkül maradt szentély homlokzatán állt.

Irodalom: Kőváry L. 1852: 240, 1866: 261, 1892: 261; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 34; Asztalos L. 2004: 569–670, 2008: 187–188; Sas P. 2010b: 121.

199.

**KOLOSVÁRI ÁGOSTON ISTVÁN FŐ, KOMJÁTTZEGI SZENTKIRÁLYI MIHÁLY
KIRÁLYY BIRÁK, TOPLER IMREH FŐ ORÁTOR IGAZGATÁSOK ÉS VIGYÁ-
ZATTYAK ALATT AJTAY MIHÁLY VÁROS GAZDA STELLER MÁRTON
MALOM INSPECTOR IDEJEKBE VINKLEB[R!] GYÖRGY KÖMIVES ÉS KIRMÁJER
KRISTIÁN ÁTS PALLÉROK ÁLTALL A VÁROS KÖLTSÉGIN
ÉPITETETT EZEN MALOM 1820^{DIK} ESZTENDÖBEN**

Időpont: 1820

Hely: Mikó (Clinicilor) u. 24. sz., hátul az udvarban.

Megjegyzés: másodlagos elhelyezés, eredetileg a Gyár (Mihai Eminescu) u. végén volt. A malom lebontásakor, a 18–19. század fordulóján Szentkirályi Mihály unokája, Szentkirályi Ákos a háza udvarára vitette és kerítésébe falaztatta be. 1995-ben kibontották, akkor állították a földre.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 146–147; Asztalos L. 2004: 292–293.

200.

(Kornis-címer)

**GÖNTZ RUSZKAI GROFF KORNIS LAJOSNAK
ÁRTATLAN HAMVAIT FEDEZI E SZOMORU BOLT, KIBEN
MIDŐN A SZIVNEK ÉS ÉRTELEMNEK REMEK MIVELTSÉGE
A SZÉP LÉLEKNEK KÖZÖNSÉGESEN DITSIRTETT
TULAJDONSÁGAI AZ ÖTÖT NAGY GONDALO[!] NEVE-
LŐ, ÉS KÜLÖNÖSEN SZERETETT ÉDES ATTYÁNAK
TÁGOS ÖRÖMEKET, A FAMILIÁNAK TANULT MUNKÁS
NYÁJOS MÉRSÉKELT OKOS, IGAZ ATYAFIT A HAZÁ(-)
NAK EGYKORI DERÉK FÉRFIT, A RELIGYIONAK BELSŐ
MEGGYÖZÖDÉSŐL TISZTÁN MUNKÁLODO KERESZ-
TÉNYT BISZTOSON, BÉTSI K. THERESIÁNUMBAN OS-
KOLÁIT DITSŐSÉGGEL VÉGEZVÉN, MIDŐN AZ ERDÉLYI
N(AGY). FEJEDELEMSÉGBEN F. FŐIGAZGATO SZÉKNÉL
SZOLGÁLATJÁNAK ZSENGÉJÉT, ELŐLJÁROINAK NAGY
HELYBE HAGYÁSÁVAL VENNÉ. FÁJDALOM! A DERÉK
FIU KESERVEKKEL TELYES ÉDES ATTYÁNAK
GÖNTZ RUSZKAI GROFF KORNIS IMRÉNEK
NÉGY SZERETETT TESTVÉREINEK FELEJTHETET-**

**LEN BÁNATOKRA HÁROM HETEKIG TARTOTT
FORRO HIDEGBEN ÉLETÉNEK CSAK 21-DIK ESZTEN-
DEJÉBEN OCTOBERNEK 24-DIK NAPJÁN AN(NO) 1820
ESZTENDŐBEN E FÖLDÖN ÉLNI MEG SZÜNT.**

Időpont: 1820. okt. 24. után

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom Szent Kereszt-kápolnájában.

Irodalom: Sas P. 1999a: 164.

201.

Veress Ferenc felvétele

Időpont: 1820–1827

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., kb. a mai laktanya helyén, a Fejedelmi Kertben; a honfoglaló vezérek szobrai.

Megjegyzés: 1827-ben már a Fejedelmi Kertben álltak (Kőváry L. 1886: 6). 1880 körül a megromlódott szobrokat átmenetileg a temetőbe vitték. 1885-ben Árpád, Lehel, Vérbulcs és Őrs szobrai helyreállították és a Sétatér elejére helyezték. Az 1893–1894. évi Memorandum-per idején megcsonkították. A Felsőbb Leányiskola építésének idején a katonai uszoda mögé vit-

ték. 1902-ben a Szépitő Egylet a Fellegvár felé vezető út végébe helyeztette át a négy megmaradt – Árpád, Lehel, Vérbulcs és Őrs – szobrot. 1902. március 15. előtt is megromlították a négy megmaradt szobrot. 1908-ban már csak „alaktalan kődarabok” voltak (Murádin J. 2008: 38, 137). 1919-ben a feliratokkal együtt megsemmisítették.

Irodalom: Kőváry L. 1852: 257, 1886: 6, 33–34; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 61; Orosz F. 1933: 64; Fodor A. 1995: 47; Gaal Gy. 1995: 138–139, 2001b: 400; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 143; Sas P.–Veress F. 2003: 10; Asztalos L. 2004: 148; Szakács J. 2006; Murádin J. 2008: 38, 137.

(Henter-címer)

IT NYUKSZIK

SEPSI SZ(ENT): IVÁNYI HENTER ÁDÁM
KI EZ ÉLETNEK ADATOT(T) 1796. ES(ZTENDŐ)IANUÁRIUSNAK 2^{KÁN} EL VITETETT
1821^{DIK}BE MÁRTIUS 8^{DIK} BUS EMLÉ-
KEZETÉRE EMELTE HAMMEL ANNA
A MEG HOLT ANNYÁNAK TESTVÉRE
WEIDENFELDI MOSTITS IOSEF ÖZVEGYE
ÉRZÉKENY INDULATTAL 1821^{DIK} ESZ(TENDŐBEN)**Időpont:** 1821. márc. 8. után**Hely:** Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templomban, a szentély északi oldalán.**Irodalom:** Sas P. 1999a: 153.

D. (Kolozsvár-címer) I.

ÉN KASSAI MIHÁLY 1820^{ba}
TÖMLŐTZ TARTO LETTEM, EBBEN A' FOGHÁZBA:
TI! SZERENTSÉTLENEK, KIK ITTEN SZENVEDTEK
A' BAL SZERENTSÉNEK, PÉLDÁI LETTETEK;
HA SORSOTOK FORDULT, OLLYKOR BU BÁNATRA
VOLTAM NÉKTEK MÉG IS, VIGASZTALÁSTOKRA
MIDŐN 1821^{be} IRTAK, E' TÖMLŐTZ S KŐFALAK AKKOR
MEG (záródísz) UJULTAK

Időpont: 1821**Hely:** Főtér (Unirii) 25. sz., az ablak nélküli egykori tömlőc pincaajtaja felett.**Irodalom:** Kiss A. 1994a; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 138–139; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 142; Asztalos L. 2004: 495; Lukács J. 2005: 53–54; Mihály M. 2005: 16; Gaal Gy. 2007: 154; Asztalos L. 2008: 50–53; Mihály M. 2008b: 20–21.

FRANCISCO I. AVSTR(IÆ). IMP(ERATORE).
 GEORGIO C(OMITE). BANFFY GVBERN(ATORE).
 LYCEVM REGIVM
 E REDIT. FVNDI STVDI(ORUM). CATH(OLICI).
 MAGNIFICENTIVS REÆDIF(ICAVITUR).
 MDCCCXXI.

Fordítás: I. Ferenc Ausztria császára, gróf Bánffy György kormányzó alatt, a királyi líceum a katolikus tanulmányi alap jövedelmeiből fényesebben újraépítettett. 1821. (Jakab Elek fordítása nyomán)

Időpont: 1821

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 2. sz., az egykori Királyi Lyceum (ma Báthory István Elméleti Liceum) homlokzatán.

Megjegyzés: 1957 után le volt takarva. 1989 után tették ismét szabaddá.

Irodalom: Jakab 1888c: 22; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 35; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 147–148; Asztalos L. 2004: 412, 2008: 77.

UJRA FESTETÉK
 NOVEM(BER). 21 NAPJÁN
 1823

Időpont: 1823. nov. 21.

Hely: a későbbi Deák Ferenc (Eroilor) u. végén, a Közép-kapu oldalán, az órát mutató számjegyek alatt.

Megjegyzés: már 1578-ból említik ezt az órát. 1850-ben bontották le a Közép-kaput (Szabó T. Attila szerint 1841-ben – vő: Szabó T. A. 1946: 71–72). Nincs meg a felirat.

Irodalom: Nagyajtai Kovács I. 1840: 62; Gaal Gy. 2006.

206.

Időpont: 1827–1837 között

Hely: Haller-kert (a Sétatér elődje, a Kakasos templom körül); emlékoszlop.

Megjegyzés: Kőváry László feljegyezte, hogy (kb. 1827–1837 között) állítottak egy emlékoszlopot az egykori Haller-kertben a nevezetes látogatás helyére és emlékére: „Ferenc császár az 1817-iki benjárása alkalmával itt megfordult, s hol megpihent, a helyet hosszasan emlékoszlop jelezte” (Kőváry L. 1886: 7). Nincs meg.

Irodalom: Kőváry L. 1886: 7; Vályi L. összeáll. 1941: 17.

207.

[Jósika-címer]
MDCCCXXVIII

Fordítás/olvasat: [Építés éve:] 1828.

Időpont: 1828

Hely: Főtér (Unirii) 10. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: a második emelet építését jelzi. A fölötté lévő Jósika-címert 1960-ban eltávolították.

Irodalom: Gaal Gy. 1992: 31; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 150; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 41; Asztalos L. 2004: 227, 2008: 28.

208.

(családi címer)

ITT NYUGOSZNAK
A HIT SZENT ÓLTÁRAI ALATT
SZENTPÉTERI BORBÁRA
ZAKARIÁS KRISTÓF HITVESSE HAMVAI
SZÜLETETT 1805 MÁRTIUS 8 DIKÁN
KORÁN EL HUNYT 1830 DEC(EMBER) 15 DIKÉN
A HÁZAS SZÖVETTSÉG 6^{DIK} ÉVJÉBEN
ÉLETE FOLY MÉG
JÁNOS LUKÁTS ÉS KATALIN MAGZATAI
EREIBEN
SZÉP LELKÉNEK EMLÉKEZETE ÉL
HOLTIG KESERGŐ FÉRJÉNEK SZIVÉBEN
KI E HIDEG KÖVET
A VISZONTLÁTÁS FORRÓ REMÉNYÉVEL
AZ ÉGFELÉ A' BOLDOGULT LAKHELYÉBE
UTMUTATO OSZLOPUL EMELTE.

Időpont: 1830. dec. 15. után

Hely: Egyetem (Universitáti) u. 5. sz., a volt kegyesrendi (pia-rista) templom a déli oldalhajója első fülkéjében.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 101; Sas P. 1999b: 68, 2007: 152, 2010c: 46.

209.

**FRANCISCO.I.
AUSTRIÆ.IMPERATORI.
HINGARIÆ.BOHEMIÆ.REGI.
MAGNO.PRINCIPI.TRANSSILVANIÆ.
PIO.FELICI.AUGUSTO.
ET.
CAROLINÆ.AUGUSTÆ.
IMPERATRICI.SERENISSIMÆ.
CHARUMHUNC.SUUM.
TRANSSILVANIÆ.PRINCIPATUM.
EIUSQUE.METROPOLIM.
A(NNO).D(OMINI).MDCCCXVII.
CLEMENTISSIME.INVISENTIBUS.
LIBERA.REGIA.CIVITAS.
CLAUDIOPOLIS.
DEVOTISSIME.
POSSUIT.**

Fordítás: A kegyes, boldog és dicsőséges I. Ferencnek, Ausztria császáranak, Magyarország és Csehország királyának, Erdély nagyfejedelemének és Karolina Augusztia felséges császárnénak, akik Erdély nagyfejedelemségét és annak székvárosát kegyesen meglátogatták az Úr 1817.

esztendejében, Kolozsvár szabad királyi városa a legalázatosabban állította. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1831. okt. 4. (Ferenc napja)

Hely: Főtér (Unirii), Státua (Karolina-oszlop).

Megjegyzés: az oszlopot Schindler Mihály és Antal kolozsvári mesterek faragták, a sasok vaskoszorúját Henczenberger János lakatos készítette, a domborművek Josef Klieber bécsi szobrász alkotásai. Az első világi emlékmű Kolozsváron. 1899 áprilisában elköltöztették a Karolina (Muzeului) térre [277].

Irodalom: Kőváry L. 1853: 76; Jakab E. 1888b: 713–718, 895–896, 1888c: IX. tábla, 25–26; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 26; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; P. Borteş 1923: 43; Orosz F. 1933: 45–46; Balogh J. 1935: 39; O. Buzea 1939: 87; Biró J. 1940: 22; Vályi L. összeáll. 1941: 16; Vásárhelyi Z. E. 1942: 111; Herepei J. 1943: 127; Szabó T. A. 1946: 100; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 63. kép; Kelemen L. 1982d: 94–98; Gaal Gy. 1995: 20; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 151–153; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 487; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 143; Sas P.–Veress F. 2003: 33–35; Asztalos L. 2004: 430; Herepei J. 2004b: 168; Lukács J. 2005: 60–63; Kelemen L. 2006: 271, 306; Gaal Gy. 2007: 77–78; Szakács J. 2007; Asztalos L. 2008: 58–60. *Veress Ferenc felvétele*

210.

Ö(ZVEGY).G(RÓF).T(ELEKI).J(ÓZSEFNÉ).G(RÓF).T(ELEKI).S(ÓFIA).
MDCCCXXXII

Fordítás/olvasat: [Építtette] Özvegy gróf Teleki Józsefné gróf Teleki Zsófia, 1832-ben.

Időpont: 1832

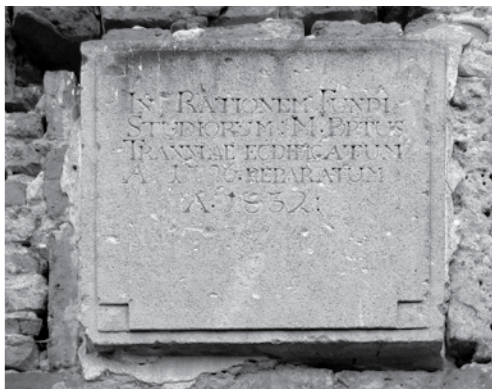
Hely: Monostori (Moșilor) u. 24. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: a rövidítést 1936-ban, a tatarozáskor távolították el.

Irodalom: Kelemen L. 1982h: 104; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 154; Asztalos L. 2004: 542.

211.

IN RATIONEM FUNDI
STUDIORUM : M(AGNI) · B[P!](RINCI)P(A)TUS
TRAN(SSYLVA)NIAE (A)ECDIFICATUM
A(NNO) 1796·REPARATUM
A(NNO)·1832:

Fordítás: Az erdélyi nagyfejedelemségbeli tanulmányi alap számára épült 1796-ban, javított 1832-ben. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1832

Hely: a kolozsmonostori templom mögött, a Malomárok bal partján, az egykori papírmalom keleti falán.

Irodalom: M. Ţoca 1983: 72; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 153.

212.

*Királyi
Lyceum
Könyv- s Kőnyomó
Intézete*

Időpont: 1832 körül

Hely: Petőfi (Avram Iancu) u. 15. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 149–150; Asztalos L. 2004: 246.

213.

**Török Fe-
rencz
1 Maj(us)
1835**

Időpont: 1835. máj. 1.

Hely: Főtér (Unirii) 25. sz., az ablak nélküli egykori tömlőben.

Megjegyzés: karcolt kézírás.

214.

**SV
1836**

Fordítás/olvasat: S. V., 1836-ban.

Időpont: 1836

Hely: Hegedüs Sándor (Gheorghe Şincai) u. 15. sz., a kapu fölött.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 154.

215.

Austriai Cs(ászári). Kir(ályi). Fő Hertzeg
Estei
FERDINÁND
Nevével díszesített
és a
Kolo'svári NÉP' költségén
Építettett
KATONA-LAKHÁZ
Elkészült
M.D.C.C.C.XXXVI.

Időpont: 1836

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér 31. sz., a laktanya homlokzatán (lett volna).

Megjegyzés: csak tervezet volt, nem helyezték fel.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 26; Gaal Gy. 1995: 93.

216.

DANIEL IANOS 1839
IHS (Iesus Hominum Salvator)

Fordítás: Dániel János, 1839. Jézus az emberek megváltója.

Időpont: 1839

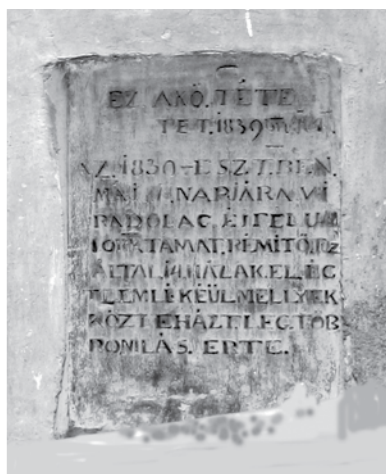
Hely: Monostori (Mănăsturului) u., a Nagyboldogasszony-templom szentélyének külső, északkeleti falán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 32; Sas P. 2010b: 118.

(Bornemissza- és Gyulai-címer)

HAMVAI**M(AROS): NÉMETHI M(ÉLTÓSÁGOS):IFF(JABB):GR(ÓF):
GYULAI SÁMUELNÉ.****KÁSZONI****B(ÁRÓ).BORNEMISZA BORBÁRÁ(-)****NAK KI 44 ÉVEKIG RITKA ER-
KÖLTSÜ KERESZTÉNY ÖZVEGY-
SÉGBEN ÉLT, MINT DISZE NEMÉ-
NEK ÖSZVESEN 68 ESZTENDÖKET
HOLT MEG JUL(IUS): 31 MDCCCXXXIX.****E GYÁSZKÖVET BÚS EMLÉKÜL
TESZSZÜK NÉKED JO NÉNÉNK
KIK MÉG ÉLÜNK-NÁLAD NÉLKÜL
SZERETETT GYULAINÉNK!
TE! KI VELÜNK EDGYESSÉGBEN
ÉLTÉL NYUGODJ BÉKESSÉGBEN
MŰ A BÁNATBAN OSZTOZVA
NEKED NEFELEJTSET HOZVA
ÁLDJUK SZELID PORAIDAT
BETSZEN TARTJUK HAMVAIDAT.
TE NYUGODJ, ÖRVENDJ AZ ÉGBEN
ÁRTATLANOK SEREGÉBEN
S MIDÖN LE TEKINTZ KÖZINKBE
LÁSD! MIKÉPP' KÖNNYÖZÖNINKBE
KIK FORROAN SZERETTÜNK
SOHA EL NEM FELEJTÜNK****Időpont:** 1839. júl. 31. után**Hely:** Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom Szent István-kápolnájában.**Megjegyzés:** versformában írt szöveg.**Irodalom:** Sas P. 1999a: 168–169.

EZ A KŐ. TÉTE(-)
 TET(T) 1839 OKT(ÓBER) [...]
 AZ. 1830 ESZT(ENDŐ). BEN.
 MÁJ(US). 1. NAPJÁRA VI(R-)
 RADÓLAG. ÉJFÉL UTÁN
 1 ÓR(A)K(OR). TÁMA(D)T. RÉMÍTŐ. TŰZ
 ÁLTAL 14 HÁZAK ELÉG(-)
 TE EMLÉKÉÜL MELYEK
 KÖZT. E HÁZ(A)T. LEGTÖB(B)
 ROMLÁS. ÉRTE

Mai olvasat: Ez a kő tétetett 1839. október [...-án], az 1830. esztendőben május 1. napjára virradólag, éjfél után támadt rémítő tűz által 14 házak elégte emlékéül, melyek közt e házat (a) legtöbb romlás érte.

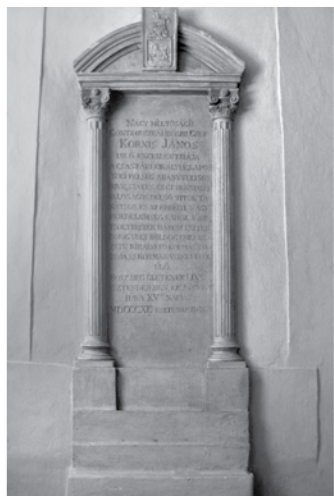
Időpont: 1839. okt.

Hely: Wesselényi (Regele Ferdinand) u. 25. sz., az udvar nyugati falán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 155; Asztalos L. 2004: 202, 2008: 138.

(Kornis-címer)
 NAGY MÉLTÓSÁGU
 GÖNCZ-RUSZKAI IDŐSBB GROF
 KORNIS JÁNOS
 UR Ő EXCELLENTZIÁJA
 A CSÁSZÁRI, KIRÁLYI, ÉS APOSTOLI FELSÉG ARANY KULTSOS HIVE, STATUS ÉS GUBERNIALIS VALÓSÁGOS BELSŐ TITOK TANÁTSOS, ÉS AZ ERDÉLYI NAGY(-) FEJEDELEMSÉG, S AH(H)OZ KAPTSOLT RÉSZEK HÁROM ESZTEN-DÖKIG VOLT BOLDOG EMLÉKEZETŰ KIRÁLYI FŐ KORMÁNYO-

**ZOJA ÉS KORMÁNYSZÉKI ELŐL-
ÜLŐ.
HOLT MEG ÉLETÉNEK LIX^{IK}
ESZTENDEJÉBEN, KISASSZONY
HAVA XV^{IK} NAPJÁN
MDCCCXL^{IK} ESZTENDÖBEN.**

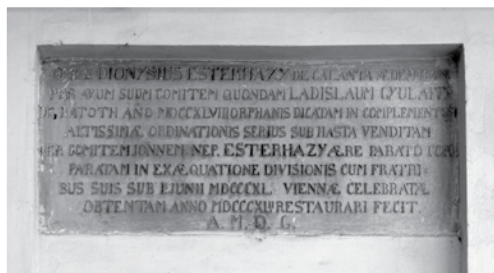

Időpont: 1840. aug. 15. után
Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom Szent Kereszt-kápolnájában.

Irodalom: Sas P. 1999a: 164–165.

220.

**COMES DIONYSIUS ESTERHAZY DE CALANTA ALDEMHANO
PER AVUM SUUM COMITEM QUONDAM LADISLAUM GYULAFFY
DE RATOTH AN(N)O MDCCXLVIII ORPHANIS DICATAM IN COMPLEMENTUM
ALTISSIME ORDINATIONIS SERIUS SUB HASTA VENDITAM
PER COMITEM JONNEM NEP(OMUK) ESTERHAZY ÆRE PARATO COM-
PARATAM IN EXÆQUATIONE DIVISIONIS CUM FRATRI-
BUS SUIS SUB I. JUNII MDCCCXL VIENNÆ CELEBRATÆ
OBTENTAM ANNO MDCCCXLII RESTAURARI FECIT.
A(D). M(AIOREM). D(EI). G(LORIAM).**

Fordítás: Galántai Esterházy Dénes gróf ezt a házat, amelyet néhai őse, rátóti Gyulaffy László 1748-ban az árváknak ajánlott fel, s amelyet a legfelsőbb rendelkezés kiegészítésére később árverésen eladásra bocsátottak, ahol Esterházy Nepomuk János gróf készpénzen vette meg, majd a testvéreivel való osztozás-kor – Bécsben, 1840. június 1-jén – neki

jutott, 1842-ben megjavította. Isten nagyobb dicsőségére. (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1842

Hely: Egyetem (Universitãtii) u. 8. sz., az udvaron.

Irodalom: Kelemen L. 1982a: 149; Gaal Gy. 1992: 62–63; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 86; Gaal Gy. 2007: 109–110.

221.

**G. E. D.
1843**

Olvasat: [Állította] Gróf Esterházy Dénes, 1843-ban.

Időpont: 1843

Hely: Egyetem (Universitãtii) u. 8. sz., a kapukeret zárókövén.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 86.

222.

**DER BAU DIESES GOTTESHAUSES A(UGUSTANAE). C(ONFESSIONIS).
WURDE 1816 BEGONNEN UND 1829 VOLLENDET.
VERDENIT MACHTEN SICH DABEI DIE AUF
EINANDER FOLGENDEN CURATOREN:
JOH(ANNES).MART(IN).MAUKSCH, JOH(ANNES).THEILU(ND).DAN(IEL) SLABY,
DER INGENIEUR, SAM(UEL).HERRMANN, DER PERCEPTOR,
MATH(EUS).RISCHANY U(ND).DER PREDIGER MICH(AEL).BELL,
VOR ALLEN ABER DER DAMALIGE PFARRER
MARTIN LIEDEMANN.**

Fordítás: Ennek az ágostai hitvallású templomnak az építése 1816-ban kezdődött és 1829-ben fejeződött be. Egymást követően a következő kurátorok teljesítették szolgálatot: Johannes Martin Mauksch, Johannes Theil és Daniel Slaby, Samuel Herrmann mérnök, Mathaeus Rischany pénztáros és Michael Bell prédikátor, azonban mindenelőtt az akkori lelkész, Liedemann Márton. (Jakab Elek fordítása nyomán)

Időpont: 1843

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az evangélikus (lutheránus) templomban, a nyugati falon.

Irodalom: Jakab E. 1888b: 876, 1888c: 21; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 121; Gaal Gy. 1995: 33.

223.

SZABEL BOLDIZSÁR
ISTENES ALAPITVÁNYI VÉG RENDELÉSE SZERINT
MARADIKAI ÁLTAL HAT SZEGÉNY EL AGGOT
FÉRFIAK ÁPOLÁSÁRA 1815^{BE} LÉTRE
HOZATATT
KORHÁZ
UJBÓL ÉPITTETETT FIA SZÁBEL MENYHÁRD
GYÁMNOKSÁGA ALATT ÉS KÖLTSÉGÉN
1844^{BEN}

Időpont: 1844

Hely: Vár (Fortăreței) u. 8. sz., az épület homlokzatán

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 155; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 1443; Asztalos L. 2004: 444; Gaal Gy. 2007: 109.

224.

ISTEN
DICSŐÍTÉSÉRE
SZENT PÉTER ÉS PÁL
APOSTOLOK EMLÉKEZETÉRE
ÉPÜLT
A KOLOSVÁRI SZENT ERSÉBETH
K(IRÁLYI). KORHÁZ KÖLTSÉGÉN
1844 1845 1846
ESZTENDŐKBEN

Időpont: 1846

Hely: Magyar (21 Decembrie 1989) u., a szentpéterei templomban, az orgona feletti falon.

Irodalom: Jakab E. 1888c: 20–21; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 117; Gaal Gy. 1995: 153.

225.

EZEN HÁZAT ÉS TELKET MEGVETTE
A HELYBELI CSIZMADIA CZÉH
AZ 1847^{dik} ÉVBEN
FŐ CZÉH MESTER NAGY MIHÁLY
2^{dik} KOVÁCS MÁRTON
3^{dik} BLOZ ISTVÁN
4^{dik} JOSA ISTVÁN
JEGYZŐ SALLAI ISTVÁN
ELNÖKSÉGEK ALATT

Időpont: 1847

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 23–25. sz., az udvari épületrészen, jobboldalt.

Megjegyzés: 1996 után bevakolták.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 156; Asztalos L. 2004: 116, 449.

226.

AZ ERÉNYES NŐ
JO ANYA
LÁZÁR ANNA
EMLÉKÉNEK
FÉRJE
CSIK SZENT KIRÁLYI
BORS MIHÁLY
JUNIUS 30^{ÁN} 1847

A TISZTA JELLEMŰ POLGÁR
SZERETETT ÉDES ATYA
†
EZ EMLÉK KÖ ALAT(T-)
TI SIRBA NYUGSZANAK
TISZTELTETVE ALBERT FIA ÁLTAL
DECEMBER 9^{ÉN} 1847
†BORS MIHÁLY HAMVAI

Időpont: 1847. jún. 30., dec. 9.

Hely: Monostori (Mănăsturului) u., a Nagybaldogaszszony-templomban, a bejárat melletti nyugati falon.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 36; Sas P. 2010b: 124–125.

227.

1851

השתחוו דל בהדרת קודש לפ "ק" דברי הישיט א' קאפ' ט"ז פס"וק כ"ט.

Fordítás: 1851. Hajoljatok meg az Örökkévaló előtt a Szentség díszében. (Jakab Elek fordítása)

Időpont: 1851. dec. 2.

Hely: Pap (Paris) u. 5. sz.

Megjegyzés: nincs meg a felirat.

Irodalom: Jakab E. 1870b: 17; Gaal Gy. 1995: 110; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 160–161.

TEPLOMI BIZOTTSÁGUNK ALAPÍTÓ TAGJAI:

ALBERT FERENCZ és NEJE SZABÓ JULIÁNNA
 BARTHOS FERENCZ és NEJE
 BÁLINT MIHÁLY
 BÁTHORI GÁBOR és NEJE
 BENKŐ ELEK és NEJE
 BERKI JÓZSEF és NEJE GOMBOS ZSUZSÁNNÁ
 BODZÁSY ANTAL és NEJE
 BRÉDA FERENCZ és NEJE LÁPOSY RÓZA
 BUTYKA ANDRÁS és NEJE MADÁR RÓZA
 Id. BUTYKA FERENCZ és NEJE
 BUTYKA ISTVÁN
 Néhai CSIKY KÁROLY †
 Id. CSIKY SÁNDOR és NEJE SZILÁGYI ZSUZSÁNNÁ
 Ifj. CSIKY SÁNDOR és NEJE
 CSORDÁS DÁNIEL és NEJE
 GOMBOS JÓZSEF
 Ifj. GOMBOS MIHÁLY és NEJE SZABÓ RÓZA
 HATHÁZI FERENCZ és NEJE
 JAKAB JÓZSEF
 JUHOS JÓZSEF KERESKEDŐ
 KERESZTES ISTVÁN
 KILIN MÁRTON és NEJE
 KOVÁCS BÁLINT
 Özv. LÁNYI BENŐNÉ
 MAURER FRIGYES és NEJE

Időpont: 1851 után

Hely: Magyar (21 Decembrie 1989) u. 41. sz., a református templom szentélyében, a szószéktől balra.

Megjegyzés: 1829. október 3-án tették le a templom alapkövét. 1851. október 12-én szentelték fel. A templom 1879-ben készült el teljesen.

TEPLOMI BIZOTTSÁGUNK ALAPÍTÓ TAGJAI:

JAKAB FERENCZ és NEJE
LÓNAI JAKAB MÁRTON
JUHOS LÁSZLÓ
LÁPOSI JULIÁNNA
MÁRTON JÓZSEF és NEJE KILIN KAROLINA
Id. MÁRTON MIHÁLY és NEJE
Özv. NAGY GÁBORNÉ
NAGY PÉTER és NEJE
PAPP FERENCZ és NEJE
PÜNKÖSTI PÁL és NEJE BAGAMÉRI MARGIT
RÉGENI GYÖRGY
SEEMANN IMRE és NEJE KERESZTES ILUS
Ifj. SZABÓ JÓZSEF és NEJE Z. SZABÓ RÓZA
ZÁGONI SZABÓ JÓZSEF és NEJE
Id. ZÁGONI SZABÓ MIHÁLY és NEJE
SZÁVA JENŐNÉ
Id. TÁRKÁNYI FERENCZ és NEJE
MONOSTORPÁLYI TOÓTH GYULA birtokos
TÖRÖK FERENCZ és NEJE
TUROS ISTVÁN és NEJE
VÁSÁRHELYINÉ RÁKOSSI ANNA †
VISKY ISTVÁN
FINTA GÁBOR és NEJE

Időpont: 1851 után

Hely: Magyar (21 Decembrie 1989) u. 41. sz., a református templom szentélyében, a szószéktől jobbra.

Megjegyzés: a templom 1879-ben készült el teljesen.

ITT
SEBESÜLT MEG
II-ik
RÁKÓCZY GYÖRGY
1660^{BAN} MÁJUS HÓ 20^{ÁN}
A TÖRÖKÖK ELLEN
VIVOTT CSATÁBAN

[Hátul:]

KÖZADAKOZÁS UTJÁN RENOVÁLTATOTT 1891

Veress Ferenc felvétele

tát megrongálta. 1930-ban kisebbel cserélték ki és – a magyart lecserélve – román feliratot helyeztek rá, amelyet 1941-ben el távolították (*Ellenzék.* 1941. máj. 17.). 1943-ban szorgalmazták a magyar felirat újbóli elkészítését (*Ellenzék.* 1943. aug. 24.). 1977-ben, az út szélesítésekor lebontották és darabjait beépítették a védőtöltésbe (*Igazság.* 1978. febr. 23.).

Irodalom: Kőváry L. 1852: 275–276, 1866: 326; Jakab E. 1870b: XXIV. tábla; Kőváry L. 1892: 326; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 48, 66; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; Csiky B. 1909: 30; *Új Kelet.* 1921. aug. 24. 5.; Orosz F. 1933: 56; *Ellenzék.* 1941. máj. 17.; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 55; *Igazság.* 1978. febr. 23.; Kelemen L. 1982a: 164; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 157; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 145; Sas P.–Veress F. 2003: 74; Asztalos L. 2004: 570–571; Murádin J. 2008: 39, 140.

Időpont: 1852 előtt**Hely:** a Fenesi út 64. sz. körül; Rákóczi-emlékoszlop.

Megjegyzés: Körösi Endre munkája. Kőváry László szerint 1852-ben már megvolt az oszlop. A feliraton szereplő dátum és a hely téves, a csata 22-én volt és nyugatabbra, Szászfenes és Gyalu között. Az események után szinte 200 évvel később helyezték ide a feliratot egy oszlopra (képes keresztre). 1891-ben helyreállították és alakját is módosították. 1921. augusztus 19-én négy monostori román férfi talapzatát megrongálta.

RENO(VATA) † 1861

Fordítás: Felújítva 1861-ben.**Időpont:** 1861**Hely:** Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom bejárata mellett, a kripta ajtókeretén.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 115; Gaal Gy. 2007: 84.

EZ A TORONY A KOLOZSV(ÁRI): ROM(AI): KATH(OLIKUS): EGYHÁZ KÖLTSÉGÉN ÉPIT-
TETNI KEZDETT 1837. KOVÁTS MIKLÓS. BÉVÉZGŐDÖTT 1862.

HAJNALD LAJOS Ő NAGYMÉLTÓSÁGUK PÜSPöksÉGE KEDVES ISTVÁN
KOLOZSV(ÁRI): PLÉBÁN(OS): FELÜGYELETE, MÉRNÖK GAISER ANTAL IGAZ=
GATÁSA, LÁSZLÓ FERENTZ, GROIS GUSTÁF, SCHÜTZ JÓZSEF GOND=
NOKOK, GROIS NÁNDOR PÉNZTÁRNOK, BUCZI SAM(UEL). JEGYZŐ, TIMÁR
MIH(ÁLY). DÁNE JÓS(EF). GVÁRDÁZONI JOS(EF). FLÓRIÁN ANT(AL). EGYHÁZFIAK
ALATT. ÉPITETTÉK: ALFÖLDI ANT(AL): SZEKERNYÉS JÁN(OS): KŐMÍVES,
KIERMAYER KÁROL ÁCS MESTER, TIMÁR MIH(ÁLY): ORBÁN ANDRÁS
KŐFARAGÓK. BÉFEDTÉK MAYER ISTVÁN ÉS KAMMERMAYER
LÉNÁRD PESTI RÉZMŰVESEK.

METSZETTE REIMÁR KÁR(OLY)

Időpont: 1862

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom tornyán.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 23–24; Sas P. 1998: 57; Gaal Gy. 2007: 15; Sas P. 2009: 53–56.

ÉPITTE FELSŐ BÁNYAI
LITERATI
BÁNYAI KÁROLY
DIPLOMÁLT
GYOGYSZERÉSZ ÉS KERESKEDŐ 1865

[A tábla körfelirata:]

SZORGALOM ÉS TAKARÉKOSSÁG
JUTALMA ISTEN ÁLDÁSA!

Időpont: 1865

Hely: Unió (Memorandumului) u. 24. sz., a ház udvari szárnyának északi falán.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 158.

234.

A HELYBELI N(EME)S CSIZMADIA
CZÉH HÁZA EMELETE ÉPÜLT
1866: ÉVBEN
FÖCZÉH M(ESTER). MAMITZA JÁNOS
ALL CZÉHM(ESTER). TOTFALUSI JOSEF
PÉNZTÁRNOK CSIKI MIHÁLY
ÉS JEGYZŐ NÉMETI MIHÁLY
IDEJEKBE

Időpont: 1866

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 23–25. sz., az udvari épületrészen, baloldalt.

Megjegyzés: 1996 után bevakolták.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 156; Asztalos L. 2004: 116, 449.

235.

Időpont: 1867

Hely: Széchenyi (Mihai Viteazul) tér; Széchenyi István mellszobra.

Megjegyzés: Klósz József alkotása. 1919. május 7-én román fiatalok ledöntötték. 1921. május 7-én a román hatóság eltávolíttatta. Az 1933-as városleírás szerint a Mátyás-házban volt (Orosz F. 1933: 43). 1943 augusztusában visszahelyezték. 1945-ben ismét eltávolították.

Irodalom: Pánczél F. 1879: 13; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 57; Orosz F. 1933: 43; Gaal 2001b: 410, 411; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 147; Asztalos L. 2004: 464; Murádin J. 2008: 40.

236.

Időpont: 1867–1876

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 3. sz., az egykori kőszínház utcára néző fölkéjében; báró Gyulai Ferenc színgazgató mellszobra.

Megjegyzés: Huszár Adolf munkája. 1867-ben már gyűjtöttek a szoborra. 1876-ban állították fel. 1919 után eltávolították. 1933-ban Janovics Jenő színgazgató parkjában volt (Orosz F. 1933: 37–38).

Irodalom: *Magyar Polgár*. 1867. aug. 21.; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 35; Orosz F. 1933: 37–38; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 46. kép; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 150.

ITT NYUGSZIK
 NÉHAI MOLNOS DÁVID,
 UNITÁRIUS PROFESSOR ÉS
 GENERÁLIS NOTARIUS HÁROM
 GYERMEKEIVEL, BORBÁRA-
 JULIÁNNA ÉS TERÉZIÁVAL-
 ELMARADOTT ÖZVEGYÉ MÉJJ
 BÁNATÁRA SZÜLETETT 1787^{BEN}
 MEG HOLT 1836^{BAN}

ITT NYUGSZIK
 ÖZVEGY MOLNOS DÁVIDNÉ
 SZÜL(ETETT) SZÉKELY BORBÁRA
 SZÜL(ETETT) 1788^{BAN} MEGHALT 1869^{BEN}
 BÉKE ÉS ÁLDÁS LEGYEN
 PORAIN

Időpont: 1869

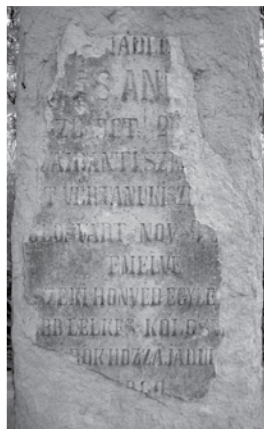
Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 7. és 9. sz. között, az unitárius templom bal oldali bejárata mögötti kis előcsarnokban.

Megjegyzés: 1836-ban már megvolt a felirat első fele.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 136–137.

238.

EMLÉKÉRE
VOLT CS(ÁSZÁRI). K(IRÁLYI). HUSZÁR ŐRNAGY
KÉSŐBB HONVÉD ALEZREDES
CS(ÍK). MADÉFALVI
TAMÁS ANDRÁSNAK
KI SZÜ(LETETT). OCT(OBRIS). 26 1784.
HAZA IRÁNTI SZERETETÉÉRT
MINT VÉRTANU KISZENVEDETT
KOLO'SVÁRT NOV(EMBRIS). 9. 1849.
EMELVE
CS(ÍK). SZÉKI HONVÉD EGYLET ÁLTAL
TÖBB LELKES KOLO'SVÁRI
POLGÁROK HOZZÁJÁRULTÁVAL
1869

Időpont: 1869

Hely: a Házsongárdi temetőben; az 1849-es vértanúk emlékoszlopa.

Megjegyzés: 2002-ben újrafaragták [688.] és ezt áthelyezték a kolozsmonostori Nagyboldogasszony-templom mögé [687]. Tévesek a születési és kivégzési időpontok: Tamás András 16-án született és október 18-án végezték ki.

Irodalom: Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 46; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 187; Gaal Gy. 1998b: 5; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 147–148.

239.

(dombormű: három búzalkászt tartó kéz)

BENKŐ SZÁSZ MÓZSI S.
VDVARI MÁRIA.
ÉPITTE.
1872.

Időpont: 1872

Hely: Szent István (Decebal) u. 42. sz.

Megjegyzés: 1987-ben lebontották a házat.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 158–159.

240.

Itt nyugszik
Baróti
KESERŰ MÓZES
arbei püspök,
gy(ula).fejérvári lector kanonok,
k(olozs).monostori apát,
királyi tanácsos,
erdélyi r(ómai).k(atolikus). igazgató
tanácsi előadó.
szül(etett). Baróton 1801 Aug(usztus). 10.én
megh(alt). Kolozsvártt 1874 Márc(ius).15.
Nyugodjék békében!

Időpont: 1874. márc. 15.

Hely: Monostori (Mănăsturului) u., a Nagyboldogasszony-templomban, a bejárat melletti nyugati falon.

Megjegyzés: eredetileg a templomkertben volt.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 36; Gaal Gy.–Gránitz M. 2010 II.: 141; Sas P. 2010b: 123–124.

241.

1879
APRIL 24.

Fordítás: [Ültették] 1879. április 24-én.

Időpont: 1879. ápr. 24

Hely: A Sétatéren, a Rákóczi-hidat a BBTE Vegyészeti Kar épületével összekötő sétány mellett; emlékkő.

Megjegyzés: 1879-ben az uralkodók (Ferenc József császár és Erzsébet királyné) ezüstlakodalma alkalmából birodalomszerte faültető

mozgalom kezdődött. Zobácz Ferenc főkertész egy halmot emelt, amelyre gróf Esterházy Kálmán főispán két fát ültetett, ezt jelzi a kő.

Irodalom: Kőváry L. 1886: 29; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 159–160; Asztalos L. 2004: 422; Asztalos L. 2008: 157–158.

242.

„Dicsértessék a Jézus Krisztus!

A' szentháromság egy Isten nevében.

Ezen kis torony, mely [a] plébániai főtéren levő nagy Templomnak keleti részén van és [az] úgynevezett „Halál csengettyű” ál[l] a Krisztus születése után egyezernyolcszá[z] és nyolczvanban [1880] – javítottat[tt] illetőleg csaknem egészen megújítottat[t] – Egyházi főgondnok nagyságos Simon Elek kir. tanácsos és polgármester. – Gondnok Wolff János, gyógyszerár tulaj[do]nos, az erdélyi r. kath. és [Sta]tus gyűlésnek kolosvári [tagja] – [...] városi bizottsági tag. – pé[n]ztár[os] Kontz János kereskedő és városi bizottsági tag. – Egyház mérnöke Heigel József. – Káplányok: Fejér Manó és Zomora Dániel. – a plébános [ál]lomása üres! – Iparosok kik a tornyocskát javítottá[k] [Z]sakó Elek és Fia Lajos, ácsmester, [K]lovács Károly bádogos [mester].

Kolosvárott augusztus 11^{én} [1]880.

Emlékül az
utókornak”

Időpont: 1880. aug. 11.

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom Huszár-tornyában.

Megjegyzés: a felirat fényképfelvételén maradt fenn a Szent Mihály-plébánia irattárában (Sas P. 2009: 230).

Irodalom: Sas P. 2009: 230.

243.

S (jelvény) J
18 (") 81

Olvasat: S. J., 1881-ben.

Időpont: 1881

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér 19. sz., a kapu felett.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 162.

244.

Ezen Torony
Javították 1882
Ik évben
Reparálta
Pap János és
Cseh András
Isten segedelmével.
Augusztus hó.

Időpont: 1882. aug.

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templom Huszár-tornyában.

Megjegyzés: csak másolata maradt fenn a Szent Mihály-plébánia irattárában, Bágyuj Lajos megjegyzésével: „A szentély fedelén lévő »huszártorony« javítása során találtuk a fenti feliratot. 1963. VII. 25-én. (Egy deszkadarabra ceruzával írva.)” (Sas P. 2009: 230.)

Irodalom: Sas P. 2009: 230.

245.

SEMINARIUM BATHOR(IANO). APOR(EUM). S(ANCTI). IOSEPH.

Fordítás: Báthory–Apor Szent József Szeminárium.

Időpont: 1883. aug. 25.

Hely: Egyetem (Universităţii) u. 10. sz., az iskola bejárata fölött.

Megjegyzés: a szocializmus ideje alatt bedeszkázták. 1990-től újra látható.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 130; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 152.

246.

DÁVID FERENCZ
A HAGYOMÁNY SZERINT EZEN A KÖVÖN TARTOTTA
A TORDA ÚTCZA SZEGLETÉN 1568^{ban},
MIDŐN A GYULAFEHÉRVÁRI
EGYH(ÁZI) GYÜLÉSRŐL HAZAÉRKEZETT,
AZT A BESZÉDET, MELYRE
AZ EGÉSZ KOLOZSVÁR ÁTTÉRT
AZ UNITÁRIUS VALLÁSRA. 1884.

Időpont: 1884

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 7. és 9. sz. között, az unitárius templom bal oldali bejárata mögötti kis előcsarnokban, jobboldalt.

Megjegyzés: sokáig a Torda utca végén volt. az 1850-es években vitette háza elé egy egyházközségi gondnok (Rezi E. 1979: 167). 1868-ban a templom mellé helyezték. 1884-ben felirattal látták el. 1922-ben a templom előcsarnokában helyezték el. 1968-ban, az esemény 400. évfordulójára gondozták és új talapzatra helyezték.

Irodalom: Székely S. 1840: 62; Szilágyi S. 1848a: 29; Jakab E. 1879: 83; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 29; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 20; Orosz F. 1933: 61; Vályi L. összeáll. 1941: 21; Rezi E. 1979; Gaal Gy. 1995: 45; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 136; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 153; Kelemen L. 2006: 271.

247.

SUMTTIBUS
ILLUSTRIS(SIMUS). D(OMINUS). D(OMINUS). COM(ITIS). SIGISMUNDI CSÁKI
17 34
(Csáky-címer)
RENOV(ATA). 1885
ET ILLUST(RISSIMA). D(OMINA). D(OMINA). COM(ITISSA). CATH(ARINA). /
HALLER

Schweiser K. pictor

Fordítás: Emeltette méltóságos Csáky Zsigmond gróf és méltóságos Haller Katalin grófnő 1734-ben. Megújított 1885-ben. [Készítette] Schweiser K. festő.

Időpont: 1885

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templomban, a Jézus Szent Szíve-oltár fölött.

Irodalom: Sas P. 1999a: 150–151; Gaal Gy. 2007: 86.

248.

**Expensis (Mikes- és Petki-címer) illustr(issimus). D(ominus). D(ominus).
COM(ITIS). STEPHANI MIKES**

De a Zabola etr.

**Ac Eius Ill(ustrissima). D(omina). Charis(si)m(a) Conthoralis
ROSALIÆ PETKI**

Altare hoc erectum est

Anno. 1735. Renov(ata). 1886

Fordítás: Méltóságos zabolai gróf Mikes István és felesége Petki Rozália költségén emeltetett ez az oltár 1735-ben. Helyreállították 1886-ban. (Gálfi Emőke fordítása)

Időpont: 1886

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templomban, a Szent Ferenc-oltár fölött.

Irodalom: Sas P. 1999a: 151.

249.

VOLT KOL(O)ZS. MONOSTORI
PLÉBÁNUS
PAKO JÁNOS
ÉLT 74 ÉVET. M(EG).H(ALT).1887 MÁJUS 4 ÉN.
BÉKE PORAIRA.
ÖRÖK EMLÉKÜL ÁL(L)ITTATTÁK
ROKONAI
FEKETE KÁROLY
KESERŰ PÉTER.

Időpont: 1887. máj. 4.

Hely: Monostori (Mănăsturului) u., a Nagyboldogasszony-templomban, az északi falon.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 37; Sas P. 2010b: 124.

250.

I. FERENCZ JÓZSEF Ő FELSÉGE A KIRÁLY
EZEN HÁZBAN LAKOTT 1887 SZEPTEMBER 23–25
MELY IDŐBEN ENNEK TULAJDONOSA
LOSONCZI BÁRÓ BÁNFFY GYÖRGY FOGADTA

Időpont: 1887. szept. 25. után

Hely: Főtér (Unirii) 30. sz., a Bánffy-palota erkélyén.

Megjegyzés: az 1960-as évekig itt volt.

Irodalom: Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 23; Biró J. 1933: 18; Orosz F. 1933: 33; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 145; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 154; Lukács J. 2005: 85.

251.

I. FERENCZ JÓZSEF
KIRÁLY URALKODÁSA ALATT,
BOROSJENŐI TISZA KÁLMÁN MINISTERELNÖKSÉGE,
TREFORT ÁGOSTON VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
MINISTERSÉGE IDEJÉBEN
HAUSZMANN ALAJOS MŰEGYETEMI TANÁR
TERVEI SZERINT
DR. GENERSICH ANTAL, DR. DAVIDA LEO ÉS
DR. BELKY JÁNOS INTÉZETI FŐNÖKÖK
KÖZREMŰKÖDÉSE MELLETT
ÉPÜLT 1888-BAN.

Időpont: 1888

Hely: a Mikó (Clinicilor) u. és Kőkert (Haşdeu) u. között, a Kórbonctani Intézet lépcsőházában.

Megjegyzés: nincs meg.

Irodalom: Davida L. 1903: 145.

252.

1889

[A.V(ILÁG).E(GYETEM).N(AGY).É(PÍTŐ).M(ESTERÉNEK).D(ICSŐSÉGÉRE).]

TERVEZTE
ÉPITETTE

MAETZ
FRIGYES

Időpont: 1889

Hely: Bocskai (Avram Iancu) tér 7. sz., a volt Unió szabadkőműves páholy épületének homlokzatán.

Megjegyzés: nincs meg a rövidítés.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 178–179;
Asztalos 2004: 436 .

HIDVÉGI GRÓF
MIKÓ IMRE
 AZ ERDÉLYI MUZEUM
 ALAPÍTÓJA
 A NEMZETI TUDOMÁNY
 NAGYLELKŰ PÁRTOLÓJA
 S BUZGÓ MŰVELŐJE
 DICSŐ EMLÉKÉNEK
 A HÁLÁS MUZ[EUM]. EGYLET
 MDCCV–MDCCCLXXVI.

PERAGIT TRANQUILLA POTESTAS
 QUOD VIOLENTA NEQUIT

[A talapzat hátsó részén]:

EMERICO
 COMITVM MIKÓ
 DE HIDVÉG VLTIMO
 MVSEI TRANSILVANI
 FVNDATORI
 ARTIVM LITERARVMQVE
 FAVTORI
 O(PTIMÆ).M(EMORIÆ).P(OSUIT).
 GRATA POSTERITAS
 MDCCCLXXXIX

ZORZINI J(ózsef).

[A mellszobor hátán:]

Mintázta Báró Vay Miklós 1885
 Öntötte a Schlick ^{féle} R(észvény).T(ársaság).

Veress Ferenc felvétele

Fordítás: Elvégzi a csendes hatalom azt, amit az erőszakos nem tud. (Mikó Imre jelmondata; Sipos Gábor fordítása.) Mikó Imre fordításában: Mit erőszakkal nem, csöndben és halkán munkálva végbevihetni. (Claudius Claudianus: *Panegyricus dictus Manlio Theodoro consuli*, XVII/249–250.)

Utolsó Hidvégi gróf Mikó Imrének, az Erdélyi Múzeum alapítójának, a művészetek és a tudományok támogatójának áldott emlékére állította a hálás utókor 1889-ben. (Buzogány Dezső fordítása)

Időpont: 1889. jún. 10.

Hely: Mikó (Clinicilor) u. 5–7. sz.; Mikó Imre mellszobra.

Megjegyzés: Asztalos Lajos szerint 1882-ben fennebb, a Múzeumkertben állították fel a mellszobrot (vö: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 179; Asztalos L. 2004: 325–326). Talapzata 1889-ben készült el. 1920 körül lebontották az eredeti helyéről és ide helyezték.

Rodalom: *Emlékkönyv...* 1889; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 43, 48; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; V. Lazár 1923: 64; Orosz F. 1933: 53; Vályi L. összeáll. 1941: 19; Kelemen L. 1982a: 163; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 179; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 57; Gaal Gy. 2001b: 401; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 155; Sas P.–Veress F. 2003: 77; Asztalos L. 2004: 325–326, Murádin J. 2006; Asztalos L. 2008: 174–176; Murádin J. 2008: 41, 141.

(dombormű: M. király arcmása a koronázási ékszerekkel)
EBBEN A HÁZBAN SZÜLETETT 1443. MÁRCZ(IUS). 27^{én}

MÁTYÁS

AZ IGAZSÁGOS

HUNYADI JÁNOS ÉS SZILÁGYI ERZSÉBET FIA.
SZÜLŐHÁZÁT A NAGY KIRÁLY KEGYELETBŐL
MINDEN TEHER ALÓL FÖLMENTETTE.

II. RÁKÓCZY GYÖRGY ERDÉLYI FEJEDELEM
E HÁZ KIVÁLTSÁGÁT MEGERŐSÍTETTE.

I. FERENCZ JÓZSEF APOSTOLI KIRÁLYUNK
1887. SZEPT(EMBER). 23^{án} LÁTOGATÁSÁVAL MEGTISZTELTE
ÉS KEGYES ADOMÁNYNYAL GONDOSKODOTT,
HOGY ÖRÖK EMLÉKEZETŰL MEGJELŐLTESSÉK.

A KEGYELET ÉS TISZTELET HIRDETŐJE
EZ AZ EMLÉKTÁBLA, MELYET LEGNAGYOBB FIÁNAK
SZÜLŐHÁZÁRA TÉTETETT A TULAJDONOS
KOLOZSVÁR SZABAD KIRÁLYI VÁROSA
MDCCCLXXXVIII.

Tervezte Pákei Lajos.

Zala Gy(örgy).
(Hunyadi-címer)

Öntötte Turbain Károly Fiai.

Időpont: 1888

Hely: Mátyás király (Matei Corvin) u. 6. sz., Mátyás király szülőházán.

Megjegyzés: Pákey Lajos tervezte 1888-ban, Zala György mintázta. 1889. szeptember 2-án leplezték le. 1921. március 1-jén a román hatóság levetette. 1940 őszén visszatették. Murádin Jenő szerint 1939. március 1–7. között volt eltávolítva (vö: Murádin J. 2008: 42). Ferenczi Sándor szerint 1938-ban távolították el, majd néhány hónap múlva visszahelyezték (vö: Ferenczi S. 1941: 83). A születés időpontja téves: a király február 23-án született.

Irodalom: Szádeczky L. 1901; Fekete Nagy B. 1902: 312–313; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 24; Szádeczky L. 1902; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22, 23; *Emlékkönyv...* 1906: 93–94; Csiky B. 1909: 9; V. Lázár 1923: 24; Orosz F. 1933: 42; Biró J. 1940: 9. kép; Ferenczi S. 1941: 82–83; Vályi L. összeáll. 1941: 16; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 44 (21. kép); Löwy D.–Demeter

V. J.–Asztalos L. 1996: 176–177; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 47–48; Gaal Gy. 2001b: 411; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 155; Sas P.–Veress F. 2003: 10; Lukács J. 2005: 51–52; Gaal Gy. 2007: 72–75; Asztalos L. 2008: 46–49; Murádin J. 2008: 42, 142–143.

255.

1890
K C

Olvasat: Kolozsvári Casino, [építés éve:] 1890.

Időpont: 1890

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 16. sz., az épület homlokzatán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 181; Asztalos L. 2004: 186–187.

256.

1891

Olvasat: [Építés éve:] 1891.

Időpont: 1891. szept. 10.

Hely: Bocskai (Avram Iancu) tér 17. sz., az épület Magyar (21 Decembrie 1989) utcai homlokzatán.

Megjegyzés: az EMKE székházának építési évét jelzi.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 182.

257.

1885

Olvasat: [Alapítás éve:] 1885.

Időpont: 1891. szept. 10.

Hely: Bocskai (Avram Iancu) tér 17. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: az EMKE megalapításának évét jelzi.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 182.

258.

Építette
RUCSKA LAJOS
1892

Időpont: 1892

Hely: Wesselényi (Regele Ferdinand) u. 19. sz.

Megjegyzés: egy másodlagos elhelyezésű ajtóba helyezték utólag.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J. 1990 VI.: 6; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 91; Asztalos L. 2004: 202.

259.

(Rhédey- és Wesselényi-címer)

Ujra építtette
özv(egy). Báró
WESELÉNYI ISTVÁNNÉ
szül(etett). Gróf
RHEDEY STEFÁNIE
1892.

[Kivitelezte:] Kloesz & Bertha

Időpont: 1892

Hely: London (Arany János, Petru Maior) u. 6–8. sz., a lépcsőház emeleti fordulóján.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 183–184; Asztalos L. 2004: 536.

260.

HB [Hory Béla] 1892 MI [Magyari Ilon]

Időpont: 1892

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 50. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 184

261.

[Baloldalt:]

[ALAPITT(ATOTT):]

1883.

[Jobboldalt:]

[ÉPÜLT]

1892.

Olvasat: [A hitközség] alapított 1883-ban, a [hitközség székháza] épült 1892-ben.

Időpont: 1892

Hely: Szappan (Tipografiei) u. 25. sz., a Zsidó Hitközség homlokzatán.

Megjegyzés: 1995 nyarán a magyar szavakat bevakolták a bukaresti központ utasítására.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 183; Lőwy D. 1998: 253; Asztalos L. 2004: 546; Lőwy D. 2005: 524.

262.

EBBEN A HÁZBAN KEZDETTE MEG ELŐADÁSAIT

1792. NOV(EMBER). 11-ÉN

AZ ERDÉLYI MAGYAR NEMES
SZÍNJÁTSZÓ TÁRSASÁG

„NYELVÜNK DICSŐSÉGÉRE ÉS A NEMZETI
TISZTA ÉRZÉS GYARAPÍTÁSÁRA.”

ENNEK EMLÉKÉRE HELYEZTE IDE E TÁBLÁT
A SZÁZÉVES ÜNNEPET RENDEZŐ BIZOTTSÁG

1892. NOV(EMBER). 11-ÉN

A HÁZ TULAJDONOSA B^R. HORVÁTH ÖDÖNNÉ,
G^R. RHÉDEY JOHANNA NEMES ADOMÁNYÁBÓL.

Időpont: 1892. nov. 11.

Hely: Jókai (Napoca) u. 4. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: Pákey Lajos tervezte. Az esemény datálása téves: december 17-én volt az első előadás.

Irodalom: Hegyesy V. szerk. 1892: 83–85, 93–97; *Erdélyi Híradó*. 1892. okt. 21.; *Ellenzék*. 1892. nov. 11. (ünnepi szám); Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 42; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 61–62; Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 10; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 97–98; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 41; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 158; Sas P.–Veress F. 2003: 12; Asztalos L. 2004: 409–410; Gaal Gy. 2004a: 74–83; Lukács J. 2005: 79; Gaal Gy. 2007: 41; Asztalos L. 2008: 30–31.

263.

E templom alatt nyugszik
RAFAIN JAKABné,
sz(ületett). **DARVAS ANNA**
1856. XII-28 – 1892. XI-28

Időpont: 1892. nov. 28.

Hely: Monostori (Mănășturului) u., a Nagyboldogasszony-templomban, a déli falon.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 37; Sas P. 2010b: 125.

264.

1893

Olvasat: [Építés éve:] 1893.

Időpont: 1893

Hely: a Wesselényi (Regele Ferdinand) és a Malom (Barițiu) u. sarkán, a Széky-palota kapualját borító műkőben.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 184; Asztalos L. 2004: 465.

A SZERENCSETLEN SIKETNÉMÁK MEGMENTÉSÉRE LÉTREHOZTA
 KÖZADAKOZÁSBÓL AZ EMBERSZERETET.
 AZ ELSŐ KEGYES ALAPÍTVÁNYT TETTE
 Ő CSÁSZÁRI ÉS APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGE
 ELSŐ FERENCZ JÓZSEF.
 A LÉTESÍTÉS ESZMÉJÉT
 KOLOZSVÁR SZ(ABAD). KIR(ÁLYI). VÁROS INDITOTTA MEG
 NÉHAI TREFORT ÁGOSTON
 VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M(AGYAR). KIR(ÁLYI). MINISZTER ALATT.
 ÉPÜLT
 WEKERLE SÁNDOR
 M(AGYAR). KIR(ÁLYI). MINISZTERELNÖK IDEJÉBEN,
 GRÓF CSÁKY ALBIN
 VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M(AGYAR). KIR(ÁLYI). MINISZTER
 TÁMOGATÁSÁVAL,
 GRÓF BÉLDI ÁKOS FŐISPÁNSÁGA ÉS
 ALBACH GÉZA POLGÁRMESTERSÉGE ALATT.
 MINISZTERI ELŐADÓ
 SZALAI IMRE MINISZTERI TANÁCSOS
 VÁROSI ELŐADÓ
 SZVACSINA GÉZA VÁROSI TANÁCSOS
 KI AZ INTÉZET ÜGYEIT ÉS A GYŰJTÉST VEZETTE.
 ÜNNEPÉLYESEN MEGNYITATOTT 1893. ÉVI OKTÓBER 29-ÉN.

Időpont: 1893. okt. 29.

Hely: Honvéd (Dorobanților) u. sz. 40. sz.

Irodalom: Nagy P. szerk. 1913: 81.

נדבה לדורות מצוה להורות צדקת תמים תוסיף ימים

הנגיד המפורסם מהולל בהלל הגדול מוה' דוב בכ"ה שמואל סגל ראזענבערגער עדלער פאן דיאלו שמו יגון בחיים נעימים לאורך ימים נדב ארבע מאות כסף לקנין בית החיים

לכך:

לזכרון ולתודות עולם, בעט ברזל פתחנו שמו לתפארת לנגיד ונדיב איש התמים, להראות לדורות ראשי עשרת בית החיים שהיה מקדמונינו, למכאוב החברא נתמלא קברים והמות עוד עלה בחלונינו בשדה אחר דאגנו בלבות נשברים החברא הקדושה עניה ואביונה לקנות אחוזה לא מצאה כח דאגה על דאגה עלו ברעיונה, וחברא הקדושה לא מצאה מנוח עד שקם נגיד בנגידים דוב ס'ג'ל כסגולת נדבתו להקל הדאבון מלבות ידידים, ארבע מאות שקל נדב בטובתו בשנת צ'ד'ק'ה' ת'צ'יל ממו'ית לפק חברא קדישא קלויזענבורג

Fordítás:

Adomány az utódoknak, kötelesség tanítani, hogy az igazak jótékonyága megsokasítja napjait.

Az ismert és nagy hálaadással dicsért méltóság, mesterünk és tanítónk Dov a tisztelt Smuel Szegal Rosenberger fia, Edler von Gyalu a neve, kedves és hosszú élete legyen, adományozott négyszáz ezüstöt [?] a temető megvásárlására.

Ezért örök emlékül és hálaaként vas tollal vésűk nevét dicsőségre a nemes lelkű igaz férfinak, megmutatni a nemzedékeknek a dicsőség fejét.

A régi temető a Hevra fájalmára megtelt sírokkal, de a halál belépett ablakainkon és már terület után bánkódtunk megtört szívvel. A Hevra Kadisa ['Szentegylet'] azonban szegény és pénztelen, a területvásárláshoz nem talált erőt, aggodalmasak voltak a gondolatai, és nem talált megnyugvást, amíg fel nem állt a legnemesebb

Dov Szegal adománya értékével könnyíteni a testvérek szívének fájalmán, négyszáz sékelt adományozva jóságában, „Az adomány megment a haláltól” évében [1895].

A Klausenburgi Hevra Kadisa ['Kolozsvári Szentegylet']. (Bányai Viktória fordítása)

Időpont: 1895

Hely: a Tordai (Turzii) út 116. sz. alatti zsidó temetőben levő épületen.

[Felső, ledöntött részén – nincs meg:]

(kereszt)
**HONVÉD
 VÉRTANUK
 EMLÉKE**

[Alsó részén volt – nincs meg:]

**A HAZÁÉRT
 ÉS A NEMZET JOGAIÉRT
 1849. OKTÓBER 18-ÁN
 E HELYEN,
 A BITÓFÁN VÉRTANUHALÁLT
 SZENVEDETT
 TAMÁS ANDRÁS ALEZREDES
 Sz(ületett). CSIKMÁDÉFALVÁN 1784. X/16,
 SÁNDOR LÁSZLÓ TÁBLABIRÓ
 AZ I. SZÉKELY EZRED 1-SŐ ZÁSZLÓALJÁBAN
 NEMZETŐR TISZT
 Sz(ületett). CSIK-TAPLÓCZÁN 1796.**

[A földön heverő darabon:]

[...]
**48–49-ES
 ALEZREDES
 SÁNDOR LÁSZLÓ
 ŐRNAGY
 48–49
 VÉRTANUK
 EMLÉKÉRE**

[Az oszlop egyik oldalán – későbbi:]

**MONO[U!]MENTUL
 MARTIRILOR**

A román sor fordítása: A vértanúk emlékműve.

Időpont: 1896. ápr. 1. – alapköletétel, 1896. okt. 18. – avatás

Hely: a Szamosfalvi (Traian Vuia) út elején, a vasútvonal fölötti országúti híd után, jobboldalt; Honvéd-emlékmű.

Megjegyzés: 1896. április 20-án este két száz diák megrongálta. 1896. október 18-án – az évfordulón – avatták fel. Az 1930-as évek végén ledöntötték. 1941 nyarán helyreállították és újabb feliratokat helyeztek el rajta (*Ellenzék.* 1941. dec. 13. 8.) [362.]. 1945 után az új emléktáblákat eltávolították. 1977-ben az obeliszk még sértetlen volt, 1985-ben már le volt döntve (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 189–190). 1993-ban rendezték a környezetét.

Irodalom: 1848–49. *Történelmi Lapok.* V. évf. (1896) 1. sz. 7., 10–11. sz. 87–88, 18. sz.; Kuzskó I. összeáll. 1896: 49–132; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 77–78; P. Bortuş 1923: 63; Orosz F. 1933: 61; Vályi L. összeáll. 1941: 20; Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 23; F. Tucă–C. Ucrain 1978: 174; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 185–190; Gaal Gy. 1998b: 1, 2, 2001b: 404, 2001d: 242–244; Asztalos L. 2002; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 160; Asztalos L. 2004: 587–588, 2008: 190–193.

268.

BULBUK EMANUEL
kolozsvári polgár emlékére
a ki a kolozsvári két finevelőintézetnek
60000 korona alapítványt hagyott
1821–1897

Időpont: 1897

Hely: Egyetem (Universităţii) u. 10. sz., az egykori Báthory–Apor Szeminárium előcsarnokában.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 131; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 164.

Itt volt szállva
PETŐFI SÁNDOR
 és neje
 1847. okt.(óber). 21-től 24-ig.
 Megjelölte a helybeli áll(ami).
 felsőbb leányiskola kegyelete
 1897. márc(ius). 15.

Időpont: 1897. márc. 15.

Hely: Petőfi (Avram Iancu) u. 20. sz., a Biasini-szállodán

Megjegyzés: már 1891-ben felmerült az emlékállítás ötlete. Gaal György szerint az 1920-as években eltávolították, 1940-ben visszahelyezték (Gaal Gy. 2001d: 250). Murádin Jenő szerint 1939 márciusában a városvezetés eltávolította, októberben visszahelyezték (Murádin J. 2008: 43).

Irodalom: *Kolozsvár.* 1897. márc. 16.; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 45; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; Orosz F. 1933: 40; *Magyar Kisebbség.* 1939: 492–493; Dávid Gy.–Mikó I. 1972: 144, 115.

és 117. kép; Mikó I. 1978: 32; Kiss A. 1994c; Gaal Gy. 1995: 10; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 190–191; Gaal Gy. 1998b: 2; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 59; Gaal Gy. 2001d: 244; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 164; Asztalos L. 2004: 78, 2008: 68–69; Murádin J. 2008: 43.

[Tervezett szöveg:]

„Immaculata Conceptio

Virginis Effigies sanctae divinitus electae Davidis ex stirpe regia progenitae.

Esto memor fidelis eorum quae Numen ab alto Viticinavit ore Esaiiae Profetae.

Tempore statuto non tacta puerpera Virgo Apparuit, peperit mansit ut ante fuit.

Conceptam profitentur eam sine labe, fideles, Quod etiam sancta comprobat Ecclesia.

Temporibus iterum, nostris in Gallica-Lourdes Comparuit Eadem approbat ipsa fidem.

Ut pro memoria sit milenari Statua genti Hungaricae, fideles hang posuere Cives.

Magyarul:

Dávidnak királyi törzséből származott Istentől választott Szent Szűznek képe ez.

Emlékezzél hívő miket a magosságbeli isteni Felség Ezaiás Proféta szájával jövendőt.

Az idők teljével egy szeplőtlen gyermekszülő Szűz feltűnt, szült, s úgy maradt amint volt (ti. szűzen).

Ezt bűn nélkül fogantatottnak vallják a hívők, amit helyesel maga az Egyház is. Ki a mi időnkben a francia Lourdban ismét megjelent, megerősítvén e hit igazságát.

Hogy emléke legyen ez emberi alak (Statua) az ezeréves magyar nemzetnek, azért állíták ezt a hívő polgárok.”

Időpont: 1897

Hely: Főtér (Unirii), a Szent Mihály-templomban; Lourdes-i Mária-szobor.

Megjegyzés: ezt a szöveget az ezeréves magyar állam emlékére is tervezték. Tamási Sándor egyháztanácsos elküldte feliratjavaslatát Biró Béla főesperesnek. Végül nem készült el. (A levél a Szent Mihály-plébánia irattárában található. Közli Sas P. 2009: 261.)

Irodalom: Sas P. 2009: 260–261.

271.

AZ ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉS
ITT HATÁROZTA EL AZ
UNIO
LÉTESÍTÉSÉT MAGYARORSZÁGGAL
1848. MÁJ(US). 30.
A FÉLÉVSZÁZADOS ÉVFORDULÓRA
EMELTETTE AZ EMLÉKTÁBLÁT
AZ EGYETEM IFJÚSÁGA
1898. MÁJ(US). 30.

Időpont: 1898. máj. 30.

Hely: Unió (Memorandumului) u. 21. sz., a Redut homlokozatán.

Megjegyzés: először március 15-re tervezték az emléktáblát. 1902 októberében új keretet kapott. 1919-ben eltávolították. 1941 tavaszán találták meg (az Erdélyi Múzeum

Régiségtárában) és május 30-án helyezték vissza. 1946-ban eltávolították és megsemmisítették vagy a múzeumban lappang.

Irodalom: Kőváry L. 1861: 40–49; Erdélyi Múzeum. 1898: 348; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 28; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22, 24; Ellenzék. 1941. ápr. 5., máj. 10., máj. 23.; Szabó T. A. 1946: 96; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 88–90; Gaal Gy. 1998b: 3, 2001e; Asztalos L. 2004: 404–405; Murádin J. 2002: 81; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 167–168; Asztalos L. 2008: 63–65; Murádin J. 2008: 45.

272.

ÉPITT(ETTE): Dr. TÖRÖK IMRE.
1 8 (Török-címer) 9 8.
MÁRKOSFALVI TÖRÖK CSALÁD CZIMERE
16 21.

Időpont: 1898

Hely: Malom (George Baritiu) u. 24. sz., az udvarban, a nyugati falon.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 194.

273.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ
EMLÉKFÁI

Időpont: 1898

Hely: Bocskai (Avram Iancu) tér 13. sz., a Protestáns Teológia hátsó udvarán levő gránit sziklatömbön.

Megjegyzés: Erzsébet királyné halálakor három jejenyetölgyet ültettek a Teológiával szemben, a Bocskai téren – Kis sétatéren. 1923-ban a görögkeleti templom építéskor vitték mai helyére. 2006 októberében helyreállították és odébb helyezték.

Irodalom: *Emlékkönyv...* 1906: 170; Gaal Gy. 1998a; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 197–198; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 170; Asztalos L. 2004: 136, 2006c, 2008: 126.

**E HÁZBAN VOLT SZÁLLVA
BEM JÓZSEF
HONVÉD TÁBORNOK
1848 DECEMBER 25-IKI
GYŐZEDELMES BEVONULÁSÁKOR**

Időpont: 1898. dec. 25.

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 1. sz., az épület erkélyén.

Megjegyzés: feltehetően Papp Gábor festőművész tervei szerint készítette Reimann Károly kolozsvári kőfaragó. 1936. november 24-én az épületet megvásárló román bank vezetői eltávolították. 1940 után visszahelyezték. A házzal szemben a Memorandum-per elítéltjeinek emlékére állított oszlop [570.] leleplezése előtt, 1994. június 2-án, a polgármester utasítására bevakolták – ezért Varsóból is tiltakoztak. 1994 őszén két RMDSZ-es képviselő tisztította meg (vö: Szabó Zs. 1994).

Irodalom: *Ellenzék.* 1898. dec. 28.; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 22; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 23; Csiky B. 1909: 8; Orosz F. 1933: 32; *Keleti Újság.* 1936. nov. 26.; Szabó T. A. 1946: 110; Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 24; Gaal Gy. 1994, 1995: 19; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 194–195; Gaal Gy. 1998b: 3; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 42–43; Gaal Gy. 2001b: 404; Asztalos L. 2004: 319–320, 482; Kelemen L. 2006: 308; Gaal Gy. 2007: 54–55, Asztalos L. 2008: 34–35; Murádin J. 2008: 46; Szabó Zs. 1994, 2009.

Időpont: 1898

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 1. sz., az egyetem főépületének előcsarnokában; I. Ferenc József mellszobra.

Megjegyzés: Fadrusz János alkotása. Az egyetem 1872-es alapításának 25. évfordulójára készült. 1919-ben Dunántúlra menekítették. 1941. május 29-én, az évadzáró ünnepségen leplezték le újra. 1945 után eltávolították.

Irodalom: *Ellenzék.* 1941. máj. 30.; Makkai L. 1941: 155; Gaal Gy. 2001f: 63.

276.

Sub R(everen)d(is)s(i)mo
(Joanne) Biro Can(onico) Car(oliensi) Alb(ensi)
et Pleb(ano) Clau(diopolitano) Erecta
1747

Fordítás: Emeltetett főtisztelendő Bíró János károlyfehérvári [gyulafehérvári] kanonok és kolozsvári plébános idejében. (Kiss András fordítása)

Időpont: 1899

Hely: Magyar (21 Decembrie 1989) u., a szentpéteri templom előtt; fogadalmi kapuzat (diadalkapu).

Megjegyzés: az 1738–1742-es pestis emlékére hálaadásul emelték. A Szent Mihály-templom előtt volt [148.], 1899-ben költöztették ide.

Irodalom: Biró J. 1934: 43–45; Gaal Gy. 1995: 154–155; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 117; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 80; Gaal Gy. 2001b: 387; Asztalos L. 2004: 462–463.

277.

FRANCISCO.I.
AUSTRIÆ.IMPERATORI.
HINGARIÆ.BOHEMIÆ.REGI.
MAGNO.PRINCIPI.TRANSSILVANIÆ.
PIO.FELICI.AUGUSTO.
ET.
CAROLINÆ.AUGUSTÆ.
IMPERATRICI.SERENISSIMÆ.
CHARUMHUNC.SUUM.
TRANSSILVANIÆ.PRINCIPATUM.
EIUSQUE.METROPOLIM.
A(NNO).D(OMINI).MDCCCXVII.
CLEMENTISSIME.INVISENTIBUS.
LIBERA.REGIA.CIVITAS.
[C]LAUDIOPOLIS.
DEVOTISSIME.
POSSUIT.

Fordítás: A kegyes, boldog és dicsőséges I. Ferencnek, Ausztria császáranak, Magyarország és Csehország királyának, Erdély nagyfejedelemének és Karolina Augusztia felséges császárnénak akik Erdély nagyfejedelemségét és annak székvárosát kegyesen meglátogatták az Úr 1817. esztendejében, Kolozsvár szabad királyi városa a legalázatosabban állította. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1899. ápr.

Hely: a Karolina (Muzeului) tér közepén; Státua (Karolina-oszlop).

Megjegyzés: 1831-ben emelték a Főtéren. 1899-ben költöztették ide [209.]. a Claudiopolis C-je 1925 előtt eltűnt.

Irodalom: Kőváry L. 1853: 76; Pánczél F. 1879: 7; Jakab E. 1888b: 713–718, 895–896, 1888c: IX. tábla, 25–26; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 26; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22;

Csiky B. 1909: 10; P. Bortes 1923: 43; Orosz F. 1933: 45–46; Balogh J. 1935: 39; O. Buzea 1939: 87; Biró J. 1940: 17. kép; Vásárhelyi Z. E. 1942: 111; Herepei J. 1943: 127; Szabó T. A. 1946: 100; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 63. kép; Kelemen L. 1982d: 94–98; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 151–153; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 48; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 143; Sas P.–Veress F. 2003: 9; Asztalos L. 2004: 430; Herepei J. 2004b: 168; Lukács J. 2005: 60–63; Kelemen L. 2006: 271, 306; Gaal Gy. 2007: 77–78; Szakács J. 2007; Asztalos L. 2008: 58–60.

278.

(Lechner-címer)

1900

Olvasat: [Építés éve:] 1900.

Időpont: 1900

Hely: Kert (Pasteur) u. sz. n., az épület homlokzatán.

Irodalom: Feleki Á.–Demeter V. J. 1989: 73; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 204.

279.

ÉPÍTETTE
LOSONCZI
BÁRÓ BÁNFFY JÓZSEF JENŐ
ÖRÖKÖS FÖRENDHÁZI TAG
1900

Időpont: 1900

Hely: Unió (Memorandumului) u. 20. sz., a Bánffy-ház pincéjének egyik rekeszében.

Megjegyzés: egy régebbi, feldarabolt emléktábla² hátoldalára vésték (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 203).

Irodalom: Gaal Gy. 1992: 57; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 202–203.

280.

E KASTÉLY ÉPÍTÉSÉNÉL KÖZREMŰKÖDTEK
KÁPOLNAI LAJOS ÉPÍTÉSZ
NAGY JÁNOS KÖMŰVES PALLÉR
GRÓSZ MÁTYÁS ÁCS PALLÉR
SZILÁGYI ISTVÁN MUNKÁSFELVIGYÁZÓ

Időpont: 1900

Hely: Unió (Memorandumului) u. 20. sz., a Bánffy-ház pincéjének egyik rekeszében.

Megjegyzés: egy régebbi, feldarabolt emléktábla³ hátoldalára vésték (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 203).

Irodalom: Gaal Gy. 1992: 57; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 202–203.

2 A hátoldali szöveg:

[...]Jagjai Szukovaty István
Pénzügyminiszter
Brandt József, Dr. Purjesz Zs(igmond)
Szabó Dénes, Dr. Hoor Kár(oly)[...]
[...]jegyet(emi). nyilvános. tanárok és Dr. Engel (Gábor)
jegyzője [...]
[...] Dr. Szász (Károly)

3 A hátoldali szöveg:

(Széll) Kálmán
[...]
munkákat
Kir(ályi) Kultúr Főmérnök
Vallás és Közoktatásügyi
[...]oszt. Tanácsos
(Papp) Elek
[...]sosok
Lechner Károly

281.

ITT SZÜLETETT
SZILÁGYI SÁNDOR
TÖRTÉNETÍRÓ
1827 aug(usztus). 30.

Időpont: 1900. nov. 2.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u.
17–19. sz., az épület homlokzatán.

Irodalom: *Erdélyi Múzeum*. 1899: 117–118; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 31; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 23; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 198–199; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 172.

282.

ÉPITETTE
A MAGYARORSZÁGI
UNITÁRIUS EGYHÁZ
FERENCZ JÓZSEF
UNITÁRIUS PÜSPÖK
I^D. DANIEL GÁBOR
BÁRÓ P. HORVÁTH KÁLMÁN
FŐGONDNOKOK
FEKETE GÁBOR
KOZMA FERENCZ
KŐVÁRY LÁSZLÓ
ISK(OLAI) FELÜGYELŐ GONDNOKOK
D^R. GÁL KELEMEN
ISK(OLA). IGAZGATÓ
IDEJÉBEN.

Időpont: 1901

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 9. sz., az Unitárius Kollégium előcsarnokában, baloldalt.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 60; Gaal Gy. 2001g: 203.

283.

ÉPITTE
A MAGYARORSZÁGI
UNITÁRIUS EGYHÁZ
I. FERENCZ JÓZSEF
MAGYARORSZÁG APOSTOLI
KIRÁLYA
URALKODÁSA ALATT
D^R. WLASSICS GYULA
VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M(AGYAR). K(IRÁLYI). MINISZTER
IDEJÉBEN
PÁKEI LAJOS
MŰÉPÍTÉSZ
TERVEI SZERINT
1901 ÉVBEN.

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 9. sz., az Unitárius Kollégium előcsarnokában, jobboldalt.

Megjegyzés: 1919 után le kellett vakoltatni.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 60; Gaal Gy. 2001g: 203–204.

284.

**ERZSÉBET
KIRÁLYNÉ
1898**

Időpont: 1901. jún. 16.

Hely: a Fellegvár (Cetățuia) déli oldalán; Erzsébet királyné mellszobra.

Megjegyzés: Stróbl Alajos alkotása; Bölöny József színházi intendáns felesége adományozta. A műmárvány talapzatot Pákey Lajos készítette. A szoborra a királyné meggyilkolásának évszáma (1898) került. 1919-ben ledöntötték. 1940-ben visszahelyezték. A II. világháború után ismét eltávolították. 2011-ben megtalálták a Szépművészeti Múzeum raktárában. 2012-ben felállították műmárvány mását az evangélikus (lutheránus) templom udvarán [765].

Irodalom: *Vasárnapi Ujság*. 1901. jún. 27. 407, 409; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 48, 61; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; *Emlékkönyv...* 1906: 5, VIII. és IX. tábla, 176–184; Csiky B. 1909: 14; Orosz F. 1933: 64; Gaal Gy. 1998a; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 173; Sas P.–Veress F. 2003: 10; Asztalos L. 2004: 135, 2006d; Murádin J. 2008: 47; *Szabadság*. 2011. szept. 29.

285.

**D^R. BRASSAI S(ÁMUEL).
1800–1897**

[Oldalt:]

**ALAKITOTTA
VERESS ZOLTÁNNÉ
KOZMA ERZSI
1901**

Időpont: 1901. szept. 21.

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1899) u. 9. sz., az Unitárius Kollégium előcsarnokában; Brassai Sámuel mellszobra.

Megjegyzés: Kozma Erzsébet alkotása. 1963-ban eltávolították. 1968-ban engedélyezték a visszahelyezését.

Irodalom: Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 29; Orosz F. 1933: 62.

286.

BERDE MÓZSA
1815–1893

Időpont: 1901. szept. 21.

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 9. sz., az Unitárius Kollégium előcsarnokában; Berde Mózsa mellszobra.

Megjegyzés: Margó Ede alkotása. 1963-ban eltávolították, 1968-ban engedélyezték a visszahelyezését.

Irodalom: Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 29; Orosz F. 1933: 62; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 173.

287.

MCMII

Fordítás/olvasat: [Építés éve:] 1902.

Időpont: 1902

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) u. 4. sz., a Feljebbviteli Bíróság homlokzatán.

Irodalom: Gaal Gy. 1992: 104–105; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 204–205.

1902

Olvasat: [Építés éve:] 1902.**Időpont:** 1902**Hely:** Baross (Állomás) tér, a Vasútállomás homlokzatán.**Irodalom:** Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 234–235.

**Ezen házat
Isten segedelméből építtette
a kolozsvári Csizmadia társulat
az 1902 ik évben
Elnök SZILÁGYI JÁNOS
Alelnök NAGY JÁNOS
Pénztárnok CSEREI JÓZSEF
Jegyző VRANNAY JÁNOS
idejekben.**

Időpont: 1902**Hely:** Deák Ferenc (Eroilor) u. 23–25. sz., az udvari épületrészen, középen.**Megjegyzés:** a telek másik épületére is elhelyeztek egy ugyanilyen emléktáblát [290.]. 1996 után bevakolták.**Irodalom:** Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 156; Asztalos L. 2004: 116, 449.

Ezen házat
Isten segédelméből építtette
a kolozsvári Csizmadia társulat
az 1902 ik évben
Elnök SZILÁGYI JÁNOS
Alelnök NAGY JÁNOS
Pénztárnok CSEREI JÓZSEF
Jegyző VRANNAY JÁNOS
idejekben.

Időpont: 1902

Hely: Szentegyház (Iuliu Maniu) u. 18. sz., az udvari falon.

Megjegyzés: a telek másik épületére is elhelyeztek egy ugyanilyen emléktáblát [289].

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 156; Asztalos L. 2000a, 2004: 116, 449.

A KOLOZSVÁRI
FERENCZ JÓZSEF TUD(OMÁNY). EGYETEMMEL KAPCSOLATOS
KAROLINA ORSZ(ÁGOS). KÓRHÁZ
ÉPÜLETÉNEK ÚGY EZ A CSOPORTJA, MINT A FELSŐ (ELME- ÉS IDEGKÓRTAN),
ÉPÜLT I. FERENCZ JÓZSEF URALKODÁSA,
B^R. BÁNFFY DEZSŐ, MAJD SZÉLL KÁLMÁN
MINISTERELNÖKSÉGE,
D^R. WLAŠICS GYULA
VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERSÉGE,
D^R. ZSILINSZKY MIHÁLY
VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI ÁLLAMTITKÁRSÁGA
IDEJÉBEN 1897–1902-BEN

KORB FLÓRIS és GIERGL KÁLMÁN
ÉPÍTŐMŰVÉSZEK TERVEI SZERINT.

A VÍZMENTESÍTÉSI ÉS TALAJRENDEZÉSI MUNKÁKAT

TERVEZTE ÉS VEZETTE **DICSŐFY BÉLA** KIR.(ÁLYI). KULTUR-FŐMÉRNÖK.

AZ ÉPÍTÉSI-BIZOTTSÁG ELNÖKE: **D^R. LEÖVEY SÁNDOR** VALLÁS- ÉS /
KÖZOKTATÁSÜGYI

MINISTERI TANÁCSOS,

MAJD **D^R. TÓTH LAJOS** OSZTÁLYTANÁCSOS,

TAGJAI **SZUKOVÁTY ISTVÁN**, MAJD **PAP ELEK**

PÉNZÜGYMINISTERI OSZTÁLYTANÁCSOSOK,

TOVÁBBÁ **D^R. BRANDT JÓZSEF**, **D^R. PURJESZ ZSIGMOND**, /

D^R. LECHNER KÁROLY,

D^R. SZABÓ DÉNES, **D^R. HOOR KÁROLY** és **D^R. MARSCHALKÓ TAMÁS**

EGYET(EMI). NYILV.(ÁNOS). TANÁROK ÉS **D^R. ENGEL GÁBOR** KÓRHÁZI /
IGAZGATÓ VOLTAK,

JEGYZŐJE PEDIG LEGIFJABB

D^R. SZÁSZ KÁROLY

MINISTERI OSZTÁLYTANÁCSOS.

Időpont: 1902

Hely: Mikó (Clinicilor) u., a Bőrgyógyászati Klinika udvarán.

Megjegyzés: 1919 után eltávolították.

Irodalom: Szabó D. 1903b: 263, 266; Gaal Gy. 1992: 57; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 201–202; Gaal Gy. 2001f: 39; Murádin J. 2008: 50.

292.

Emlékül (Wass-címer)
CZEGEI Gróf WASS ALBERTNEK
ki szabadságszeretetétől ösztönözve
felsőbb tanulmányai köréből-
Párisból, a bur szabadságharcz
támogatására Transvaalba ment,
hol elesett 1902. május 14-én,
legfényesebb reményekre
jogosító életének 20-ik évében.

Időpont: 1902. máj. 14. után

Hely: a Farkas (Mihail Kogălniceanu) utcai református templomban, a szentélytől balra.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 108.

293.

Ebben a házban lakott
ERDÉLYI INDALI PÉTER
a kiváló neveléstudományi író
sz(ületett). 1824 m(eg)h(alt). 1885.
és fia **INDALI GYULA**
a lánglelkű költő
sz(ületett). 1851 m(eg)h(alt). 1880

Időpont: 1902. jún. 15.

Hely: Esterházy (Nicolae Bălcescu) u. 5. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: 1933 után eltávolították. 1941-ben/után visszahelyezték. az 1970-es években levette az új román háztulajdonos. Talán a ház pincéjében van.

Irodalom: *Ellenzék*. 1902. jún. 16.; *Vasárnapi Ujság*. 1902: 404–405; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 56; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 23; Orosz F. 1933: 63; *Ellenzék*. 1941. ápr. 5.; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 199–200; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 175; Murádin J. 2008: 47.

294.

[A talapzat eredeti és 1940–1945 közötti felirata:]

MÁTYÁS KIRÁLY

[Kb. 1919-től:]

MATEI CORVINUL

[1945-től:]

MATHIAS REX

Veress Ferenc felvételei

Időpont: 1902. okt. 12.

Hely: Főtér (Unirii); Mátyás király lovas szobra.

Megjegyzés: 1893-ban írták ki a szoborpályázatot. 1896. szeptember 30-án történt az alapköletétel. 1899-ben a teret Mátyás királyról nevezték el. 1919-ben le akarták dönteni, összetörték a szobor talapzatát díszítő címert. 1932-ben eltávolították a király címereit – Magyar- és Horvátország és Szilézia címerét. 1932. december 10-én Nicolae Iorga történész javaslatára feliratot helyeztek el rajta [340.]. 1940-ben mindent visszaállítottak az eredeti formájában. 1945 után a címereket ismét eltávolították, a talapzatot másképp feliratozták. 1992. november 30-án újból elhelyezték az 1940-ben eltávolított szöveget [549.]. 2010-ben a szoborcsoport restaurálásakor (vö: [756.]) ez utóbbit eltávolították, majd 2011. május 24-ére virradó éjszaka egy hasonló, bővített szövegű emléktáblát helyeztek a talapzat elé [759.].

A mellékalakok, balról jobbra: Magyar Balázs hadvezér, Felvidék kapitánya, horvát-szlavón bán, majd erdélyi vajda, Kinizsi Pál törökverő hadvezér, temesi ispán, Szapolyai István nádor, Szilézia, majd Bécs és Ausztria kormányzója, szepesi főispán és Báthory István hadvezér, erdélyi vajda (vö: Szádeczky L. 1902: 415).

Irodalom: Kőváry L. 1897: 171; *Vasárnapi Ujság*. 1902. 42. sz. 681–682, 688; Fekete Nagy B. 1902; Kelemen L.–K. Fodor J. 1902: 18; Kovács D.–Szabó S. szerk. 1902; Márki S. 1902; Perl A. 1902; Szádeczky L. 1902; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; *Emlékkönyv...* 1906: IV. tábla, 203; Csiky B. 1909: 8; P. Bortes 1923: 32–33; V. Lazár 1923: 63; Orosz F. 1933: 31; O. Buzea 1939: 77–79, 86; Biró J. 1940: 23, 32. kép; Ferenczi S. 1941: 83–84; Vályi L. összeáll. 1941: 13; Balogh J. 1942: 54; Juhász I. 1942: 87; Vásárhelyi Z.

E. 1942: 78, 144; Șt. Pascu–Pataki J–Popa V. 1957: 86–87, 60. kép; C. Daicovicu 1962: 17; Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 130; V. Cucu–M. Ștefan 1974: 167, 1979: 175; F. Tucă–M. Cociu 1983: 143–144; Köllő R. 1994; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 207–209, 264–265; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 38–39; Gaal Gy. 2001d: 244–247; Murádin J. 2002; Miklósi–Sikes Cs. 2003: 176; Sas P.–Veress F. 2003: 10; Asztalos L. 2004: 314–315; Lukács J. 2005: 76–78; Gaal Gy. 2007: 35–37; Asztalos L. 2008: 23–26; Murádin J. 2008: 44, 144–146; Sas P. 2009: 61.

295.

Időpont: 1902. okt. 13.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 1. sz.; az egyetem homlokzatának szobrai.

Megjegyzés: Mayer Ede alkotása. Az egyetemalapítást örökölte meg. 1920. január 30-án, a román király látogatásának előestéjén az uralkodó szobrát részben eltávolították. 1925-ben teljesen eltávolították, a Botanikus Kertbe kerültek a mellékalakok.

Gaal György leírása: „...Ferenc József királyi tógában, trónszékéről felemelkedve jobb kezével átnyújtja az egyetem alapítólevelét. Tőle jobbra és balra két-két allegorikus alak (a négy kart jelképezve) siet átvenni az oklevelet. Rajtuk kívül még két-két mitológiai figura töltötte ki a sarokokat.” (Gaal Gy. 2001f: 35.)

Rodalom: Szabó D. 1903a: 36–37; Orosz F. 1933: 51; Szabó T. A. 1941: 254; Șt. Pascu–Pataki J–Popa V. 1957: 85 (52. kép); Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 147; Gaal Gy. 2001b: 410, 413, 2001f: 35; Murádin J. 2008: 49, 147–149.

296.

„I. Ferencz József apostoli király uralkodása alatt épült 1893–1902. Elkészült Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Zsilinszky Mihály államtitkár, Schilling Lajos rektor idejében, Meixner Károly és Alpár Ignác építészek tervei szerint, Kranitz Ágost és Davida Leó építési bizottsági elnökök közreműködésével.”

Időpont: 1902. okt. 13.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 1. sz., az egyetem főbejárata után balra.

Megjegyzés: az egyetem átadásakor avatták (Szabó D. 1903a: 40.). Az 1920-as évek elején eltávolították.

Rodalom: Szabó D. 1903a: 40; Gaal Gy. 2001f: 35–36.

AZ 1802. ÉV 12. HAVÁNAK 15. NAPJÁN
ITT SZÜLETETT

BOLYAI BOLYAI JÁNOS
A MAGYAR EUKLIDES

BOLYAI BOLYAI FARKASNAK
A TENTAMEN MÉLY GOND-
DOLKODÁSÚ SZERZŐJÉ-
NEK FIA, MINEK AZ EMLÉ-
KEZETÉRE SZÁZ ÉV MŰL-
TÁN A FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNYEGYETEM
MATHEMATIKAI ÉS TER-
MÉSZETTUDOMÁNYI
KARA ÁLLÍTÁ E KÖVET.

Időpont: 1903. jan. 15.

Hely: Bolyai János u. 1. sz., az épület erkélyén.

Irodalom: *Bolyai János...* 1903: 53–72; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 23; Gaal Gy. 1995: 57; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 205–206; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 73; Gaal Gy. 2001a: 116, 2001b: 388; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 175; Asztalos L. 2004: 83–84; Gaal Gy. 2007: 53; Asztalos L. 2008: 109–1100.

298.

ENNEK A HÁZNAK AZ ERKÉLYÉRŐL SZOLOTT
DEÁK FERENCZ és VÖRÖSMARTY MIHÁLY
A FÁKLYÁS MENETBEN TISZTELGŐ IFJÚSÁGHOZ 1845 MÁJUS 16-ÁN

— • —

MEGJELÖLTE AZ ERDÉLYI IRODALMI TÁRSASÁG KEGYELETE
1908. MÁJUS 17-ÉN

Időpont: 1903. máj. 17.

Hely: Főtér (Unirii) 27. sz., a Deák-ház homlokzatán.

Megjegyzés: Smiel Dávid alkotása. Az emléktábla terve 1900-ban, Vörösmarty születésének 100. évfordulóján merült föl először. Tévesen szerepel az emlékállítás időpontja: már 1903-ban – Deák Ferenc születésének 100. évfordulóján – megvolt.

Irodalom: *Magyar Polgár.* 1903. máj. 18.; Rigler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 22; Orosz F. 1933: 33; Gaal

Gy. 1995: 19; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 63–64; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 46; Gaal Gy. 2000; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 177; Asztalos L. 2004: 238; Gaal Gy. 2007: 66; Asztalos L. 2008: 41.

299.

(Bánffy-címer)
1904

Olvasat: [Építés éve:] 1904.

Időpont: 1904

Hely: Bolyai János u. 7. sz., az épület homlokzatán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 211.

300.

1904

Olvasat: [Építés éve:] 1904.

Időpont: 1904

Hely: Széchenyi (Mihai Viteazul) tér 40. sz., a kapu alatt a betonba öntve.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 211.

301.

·Georgius·equitum·patronus·

Kolozsvári·Miklós·mester·fiai·
Márton·és·György·Nagy·Lajos·
király·megbízásából·készítették·
Prágának·1373·esztendőben·

1904·ben·a·m(agyar)·kir(ályi)·kormány·
támogatásával·nagy·fiainak·
emlékére·ujra·elkészítette·
Kolozsvár·város·közönsége·

A latin sor fordítása: György, a lovasok védőszentje.

Időpont: 1904. szept. 28.

Hely: Arany János/ Szentgyörgy (Lucian Blaga) tér; Szent György lovas szobra.

Megjegyzés: Lux Kálmán által készített másolat. 1960-ban lecserélték feliratát és áthelyezték a Farkas (Mihail Kogălniceanu) utcai templom elé [431.].

Irodalom: Rígler G.–Filep Gy. szerk. 1903: 13–14, 22; *Emlékkönyv...* 1906: 7, 129, 190–201; Csiky B. 1909: 17; P. Bortuş 1923: 40; O. Buzea 1939: 87; Biró J. 1940: 2. kép; Ferenczi S. 1941: 87; Vályi L. összeáll. 1941: 18; Balogh J. 1942: 47–48; Kelemen L. 1942: 15; Št. Pascu–Pataki J.–Popa V. 1957: 25–26 (7. kép); C. Daicoviciu 1962: kép; V. Cucu–M. Ştefan 1974: 166, 1979: 174; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 209–211; Prokopp M. 2001; Marosi E. 2003; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 178; Sas P.–Veress F. 2003: 11; Asztalos L. 2004: 453–454; Kelemen L. 2006: 283–285; Gaal Gy. 2007: 148–149; Asztalos L. 2008: 93–95.

302.

EMAB
1905

Olvasat: Első Magyar Általános Biztosító, 1905.

Időpont: 1905

Hely: Ferenc József (Horea) u. 5. sz., az épület hátsó, Kőmálalja (Ştefan Ludwig Roth) u. felőli sarkán, az emeleten.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 211–212; Asztalos L. 2004: 132, 2008: 148–149.

303.

MCMV

Fordítás/olvasat: [Építés éve:] 1905.

Időpont: 1905

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház két oldalán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 212–213.

304.

MCMV

Fordítás/olvasat: [Építés éve:] 1905.

Időpont: 1905

Hely: Jókai (Napoca) u. 12. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: a Törzs és Ormai vízvezeték-szerelő-csatornázási vállalat székháza.

Irodalom: Gaal Gy. 1992: 61, Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 215.

305.

ITT SZÜLETETT
BOCSKAI ISTVÁN
FEJEDELEM
EMLÉKÉT KEGYELETTTEL ÜNNEPELTE
A BÉCSI BÉKE 300-IK ÉVFORDULÓJÁN
1906 MÁJUS 20
A KOLOZSVÁRI HÁROM PROTESTÁNS EGYHÁZ.
EMLÉKTÁBLÁVAL MEGJELŐLTE A REMÉNYIK CSALÁD.

Időpont: 1906. máj. 20

Hely: Mátyás király (Matei Corvin) u. 4. sz., az épület oldalán.

Megjegyzés: a Reményik család tulajdonában volt az épület. A fejedelem halálának 300. évfordulójára állította a Reményik család és a földészek (a hajdúk „leszármazottai”). 1919 után eltávolították.

Irodalom: *Ellenzék*. 1906. máj. 18., máj. 21., 1941. ápr. 5.; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 181.

306.

[Eredeti felirata:]

Kótsi Patkó János
Az első erdélyi színigazgató emlékének
[Janovics Jenő,] ennek a színháznak első igazgatója.

[Jelenlegi felirata:]

KÓTSI PATKÓ JÁNOS

[A mellszobor oldalán:]

RÓNA JÓZSEF
B(UDA).PEST 1906.

Időpont: 1906. szept. 8.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház előcsarnokában; Kótsi Patkó János mellszobra.

Megjegyzés: Róna József alkotása. Janovics Jenő igazgató adománya. 1919. október 1. után eltávolították. 1942. novemberében, a kolozsvári színjátszás 150. évfordulóján visszaállították. Most a Sétatéri színház előcsarnokában áll.

Irodalom: Imre S. 1924: 46–49; Janovics J. 2001: 33–40; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 181; Asztalos L. 2004: 353–354, 2006a, 2008: 129–130; Murádin J. 2008: 48.

307.

E. Kovács Gyula
A régi színház büszke oszlopának
hálás kegyelettel [Janovics Jenő,] az új színház első igazgatója.

[A mellszobor oldalán:]

RÓNA JÓZSEF
B(UDA).PEST 1906.

Időpont: 1906. szept. 8.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház előcsarnokában; E. Kovács Gyula mellszobra.

Megjegyzés: Róna József alkotása. Janovics Jenő igazgató adománya. 1919. október 1. után eltávolították. 1942. novemberében, a kolozsvári színjátszás 150. évfordulóján visszaállították. Nincs meg.

Irodalom: Imre S. 1924: 46–49; Janovics J. 2001: 33–40; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 181; Asztalos L. 2004: 353–354, 2006a, 2008: 129–130; Murádin J. 2008: 48.

308.

Időpont: 1906. szept. 8.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház homlokzatának bal oldali mélyedésében; Jósika Miklós szobra.

Megjegyzés: Kolozsvári Szeszák Ferenc alkotása. 1919. október 1. után ledöntötték, az összetört darabokat Janovics Jenő igazgató átvitette a Nyári Színparkba, ahol 1940. szeptember elején, a bécsi döntés bejelentésére a románok összetörték (Janovics J. 2001: 26). A szobor felső része az Állami Magyar Színház oldalbejáratánál van.

Irodalom: Janovics J. 2001: 29–30, 33; Sas P.–Veress F. 2003: 12; Asztalos L. 2004: 353–354, 2006a; Murádin J. 2008: 48, 150.

309.

Időpont: 1906. szept. 8.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház homlokzatának jobb oldali mélyedésében; Wesselényi Miklós szobra.

Megjegyzés: Kolozsvári Szeszák Ferenc alkotása. 1919. október 1. után ledöntötték, az összetört darabokat Janovics Jenő igazgató átvitette a Nyári Színparkba, ahol 1940. szeptember elején, a bécsi döntés bejelentésére a románok összetörték (Janovics J. 2001: 26). A szobor felső része az Állami Magyar Színház oldalbejáratánál van.

Irodalom: Janovics J. 2001: 29–30, 33; Sas P.–Veress F. 2003: 12; Asztalos L. 2004: 353–354, 2006a; Murádin J. 2008: 48, 151.

310.

1907

Olvasat: [Építés éve:] 1907.

Időpont: 1907

Hely: Hegedüs Sándor (Gheorghe Șincai) u. 17. sz., az épület bejárata fölött.

Irodalom: Gaal Gy. 1992: 60–61; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 216.

311.

[Az Egyetemi Könyvtár építési emléktáblája.]

Időpont: 1909. máj. 18.

Hely: Mikó (Clinicilor) u. 2. sz., az Egyetemi Könyvtár előcsarnokában.

Megjegyzés: 1919 után hátlapjára román szöveget véstek. Sorsa ismeretlen.

Irodalom: György L. 1941: 244; Gaal Gy. 2001f: 36.

312.

E HÁZBAN
ALKOTTA UTOLSÓ MŰVEIT
DEBRECZENI MÁRTON
A NAGY BÁNYÁSZ
ÉS A „KIÓVI CSATA”
HŐSKÖLTEMÉNY SZERZŐJE
1802. I. 25.–1851. II. 18.

Időpont: 1910. dec.

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 21. sz. egykori helyén, a homlokzat jobb oldali részén.

Megjegyzés: Bertha Mihály alkotása. „A tábla keretén bányászsüveg, kalapács, bányászmeccses, a tábla alján a *Kióvi csata* hősköltemény vaskos kötetét szimbolizáló alkotás, toll és babér kapott helyet.” (Sas P. 2003: 187.) Az 1910-es években lebontották a házat.

Irodalom: *Ellenzék*. 1909. aug. 7., 1910. dec. 15.; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 184; Sas P. 2003: 187–188; Sas P.–Veress F. 2003: 17.

313.

ÉPÜLT
1911

Időpont: 1911

Hely: Attila (Andrei Mureșanu) u. 20. sz., az épület oldalán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 259.

314.

GERSTENBRED
ARHUR
NEMECZ
JÓZSEF
ÉPÍTÉSZEK TERVE

Időpont: 1911–1914

Hely: Vörösmarty (Braşov) u. 6. sz., a ház homlokzatán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 259.

315.

Renovatum
1912

Fordítás: Helyreállítva 1912-ben.

Időpont: 1912

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom bejárata után, jobboldalt.

DR PURJESZ ZSIGMOND

Időpont: 1912. máj. 27.

Hely: Mikó (Clinicilor) u., az I. sz. Belgyógyászati Klinika udvari főkapujával szemben; Purjesz Zsigmond mellszobra.

Megjegyzés: ifj. Vastagh György alkotása. 1921 augusztusában a klinika vezetősége lebontatta. Talapzatával együtt a család sírjára, a Házsongárdi temetőbe került. A mellszo-

bor 1945 után eltűnt. (Eredeti helyének közelében áll ma Iuliu Hațieganu mellszobra [737].)

Irodalom: *Újság*. 1921. aug. 13.; Gaal Gy. 1997, 2001b: 408, 2001f: 82; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 185; Murádin J. 2008: 51, 152.

Időpont: 1915. aug. 18.

Hely: a Főtér (Unirii) sarkán; Kárpátok Őre-faszobor.

Megjegyzés: Kolozsvári Szeszák Ferenc alkotása. I. Ferenc József császár 85. születésnapján állították. Az első világháború hősi harcaira és áldozataira emlékeztetett. Szövegetek vertek bele, az árából segélyezték a hadbavonultak özvegyeit és árváit. 1918 decembere végén vagy 1919 áprilisában a bevonuló román csapatok megsemmisítették. 1940 novembere előtt már ki volt állítva kisebb méretű gipszmása egy üzlet előtt (vö: *Ellenzék*. 1940. nov. 2.).

Irodalom: *Ellenzék*. 1915. aug. 18.; Fodor A. 1995: 91; Gaal Gy. 1995: 24, 2001b: 409; Tatár Z. 2001; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 187; Asztalos L. 2004: 237; Gaal Gy. 2007: 49; Murádin J. 2008: 52, 153.

318.

ITT ÉLT ÉS IRTA
ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETÉT
DR. UJTORDAI KEŐVÁRY LÁSZLÓ TÖRTÉNETIRÓ
A MAGYAR TUD(OMÁNYOS). AKADÉMIA TAGJA STB.
SZ(ÜLETETT). 1819 – MEGH(ALT). 1907

Időpont: 1918. aug. körül

Hely: Bástya (Constantin Daicoviciu) u. 1. SZ.

Irodalom: Kelemen L. 1982a: 159; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 215–216; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 50; Gaal Gy. 2001b: 409; Miklósi-Sikes Cs. 2003: 182; Asztalos L. 2004: 274; Lukács J. 2005: 64; Gaal Gy. 2007: 90.

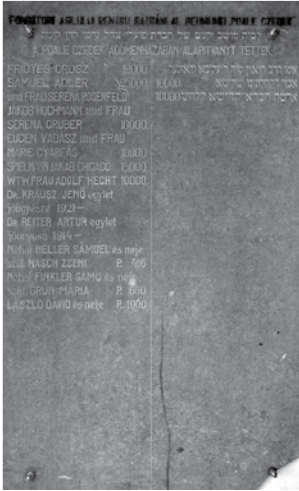
319.

FONDATERII ASILULUI PENTRU BĂTRÂNI AL REUNIUNEI „POALE CZEDEK”

לבית מושב זקנים של חברת פועלי צדק נדבו קרן קימת
A „POALE CZEDEK” AGGMENHÁZÁBAN ALAPÍTVÁNYT TETTEK

FRIGYES GROSZ 12000
SAMUEL ADLER 25000
und FRAU SERENA ROSENFELD
JAKOB HOCHMANN und FRAU
SERENA GRUBER 10000
EUGEN VADÁSZ und FRAU
MARIE GYÁRFÁS 10000
SPIELMANN JAKAB CHICAGO 15000
WTW.FRAU ADOLF HECHT 10000
DR. KRAUSZ JENŐ egyesület
főügyésze 1921–
DR. REITER ARTUR egyesület
főorvosa 1914–
Néhai HELLER SÁMUEL és neje
szül. NASCH ZSENI P. 416
Néhai FINKLER SAMU és neje
szül. GRŰN MÁRIA P. 650
LÁSZLÓ DÁVID és neje P. 1000

אמ"ו הרב הגאון מו"ה ר עקיבא גלאזנער
אב"ר דקהלתינו שליטא 10000
ארטה' חברה-קדישא קלוזש 10000

Fordítás: [Héber szövegek:] A Poalé Cedek [‘Becsületesség Munkásai’] Egylet öregotthonának alapítványt tettek. Atyánk, rabbink, a tudós rabbi, mesterünk és tanítónk R. Akkiba Glasner, hitközségünk rabbibikus bíróságának vezetője 10000./ A cluj-i orth(odox). Hevra Kadisa [‘Szentegylet’] 10000. (Bányai Viktória fordítása)

Időpont: 1921

Hely: Malom (George Baritju) u. 16. sz., a a zsinagóga (most Tranzit Ház) mellékhelyiségében.

Megjegyzés: 1921-ben épült a zsinagóga. A tábla másodlagos elhelyezésű.

Irodalom: Löwy D. 1998: 254; Asztalos L. 2004: 309; Löwy D. 2005: 524.

320.

[A mellszobor oldalán:]

Szabó Vera

1919

[A talapzaton; későbbi felirat:]

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN
1842–1931

Időpont: 1921. febr. 21.

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 26–28., a Magyar Nemzeti Színházban; Szentgyörgyi István mellszobra.

Megjegyzés: Szabó Vera alkotása. A 80 éves színész jelenlétében avatták fel. 1933-ban a Mátyás-ház földszintjén volt (vö: Orosz F. 1933: 43). Az eredeti helyén található.

Irodalom: *Ellenzék*. 1921. febr. 22.; Orosz F. 1933: 43.

321.

(dombormű: Traianus császár arcmása)

ALLA
CITTÀ DI CLVJ
ROMA MADRE
MCMXXI

Fordítás: Kolozsvár városának Róma anyavárosától, 1921.

Időpont: 1921. szept. 28.

Hely: Főtér (Unirii); a Lupa Capitolina ('kapitóliumi farkas') szobra.

Megjegyzés: Ettore Ferrari által készített másolat. 1921-ben a Főtéren állították fel, Mátyás király szobra előtt. 1940 szeptemberében eltávolították. 1955-ben a Szépművészeti Múzeumba került. 1965-ben az egyetem főépülete előtt állították fel [448.]. 1973-ban – a Școala Ardeleană ('Erdélyi Iskola') felállításakor – a régi városháza elé került [490.]. 1993-ban – a Memorandisták emlékművének felállításakor – eltávolították, a Főtéren kívánták felállítani, majd 2002. december 1-jén a Deák Ferenc (Eroilor) utca másik felére került [694.]. 2005-ben a térrendezéskor elvitték. 2008. november 28-án avatták fel újra [742.].

A mellékalakok: Romulus és Remus.

Irodalom: P. Borteș 1923: 33; V. Lazăr 1923: 64; Orosz F. 1933: 31; O. Buzea 1939: 78; Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 106; Gaal Gy. 1995: 24; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 259–260; Asztalos L. 2004: 99; Gaal Gy. 2007: 45, 48–49.

322.

Időpont: 1921–1933

Hely: Hunyadi (Avram Iancu) tér, a Román Nemzeti Színház előcsarnokában; Vasile Alecsandri mellszobra.

Megjegyzés: talán születésének 100. évfordulójára (1921) állították. 1933-ban még ott volt, későbbi sorsa ismeretlen.

Irodalom: Orosz F. 1933: 58.

469.

**ION AGÂRBICEANU
1882–1963**

Időpont: 1970. szept. 19.

Hely: a Vörösmarty (Braşov) és Attila (Andrei Mureşanu) utca találkozásánál (Ion Agârbiceanu tér); Ion Agârbiceanu mellszobra.

Megjegyzés: Romul Ladea alkotása.

Irodalom: *Igazság.* 1970. szept. 20.; Gaal Gy. 2001b: 427.

470.

**ACEASTA PLACA
CEMEMORATIVA A
FOST AŞEZATA CU
OCAZIA IMPLINIRII A
100 DE ANI DE LA DAREA
ÎN EXPLOATARE A STA-
ŢIEI DE CALE FERATA
CLUJ
(7 SEPTEMBRIE 1870-
7 SEPTEMBRIE 1970)**

Fordítás: Ezt az emléktáblát a kolozsvári vasútállomás épülete átadásának 100. évfordulója alkalmából helyezték el. (1870. szeptember 7–1970. szeptember 7.) (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1970. szept. 20.

Hely: Baross (Állomás) tér, a Vasútállomás homlokzatán.

Irodalom: *Igazság.* 1970. szept. 22.; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 235.

471.

LUCIAN BLAGA
1895–1961

Időpont: 1970. szept. 26.

Hely: Sétatér (Parcul Central), a Múcsarnok épülete melletti sétányon; Lucian Blaga szobra.

Megjegyzés: Romul Ladea alkotása. A Szent György (Lucian Blaga) térről helyezték ide. [455.], 1986-ban a Nemzeti Színház elé költöztették [527.].

Irodalom: *Igazság*. 1970. szept. 27., 1981. szept. 27.; *Szabadság*. 1993. ápr. 28.; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 252; Gaal Gy. 2001b: 429.

472.

(dombormű: R. L. arcmása)

AICI SI-A INDURAT
DESTINUL CREATOR
ROMUL LADEA
INTRE ANII 1957–1970

Fordítás: Itt teljesedett ki az alkotó erő, Romul Ladea 1957 és 1970 között.

Időpont: 1970 után

Hely: Álmos (Alexandru Vlahuță) u. 63. sz., az épület utcai oldalán.

473.

Octavian Goga
1881–1938

Időpont: 1970 után?

Hely: Sétatér (Parcul Central); Octavian Goga mell-szobra.

Megjegyzés: később más talapzatra helyezték.

474.

**ÎN ACEASTĂ CLĂDIRE A FOST REDACȚIA
REVISTEI „RĂVAȘUL” (1903–1913), FOAIE
SĂPTĂMÎNALĂ POPULARĂ SUB DIRECȚIUNEA
PUBLICISTULUI DR. ILIE DAIANU (1868–1956).
ÎN 3. IX. 1903, REDACȚIA REVISTEI A PRIMIT
VIZITA LUI I(ON). L(UCA). CARAGIALE (1852–1912).**

Fordítás: Ebben az épületben volt 1903 és 1913 között a *Răvașul* című, dr. Ilie Daianu (1868–1956) közíró által vezetett népszerű hetilap szerkesztősége. 1903. szeptember 3-án a lap szerkesztősége Ion Luca Caragialét (1852–1912) fogadta. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1970-es évek

Hely: Jókai (Napoca) u. 8. sz.

Megjegyzés: az 1980-as (?) években lecserélték [519].

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 241–242.

475.

**BISERICA BOB
MONUMENT ISTORIC
CONSTRUITĂ ÎNTRE ANII 1800–1803
DE EPISCOPUL BLAJULUI
IOAN BOB
CU HRAMUL „ÎNVIEREA DOMNULUI”**

Fordítás: Bob történelmi emlékmű templom. 1800–1803 között Ioan Bob balázsfalvi püspök építtette az *Úr feltámadása* tiszteletére.

Időpont: 1970-es évek?

Hely: Kismester (Episcop Ioan Bob) u. 5. sz., a görög katolikus templom kerítésén.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 141.

476.

**ÎN MEMORIA ACELORA
CARE AU ȘTIUT SĂ MOARĂ
PENTRU PATRIE**

Fordítás: Azok emlékére, akik hajlandók voltak meghalni a hazáért. (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1970-es évek?

Hely: Egyetemi (Iuliu Hațieganu) Sportpark; fake-reszt.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 216.

477.

TIBERIU BREDICEANU
1877–1968

Időpont: 1970-es évek?

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház épületében; Tiberiu Brediceanu mellszobra.

478.

**ÎN ACEASTĂ CLĂDIRÉ A FOST REDACTATĂ
ÎNTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE,
REVISTA MARXISTĂ „KORUNK”,
CONDUSĂ DE CĂTRE EMINENTUL ESTETICIAN**

GAÁL GÁBOR

1891–1954

**A JELES ESZTÉTA, A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZT,
EBBEN AZ ÉPÜLETBEN SZERKESZTETTE
A „KORUNK” CÍMŰ MARXISTA FOLYÓIRATOT.**

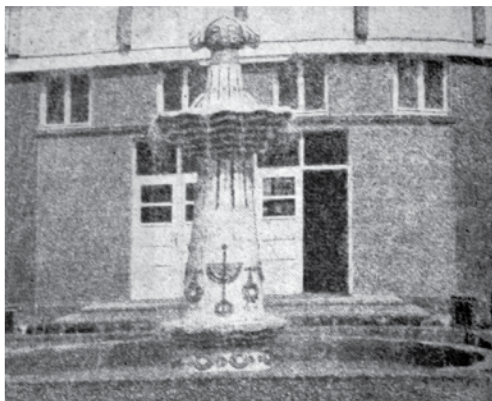
Időpont: 1971. márc. 9.

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 20. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: az esztéta születésének 80. évfordulójára készült.

Irodalom: *Igazság*. 1971. márc. 10.; Gaal Gy. 1995: 62; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 226–227; Löwy D. 1998: 255; Gaal Gy. 2001b: 427; Löwy D. 2005: 525; Gaal Gy. 2007: 100.

479.

Időpont: 1971. május. 1–7. között
Hely: Kajántói (Oaşului) út 86–90. sz., a Porcelángyár udvarán; díszkút.

Megjegyzés: Szabó János alkotása. Az RKP 50. évfordulójára készült.

Irodalom: *Igazság*. 1971. máj. 7.

480.

„ACEASTA PLACA A FOST
DEZVELITĂ LA 19 IUNIE 1971
CU OCAZIA IMPLINIRII
UNUI SECOL DE LA INFIINTAREA
LICEULUI PEDAGOGIC DIN CLUJ.”

Fordítás: Ezt a táblát a kolozsvári tanítóképző líceum egy évszázados fennállásának alkalmából állították 1971. június 19-én.

Időpont: 1971. jún. 19.

Hely: Szopori (Alexandru Vaida-Voevod) út 55. sz., a Gheorghe Lazăr Tanítóképző Líceum előcsarnokában.

Megjegyzés: iskolanévadó ünnepségen avatták. Az új épületet 1969-ben adták át.

Irodalom: *Făclia*. 1971. jún. 20.

481.

**GHEORGHE
LAZAR
1779–1823**

Időpont: 1971. jún. 19.

Hely: Szopori (Alexandru Vaida-Voevod) út 55. sz., a Gheorghe Lazăr Tanítóképző Líceum előtt; a névadó mellszobra.

Megjegyzés: Corneliu Medrea alkotása. A tanítóképző fennállásának 100. évfordulóján, iskolanévadó ünnepségen avatták.

Irodalom: *Făclia*. 1971. jún. 20.

482.

**DUPĂ BĂTĂLIA DE LA GURUS-
LĂU DIN 3. VIII. 1601, VOEVODUL
MIHAI VITEAZUL A POPOSIT
CU OASTE SA ÎN CLUJ ÎN 11–15. VIII.
1601, CINSTIND LA TURNUL CROITORILOR
MEMORIA GENERALULUI BABA NOVAC.**

Fordítás: Az 1601. augusztus 3-ai goroszlói csata után itt állt meg csapatával (Kolozsvárt) 1601. augusztus 11. és 15. között Mihály vajda, megemlékezve a Szabók tornyánál Baba Novac tábornokról. (Asztalos Lajos fordítása)

Időpont: 1971. aug.

Hely: Bethlen (Baba Novac) u., a Szabók tornya keleti oldalán.

Megjegyzés: a goroszlói csata 370. évfordulójára készült. 1996-ban eltávolították.

Irodalom: F. Tucă–M. Cociu 1983: 146–147; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 81; D. Todită 2004: 139.

483.

(dombormű: I. H. arcmása)
PROF(ESOR). IULIU HATIEGANU
1885–1956

Fordítás: Iuliu Hațieganu (1885–1956) egyetemi tanár.

Időpont: 1971

Hely: Mikes (Croitorilor) u. 19–21–23. sz., a III. sz. Belgyógyászati Klinika folyosóján.

Megjegyzés: Virgil Fulicea alkotása.

Irodalom: V. Goia 2007.

484.

**AICI A LOCUIT ÎN TIMPUL
STUDIILOR ACADEMICE (1841–1844)
AVRAM IANCU,
EMINENT CONDUCĂTOR AL REVOLUȚIEI
DIN TRANSILVANIA DE LA 1848.
LUPTĂTOR ÎNFLĂCĂRAT PENTRU
DREPTATE SOCIALĂ ȘI NAȚIONALĂ.
Dezvelită în septembrie 1972**

Fordítás: Itt lakott főiskolai tanulmányai idején (1841–1844) Avram Iancu, az 1848-as erdélyi forradalom kiemelkedő vezetője, a társadalmi és nemzeti jogok lelkes harcosa. Állították 1972 szeptemberében. (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1972. szept. (10.?)

Hely: Petőfi (Avram Iancu) u. 17. sz.

Megjegyzés: a román forradalmár halálának 100. évfordulójára készült.

Irodalom: F. Tucă–C. Ucrain 1978: 175–176, 1988: 178; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 235–236.

485.

AVRAM IANCU
1824–1872

Időpont: 1972

Hely: Grigore Alexandrescu u. 16. sz., a Iuliu Hațieganu Iskola előtt; Avram Iancu mellszobra.

Megjegyzés: a román forradalmár halálának 100. évfordulójára készült.

486.

Időpont: 1972. dec. 30

Hely: (Gării) u. 19. sz., az Armătura fémárugyárban; az Öntő szobra.

Megjegyzés: a Köztársaság kikiáltásának 25. évfordulójára készült.

Irodalom: *Igazság*. 1973. jan. 16.

AICI A LOCUIT 50 ANI
LUPTĂTORUL MEMORANDIST

Dr. AUREL ISAC
(1845–1932)

PREȘEDINTE AL SOC(IETĂȚII). MESERIAȘILOR
ROMÂNI DIN CLUJ, MEMBRU AL SOC(IETĂȚII).
„ROMÂNIA JUNĂ” DIN VIENA ȘI
MEMBRU FONDATOR AL SOC(IETĂȚII). CULTURALE
„IULIA” DIN CLUJ. AICI A FOST VIZITAT
DE B(OGDAN). P(ETRICEICU). HAȘDEU, Dr. IOAN RAȚIU, Dr.
V(ASILE). LUCACIU, I(ON). L(UCA). CARAGIALE, G(EORGE). COȘBUC,
ADY ENDRE, G(EORGE). POPP DE BĂSEȘTI ȘI MULTE
ALTE PERSONALITĂȚI MARCANTE.

Fordítás: Itt lakott 50 éven át dr. Aurel Isac (1845–1932) memorandista harcos, a kolozsvári Román Kisiparosok Társaságának elnöke, a bécsi Ifjú Románia társaság tagja és a kolozsvári Júlia Művelődési Társaság alapító tagja. Itt látogatta meg őt Bogdan Petriceicu Hașdeu, dr. Ioan Rațiu, dr. Vasile Lucaciu, Ion Luca Caragiale, George Coșbuc, Ady Endre, George Popp de Băsești és sok más jelentős személyiség. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása nyomán)

Időpont: 1972 után

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 23. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 225–226.

NICOLAE BALCESCU
1819–1852

Időpont: 1973. máj. 23.

Hely: Eötvös (Constanța) u. 6. sz., a Nicolae Bălcescu Iskola előtt; a névadó mellszobra.

Megjegyzés: Romul Ladea alkotása. Az 1848-as forradalom 125. és az iskola 15. évfordulójára készült. Volt egy 1958-as elődje [423].

Irodalom: *Igazság*. 1973. máj. 24.; F. Tucă–M. Cociu 1983: 149; F. Tucă–C. Ucrain 1988: 177; Gaal Gy. 2001b: 427.

ȘCOALA ARDELEANĂ

SAMUIL MICU
1745–1806
GHEORGHE ȘINCAI
1754–1816
PETRU MAIOR
1761–1821

Időpont: 1973. jún. 30.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u.; a Școala Ardeleană ('Erdélyi Iskola') szoborcsoport.

Megjegyzés: Romul Ladea alkotása. A Tanítók Napján leplezték le.

Irodalom: *Igazság.* 1973. júl. 1.; V. Cucu–M. Ștefan 1979: 176; F. Tucă–M. Cociu 1983: 147; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 261–262; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 64.

(dombormű: Traianus császár arcmása)

ALLA
CITTÀ DI CLVJ
ROMA MADRE
MCMXXI

Fordítás: Kolozsvár városának Róma anyavárosától, 1921.

Időpont: 1973

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u., a régi városháza előtt; a Lupa Capitolina ('kapitóliumi farkas') szobra.

Megjegyzés: Ettore Ferrari által készített másolat. A Farkas utcából [448.] – a Școala Ardeleană ('Erdélyi Iskola') [489.] felállításakor – költöztették ide. 1993-ban – a Memorandisták emlékművének [573.] felállításakor – eltávolították. Ekkor a Főtéren kívánták felállítani, majd 2002. december 1-jén a Deák Ferenc utca másik felére került [694.].

Irodalom: P. Bortș 1923: 33; Orosz F. 1933: 31; O. Buzea 1939: 78; Gh. I. Bodea–Fodor L.–Vajda L. 1971: 106; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 259–260; Asztalos L. 2004: 99; Gaal Gy. 2007: 45, 48–49.

491.

LEON DANIELLO
1898–1970
PROFESOR, FONDATORUL
ȘCOLII CLUJENE DE
FIZIOLOGIE. (babérágak)

Fordítás: Leon Daniello (1898–1970) egyetemi tanár, a kolozsvári tudományegyetem megalapítója.

Időpont: 1973

Hely: Trefort (Victor Babeș) u., a Leon Daniello Tüdőklinika udvarán; a névadó mellszobra

Megjegyzés: valószínűleg 1973-ban, az intézménynévadó ünnepségen állították.

492.

GEORGE
COȘBUC

Időpont: 1974

Hely: Petőfi (Avram Iancu) u. 70–72. sz., a George Coșbuc Líceum udvarán; a névadó mellszobra.

ACEST SFÎNT LĂCAȘ
 TEMPLUL MEMORIAL
 AL DEPORTAȚILOR

ESTE ÎNCHINAT
 AMINTIRII EVREILOR DIN
 NORDUL TRANSILVANIEI
 DEPORTAȚI ÎN ANUL 1944 ȘI
 EXTERMINAȚI DE FAȘCIȘTI
 ÎN LAGĂRELE MORTII.
 NU VOM UITA NICIODATĂ
 MARTIRAJUL LOR.

Fordítás: E szent hely a Deportáltak Emléktemploma, az 1944-ben Észak-Erdélyből elhurcolt és a fasiszták által a haláltáborokban kivégzett zsidók emlékének van szentelve. Vértanúságukat soha nem fogjuk elfeledni. (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1974. jún. 2.

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsinagógán.

Megjegyzés: a deportálás 30. évfordulóján állították.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 163–164; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 81–82; Löwy D. 1998: 247, 2005: 518.

מקום קדוש הזה
 נקרא היום י"ב סיון תשל"ד
 בית הפנסת הזיכרון
 לזכר קהילות הקודש
 ורבבות אלפי יהודים קרבנות
 חללו השואה מטרנסילבניה
 הצפונית שנסגרו בגיטאות
 ונשמדו על ידי הפשיסטים
 יזכור עם ישראל ולא ישכח

Fordítás: Ez a szent hely, a mai naptól, (5)734. év Sziván hónap 12-től [1974. június 2-től] az Emlékezés Zsinagógájának neveztetik, emlékére azoknak a szent közösségeknek és sok ezer zsidónak, akik az észak-erdélyi soa [holokauszt] áldozatai lettek, akiket gettóba zártak, és a fasiszták elpusztítottak. Emlékezz Izráel népe, és ne felejs! (Bányai Viktória fordítása)

Időpont: 1974. jún. 2.

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsinagógán.

Megjegyzés: a deportálás 30. évfordulóján állították.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 163–164; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 81–82; Lőwy D. 1998: 247, 2005: 518.

495.

HOREA / CLOȘCA / CRIȘAN

Időpont: 1974. aug. 3.

Hely: Horea, Cloșca és Crișan tér; a névadók szoborcsoportja.

Megjegyzés: Ion Vlasiu alkotása. A haza felszabadításának 30., a parasztfelkelés 190., az egykori Napoca város municípiumi rangra emelésének 1850. évfordulójára állították.

Irodalom: *Igazság.* 1974. aug. 4.; V. Cucu–M. Ștefan 1979: 176; F. Tucă–M. Cociu 1983: 147–148; Gaal Gy. 2001b: 428.

496.

Időpont: 1974

Hely: Szamosfalvi (Aurel Vlaicu) út, az Expo előtt; emlékoszlop.

Megjegyzés: Virgul Salvanu alkotása. A Napoca-városnév felvételekor állították.

Irodalom: *Igazság.* 1974. szept. 11.

ACT COMEMORATIV

LA ZIDIREA ACESTUI SFÎNT LOCAȘ, CU AJUTORUL LUI DUMNEZEU ȘI-AU
ADUS CONTRIBUȚIA CONSILIERII PAROHIALI DIN PERIOADA 1950–1961

SELICEAN DUMITRU	BERCHEȘ VASILE	OPREA VASILE
ALBU VASILE FESOI	BOȚOC IOAN CICA	BOȚOC VASILE LEP.
PIPAȘ VASILE	COJOCNEAN IOAN	MUREȘAN IOAN BRADU
ALBU TEODOR PĂV.	BORZA GAVRIL COSTAN	ȚICREA SIMION
FENEȘAN IOAN PUCU	FELECAN PAVEL	COSTIN GAVRIL
HODREA VASILE	OPREA VASILICĂ	MUREȘAN IACOB
ALBU IOAN PĂV.	ALBU IOAN CHES.	HĂLĂLĂU IOAN

RENOVAREA SFÎNTULUI LOCAȘ, ÎMPREJMUIREA BISERICII ȘI A CIMITIRULUI
S-A EFECTUAT ÎN ANII 1973–74 PRIN GRIJA CONSILIERILOR PAROHIALI:

BORZA VASILE	RUSU PAVEL PAVU	POP GAVRIL A URSULUI
CHIOREAN PAVEL	POP PAVEL SACU	BORZA IOAN SELICEAN VASILEȚ
FENEȘAN VASIL PUCU	JURCA GAVRIL	ALBU ȘTEFAN
COJOCNEAN VASILE	BORZA SIMION	CONȚIU IOSIF OPREA IOAN
TĂUȚAN ȘTEFAN CÎNTĂREȚ	TĂMAȘ PAVEL	FĂT ILIE SANDOR

SUB ÎNDRUMAREA P(REA).C(INSTITULUI). PĂR(INTE). GIURGIU MIRCEA – PROTOPOP STAVROFOR
DONATORII ȘI BINEFĂCĂTORII ACESTUI SFÎNT LOCAȘ

FLOREA IOAN	RIȘCA PAVEL ALBU PETRU	CĂPUȘAN ALEX. ANDREI
CĂLBĂJOS ALEXANDRU	AȘTILEAN IOAN CEAPA	DEVIAM SIMION
ALBU PAVEL TENTU	BOITA LUCHIAN	POJAR PAVEL
ALBU TEODOR POIAȚ	MUREȘAN IOAN HĂD.	ALBU GĂVRILOCEA
TANȚĂU VILUC	MOLDOVAN IOAN	FENEȘAN IOSUPICĂ
BORZA GAVRIL LAN	POP GHEORGHE	NISTOR PAVEL
BORZA PETRU	BACIU ALEXANDRU TEHN	ȚINEGHE VASILE
PERJA GAVRIL	CHIOREAN ALEXANDRU	CIOARA VASILE
IFTENIE GRIGORE	SIGARTĂU ALEXANDRU	POP ARITON
FENEȘAN IOSIF	CĂPUȘAN IONIUSCĂ	POP VASILE SACU

CONTRIBUȚIE ALEASĂ AVÎND ȘI P(REA).C(INSTITUL). PROT(OPOP). POP ROMULUS – preot slujitor.
[Későbbi szöveg:]

ÎNTRU ANII 1985–2001 S-A EFECTUAT RENOVAREA INTREGULUI
COMPLEX BISERICESC SUB INDRUMAREA
PR(EOT) MATEI POPOVICI PROTOPOP ICONOM STAVROFOR SI
EPITROP FIIND POP GAVRILA

Fordítás: Emlékirat. Ezen szent hajlék felépítéséhez az Isten segédelmével 1950–1961 között hozzájárultak az egyháztanácsosok: Selicean Dumitru, [...]. A szent hajléknak és környékének, valamint a temetőnek az 1973–1974 közötti felújítása az egyháztanácsosok gondosságával ment végbe: Borza Vasile, [...]. Irányította Főtisztelendő Giurgiu Mircea esperes atya. A szent hajlékra adományozók és jótévedők: Florea Ioan, [...]. 1985–2001 között a teljes templom felújítása Matei Popovici esperes atya és Pop Gavriła gondnok irányításával zajlott.

Időpont: 1974

Hely: a monostori Templom (Govora) utcai alsó temetőben, az egykori görög katolikus (ma ortodox) templom bejáratánál, jobboldalt.

Megjegyzés: 2001-ben még kiegészítették a szöveget.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 269.

498.

BABA NOVAC

CĂPITAN AL LUI
MIHAI VITEAZUL.
UCIS ÎN ZIUA DE
5 FEBRUARIE 1601.

S-A RIDICAT ACEST
MONUMENT, SPRE
CINSTIREA MEMORIEI
SALE ÎN ANUL 1975.

Fordítás: Baba Novac, a Mihai Viteazulnak, 1601. február 5-én megölt kapitánya. Emlékének tiszteletére emeltetett ez az emlékmű 1975-ben.

Időpont: 1976. febr. 1.

Hely: Bethlen (Baba Novac) u., a Szabók tornya előtt; Baba Novac szobra.

Megjegyzés: Virgil Fulicea alkotása. A kivégzés 375. évfordulójára készült. A feliratot az 1998. szeptember 24-re virradó éjszakán kiegészítették [643].

Irodalom: *Igazság*. 1976. febr. 3.; F. Tucă–M. Cociu 1983: 146; *Szabadság*. 1998. szept. 25.; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 70; Gaal Gy. 2001b: 428; D. Todîța 2004: 139–141; Asztalos L. 2009.

499.

M(ihai). Eminescu

Időpont: 1976. máj. 31.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház előtt; Mihai Eminescu szobra.

Megjegyzés: Ovidiu Maitec alkotása. 1964-ben már megvolt a szoborterv (vö: *Igazság*. 1964. jún. 13.).

Irodalom: *Igazság*. 1976. jún. 1.; Gaal Gy. 2001b: 428.

500.

**ALEXANDRU VLAHUȚĂ
1858–1919**

Időpont: 1976

Hely: Álmos (Alexandru Vlahuță) u. 44–46–48. sz., az Alexandru Vlahuță Iskola előtt; a névadó mell-szobra.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 269.

501.

ÎN ACEASTĂ CASĂ
A TRĂIT ȘI A CREAT POETUL,
PROZATORUL ȘI DRAMATURGUL
DOMINIC STANCA (1926–1976)

Fordítás: Ebben a házban élt és alkotott Dominic Stanca (1926–1976) költő, prózairó és színműíró. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1976. júl. után

Hely: Fejedelem (Constantin Dobrogeanu-Gherea) u. 22. sz., az épület homlokzatán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 237.

502.

IACOB
MUREȘIANU
1857–1917

Időpont: 1976

Hely: Donát (Donath) u. 160. sz., a rádióstúdió előtt; Iacob Mureșianu mellszobra.

Megjegyzés: Ion Vlasiu alkotása.

(M. V. domborművű pecsétjének körirata: **Io Mihail Voevod, domn al / Țării Românești, al Transilvaniei și a toată Țara Moldovei.**)

MIHAI VITEAZUL

1593–1601

DOMN AL ȚĂRII
ROMÂNEȘTI AL
ARDEALULUI ȘI

A TOATĂ ȚARA MOLDOVEI

(A talapzat domborművein csaták jelenetei, címerek találhatók.)

Fordítás: (A pecsétben:) Én, Mihai vajda, Havasalföld, Erdély és a teljes Moldva ura. Mihai Viteazul (1593–1601), Havasalföld, Erdély és egész Moldvaország fejedelme.

Időpont: 1976. dec. 17.

Hely: Széchenyi (Mihai Viteazul) tér, Mihai Viteazul lovas szobra.

Megjegyzés: Marius Butunoiu alkotása. A fejedelem halálának a 375. évfordulójára készült.

Irodalom: *Igazság.* 1976. dec. 18., dec. 19.; F. Tucă–M. Cociu 1983: 144–145; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 262; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 80–81; Gaal Gy. 2001b: 428; D. Todîța 2004: 141–143.

504.

NICOLAE OLAHUS
1493–1568

Időpont: 1976. dec. 20.

Hely: Ferenc József (Horea) u. 31. sz., a BBTE Bölcsész-kara előtt; Nicolae Olahus mellszobra.

Megjegyzés: Alexandru Crișan alkotása.

Irodalom: *Igazság*. 1976. dec. 21.

505.

DIMITRIE
CANTEMIR
1673–1723

Időpont: 1976. dec. 20.

Hely: Ferenc József (Horea) u. 31. sz., a BBTE Bölcsész-kara előtt; Dimitrie Cantemir mellszobra.

Megjegyzés: Mircea Spătaru alkotása. 1971-ben már volt egy műtermi változata.

Irodalom: *Igazság*. 1971. jún. 5., 1976. dec. 21.

506.

ÎN ACEASTĂ CASĂ A LOCUIT
MARELE OM DE ȘTIINȚĂ
PROF(ESOR). DR. IULIU MOLDOVAN
(1882–1966) FONDATORUL
ȘCOLII DE IGIENĂ ȘI SĂNĂTATE
PUBLICĂ DIN CLUJ-NAPOCA ȘI
ULTIMUL PREȘEDINTE AL „ASTREI”.

Fordítás: Ebben a házban lakott dr. Iuliu Moldovan (1882–1966) tanár, a nagytudós, a kolozsvári higiéniai és közegészségügyi oktatás létrehozója, az ASTRA [Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – 'Erdélyi Társaság a Román Irodalomért és Kultúráért'] utolsó elnöke. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása nyomán)

Időpont: 1976 körül

Hely: Majális (Gheorghe Bilașcu) u. 47. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 252–253.

507.

(dombormű: O. F. arcmása)
PROF(ESOR). OCTAVIAN FODOR
1913–1976

Fordítás: Octavian Fodor (1913–1976) egyetemi tanár.

Időpont: 1976–1996 között

Hely: Mikes (Croitorilor) u. 19–21–23. sz., a III. sz. Belgyógyászati Klinika folyosóján.

Megjegyzés: Virgil Fulicea alkotása.

508.

PROF(ESOR). IULIU HAȚIEGANU
1885–1959

EMINENT CLINICIAN
INTEMEIETORUL ȘCOLII DE
MEDICINĂ INTERNĂ
PROMOTORUL SPORTULUI UNIVERSITAR

Fordítás: Iuliu Hațieganu (1885–1959) egyetemi tanár, kiváló kórházi szakorvos, a belgyógyászat oktatásának megteremtője, az egyetemi sportmozgalom kezdeményezője. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1976–1996 között

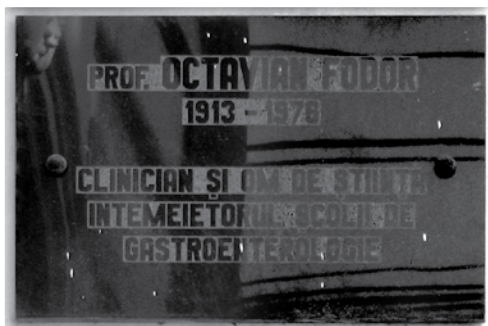
Hely: Fadrusz (Mihai Eminescu) u. 10. sz., a ház bejáratának nyugati falán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 250–251.

509.

PROF(ESOR). OCTAVIAN FODOR
1913–1976

CLINICIAN ȘI OM DE ȘTIINȚĂ
INTEMEIETORUL ȘCOLII DE
GASTROENTEROLOGIE

Fordítás: Octavian Fodor (1913–1976) egyetemi tanár, kórházi szakorvos és tudós, a gyomor- és belgyógyászat megalapozója. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1976–1996 között

Hely: Fadrusz (Mihai Eminescu) u. 10. sz., a ház bejáratának nyugati falán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 251.

510.

A
TEMPLOMOT RESTAURÁLTA
1977-ben
PATTANTYUS Á. KÁROLY
P. LOY SÁRI
SZTANKOVICS FERENCZ
FARKAS ISTVÁN

Időpont: 1977

Hely: Magyar (21 Decembrie 1989) u., a szentpéteri templomban, a hajó északi falán
Megjegyzés: falra festett emléktábla.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 118.

511.

ALEXANDRU BORZA
1887–1971

Időpont: 1977

Hely: Majális (Gheorghe Bilașcu) u. 42. sz., a Botanikus Kertben; Alexandru Borza mellszobra.

Megjegyzés: Virgil Fulicea alkotása. A botanikus születésének 90. évfordulójára készült.

512.

Időpont: 1977

Hely: egy katonai egység területén; Gelu vajda lovas szobra.

Megjegyzés: a román nemzeti mítosz szerint a vajda a magyar Tuhutum ellen harcolt.

Irodalom: F. Tucă–M. Cociu 1983: 143.

513.

**CONSTANTIN
DAICOVICIU**

1898–1973

Időpont: 1979

Hely: Karolina (Muzeului) tér; Constantin Daicoviciu mellszobra.

Megjegyzés: Ion Irimescu alkotása.

Irodalom: *Igazság*. 1981. júl. 26.; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 50.

514.

(dombormű: I. A. S. arcmása)

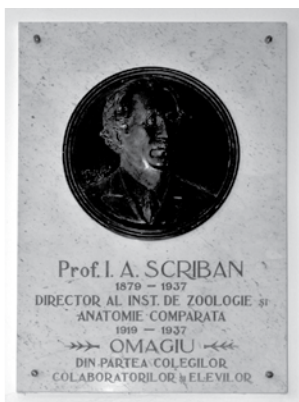
Prof(esor). I(OAN). A. SCRIBAN
1879–1937

DIRECTOR AL INST(ITUTULUI). DE ZOOLOGIE și
ANATOMIE COMPARATA

1919–1937

OMAGIU

DIN PARTEA COLEGIILOR
COLABORATORILOR și ELEVILOR

Fordítás: Ioan A. Scriban (1879–1937) tanár, az Állattani és Összehasonlító Bonctani Intézet igazgatója (1919–1937). Kegyelettel, kollégái, munkatársai és a diákjai.

Időpont: 1979 körül

Hely: Mikó (Clinicilor) u. 5–7. sz., a BBTE Állattani Tanszékének előadótermében.

515.

KOLOZSVÁRI KEREKDOMBI
REFORMÁTUS TEMPLOM
ALAPKÖVE

1946 IV.14 – 1980 IV.27

Időpont: 1980. ápr. 27.

Hely: Nagy Lajos király (Corneliu Coposu) út 72. sz., a kerekdombi református templom oldalbejáratánál.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 239–240; Asztalos L. 2004: 240.

**IN AMINTIREA LUI
BRIEF DAVID – מו"ה דוד בן יצחק
1897–1980
FOST INSTITUTOR TIMP DE DECENII LA
ȘCOALA EVREIASCĂ DE PE LINGA ACEST
TEMPLU, ADUCIND O CONTRIBUȚIE VALOROASĂ
LA EDUCAREA TINERETULUI EVREU, FIIND ȘI
ORGANIZATORUL FILARMONICII „GOLDMARK”
DIN CLUJ**

A héber sor fordítása: Mesterünk és tanítónk, David ben Jichák. (Bányai Viktória fordítása)

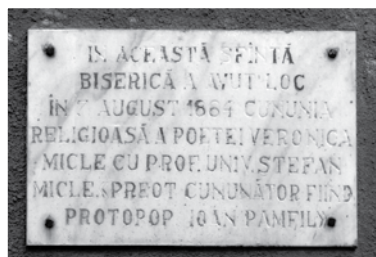
Fordítás: Brief Dávid (1897–1980) emlékére, aki az e templom melletti zsidó iskola oktatójaként évtizedeken át jelentős mértékben járult hozzá a zsidó ifjúság tanításához, és aki megszervezte a kolozsvári Goldmark Filharmóniát is.

Időpont: 1980 után

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsinagógában, a bejárati folyosó falán.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 173; Löwy D. 1998: 251, 2005: 521.

**ÎN ACEASTĂ SFÎNTĂ
BISERICĂ A AVUT LOC
ÎN 7 AUGUST 1864 CUNUNIA
RELIGIOASĂ A POETEI VERONICA
MICLE CU PROF(ESOR). UNIV(ERSITAR). ȘTEFAN
MICLE. «PREOT CUNUNĂTOR FIIND
PROTOPOP IOAN PAMFIL»**

Fordítás: Ebben a szent templomban tartották 1864. augusztus 7-én Veronica Micle költő és Ștefan Micle egyetemi tanár egyházi esküvőjét. A szertartást Ioan Pamfil esperes végezte. (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1980 után

Hely: Kismester (Episcop Ioan Bob) 5. sz., a görög katolikus templom kerítésén.

Megjegyzés: volt egy 1960-as évekbeli elődje [437].

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 141.

ÎN ACEASTĂ CLĂDIRE A AVUT LOC
ÎN MAI 1894
PROCESUL MEMORANDIȘTIILOR
*„Existența unui popor
nu se discută, se afirmă”*

Fordítás: Ebben az épületben zajlott le 1894 májusában a Memorandum-per. „Egy nép léte nem vita tárgya, az önmagát jelenti ki.” (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1980-as évek

Hely: Unió (Memorandumului) u. 21. sz., az egykori Redut homlokzatán.

Megjegyzés: volt ennek egy 1928-as elődje [328.], amit 1940-ben eltávolítottak. (Valószínűleg) 1992. május 25-én ezt az újat áthelyezték a kapu másik oldaláról.

Irodalom: Șt. Pascu–Pataki J–Popa V. 1957: 45. kép; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 262–263; Asztalos L. 2008: 65.

IN ACEASTA CASA A
FOST IN VIZITA IN
1903 LA REDACȚIA
„RAVAȘUL” ION LUCA
CARAGIALE

Fordítás: Ebben a házban látogatta meg 1903-ban a *Răvașul* szerkesztőségét Ion Luca Caragiale. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1980-as évek?

Hely: Jókai (Napoca) u. 8. sz.

Megjegyzés: volt egy 1970-es évekbeli elődje [474.]. 2009 körül eltávolították.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 241–242.

520.

(a dombormű körirata: **Rugă și milostenie / Io Mihail Voevod, domn al Țării Românești, al Transilvaniei și a toată Țara Moldovei.**)

Fordítás: Imádság és alamizsna. Én, Mihály vajda, Havasalföld, Erdély és a teljes Moldva ura.

Időpont: 1981. jan. 21.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 10. sz., az Állami Levéltár homlokzatán; dombormű Mihai Viteazul emlékére.

Megjegyzés: Ion Mitrea és Aurel Terec alkotása. A fejedelem halálának 380. évfordulójára készült. A Moldva, Havasalföld és Erdély egyesülését jelképező hármasképből, a vajda pecsétjének motívumaiból építkezik, illetve az uralkodót és fiát ábrázolja.

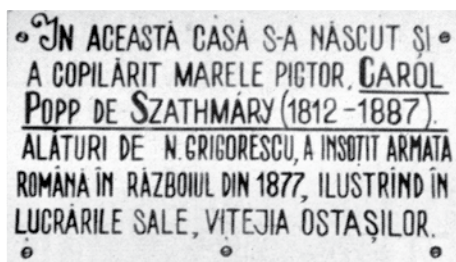
Irodalom: *Igazság.* 1981. jan. 22.; F. Tucă–M. Cociu 1983: 146.

521.

**IN ACEASTĂ CASĂ S-A NĂSCUT ȘI
A COPILĂRIT MARELE PICTOR, CAROL**

POPP DE SZATHMÁRY (1812–1887).

**ALĂTURI DE N(ICO)LAE). GRIGORESCU, A INȘOȚIT ARMATA
ROMÂNĂ ÎN RĂZBOIUL DIN 1877, ILUSTRÎND ÎN
LUCRĂRILE SALE, VITEJIA OSTAȘILOR.**

Fordítás: Ebben a házban született és töltötte gyermekkorát Szathmáry Papp Károly (1812–1887), a nagy festőművész. Nicolae Grigorescuval együtt elkísérte a román hadsereget az 1877. évi háborúba. Munkáiban megörökítette a katonák hősiességét. (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1981. febr.

Hely: Szentegyház (Iuliu Maniu) u. 17. sz., a ház kapujától jobbra.

Megjegyzés: a felirat téves, nem ebben a házban született a festőművész. Az emléktáblát az 1998-as tatarozáskor eltávolították.

Irodalom: *Igazság.* 1970. jún. 13., 1981. febr. 18.; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 232; Asztalos L. 2000a, 2004: 444.

HRISOV

CU AJUTORUL LUI DUMNEZEU S-A
RESFINȚIT ACEASTĂ SFÎNTĂ BISERICĂ
CU HRAMUL „ÎNVIEREA DOMNULUI”
DIN CLUJ-NAPOCA DE CĂTRE:

I(NALT). P(REA). S(FINȚITUL). TEOFIL HERINEANU

ARHIEPISCOPUL ORTODOX AL CLUJULUI
ÎNCONJURAT DE UN SOBOR DE PREOȚI ȘI ÎN
PREZENȚA UNUI MARE NUMĂR DE CREDINCIOȘI,
ÎN ZIUA DE 22 FEBRUARIE 1981, CA URMARE
A LUCRĂRILOR MARI DE CONSOLIDARE, RENOVARE
EXTERIOARĂ, CURĂȚIRE ȘI RESTAURARE
A PICTURII ȘI ICONOSTASULUI ÎNTRE ANII
1970–1980 DIN JERTFELNICIA BUNILOR
CREDINCIOȘI, A MEMBRILOR CONSILIULUI
ȘI COMITETULUI PAROHIAL, SUB PĂSTORIREA
PREOTULUI PAROH TOACSEN PETRE-GORJ
ȘI A PREOTULUI SUCIU GHEORGHE.

„ÎNSCRIE DOAMNE ÎN „CARTEA VIETȚII” PE TOȚI
DONATORII, BINEFĂCĂTORII, OSTENITORII
ȘI ÎNCHINĂTORII ACESTUI SFÎNT LĂCAȘ.”

Fordítás: Adománylevél. Ezt az *Úr feltámadásá-*nak ajánlott kolozsvári templomot 1981. február 22-én újraszentelte Főtisztelendő Méltóságos Teofil Herineanu ortodox kolozsvári érsek, az őt körülvevő papi gyülekezet és a hívők sokasága jelenlétében, miután az 1970 és 1980 között, a Toacsen Petre-Gorj plébános és Suciú Gheorghe lelkészsége idején – a jó hívek és az egyházmegye és egyháztanács tagjainak áldozatkészségével – zajló megerősítő munkálatok, a külső helyreállítás, a freskók és az ikonosztáz megtisztítása és restaurálása befejeződtek. „Vésd be, Uram, az Élet Könyvébe e szent hajlék összes támogatóját, jótévőjét, az érte fáradozókat és áldozatot hozókat!”

Időpont: 1981. febr. 22. körül

Hely: Kismester (Episcop Ioan Bob) 5. sz., a görög katolikus templom bejárata után, baloldalt.

523.

(dombormű: V. Gh. R. arcmása)

PROF(ESOR). DR. DOC(ENT). **VASILE GH. RADU**

1903–1982

M(EMBRU). C(ORRESPONDENT). AL ACADEMIEI R(EPUBLICII). S(OICIALISTE). / R(OMÂNE).

DIRECTOR AL INST(ITUTULUI). DE ZOOLOGIE
ȘI ANATOMIE COMPARATĂ

1940–1948

ȘEF AL CATEDREI DE ZOOLOGIE

1948–1973

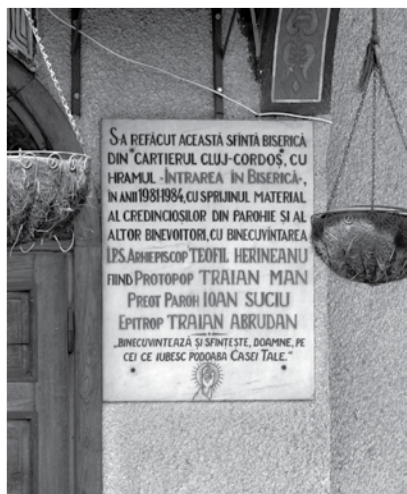
Fordítás: Dr. Vasile Gheorghe Radu egyetemi előadó-tanár (1903–1982), a Román Szocialista Köztársaság Akadémiájának levelező tagja, az Állattani és Összehasonlító Bonctani Intézet igazgatója (1940–1948), az Állattani Tanszék vezetője (1948–1973).

Időpont: 1982–1989 között

Hely: Mikó (Clinicilor) u. 5–7. sz., a BBTE Állattani Tanszékének előadótermében.

524.

S-A REFĂCUT ACEASTĂ SFÎNTĂ BISERICĂ
DIN CARTIERUL CLUJ-CORDOȘ, CU
HRAMUL »ÎNTRAREA ÎN BISERICĂ«,
ÎN ANII 1981–1984, CU SPRIJINUL MATERIAL
AL CREDINCIOȘILOR DIN PAROHIE ȘI AL
ALTOR BINEVOITORI, CU BINECUVÎNTAREA
Î(NALT).P(REA).S(FINȚITUL). ARHIEPISCOP TEOFIL HERINEANU
FIIND PROTOPOP TRAIAN MAN
PREOT PAROH IOAN SUCIU
EPITROP TRAIAN ABRUDAN
„BINECUVINTEAZĂ ȘI SFINȚEȘTE, DOAMNE, PE
CEI CE IUBESC PODOABA CASEI TALE.”

Fordítás: Ez a Kolozsvár-Kardosfalvi negyedbeli, az *Úr templomi bemutatásának* ajánlott szent templom helyreállítatott 1981 és 1984 között a plébánia híveinek és más jóakaróknak anyagi támogatásával, Főtisztelendő Méltóságos Teofil Herineanu érsek áldásával, Traian Man esperes, Ioan Suciu plébános és Traian Abrudan gondnok idején. „Áldd meg és szenteld meg, Uram, azokat, akik szeretik a Te Házađ ékességét.”

Időpont: 1984

Hely: Bácsi (Baciului) út 20. sz., az ortodox templom bejáratánál.

525.

D(oc)tor honoris causa). ARGAY GYÖRGY

1893–1974

**PÜSPÖKRE ÉS LELKIPÁSZTORRA
EMLÉKEZIK HALÁLÁNAK 10. ÉV-
FORDULÓJÁN AZ EGYHÁZKERÜLET
ÉS A KOLOZSVÁRI EGYHÁZKÖZSÉG**

Időpont: 1984

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az evangélikus (lutheránus) templomban, a nyugati falon.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 122.

526.

RENOVATUM
1975–1985

Fordítás: Helyreállítva 1975 és 1985 között.

Időpont: 1985

Hely: Karolina (Muzeului) tér 4. sz., a ferences templom bejárata után, jobboldalt.

527.

Lucian Blaga

Időpont: 1986

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér, a Nemzeti Színház előtt; Lucian Blaga szobra.

Megjegyzés: Romul Ladea alkotása. A Sétatérrel [471.] költöztették ide.

Irodalom: *Igazság*. 1970. szept. 27., 1981. szept. 27.; *Szabadság*. 1993. ápr. 28.; Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 252; Gaal Gy. 2001b: 429.

528.

Időpont: 1986–1996 között

Hely: Ferenc József (Horea) u. 31. sz., a BBTE Bölcsészkarának hátsó udvarán; Lucian Blaga mellszobra.

Megjegyzés: Eugen Gocan alkotása. Nincs felirata.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 252, 269.

529.

LUCIAN MATIȘ
27 septembrie 1960
21 decembrie 1989
NE ÎNCHINĂM
ÎN FAȚA JERTFEI LUI
PENTRU LIBERTATE

(ntreprinderea).S(ticla). TURDA

ianuarie 1990.

Fordítás: Lucian Matis, 1960. szeptember 27–1989. december 21. Kegyelettel adózunk a szabadságért hozott áldozatáért. A Tordai Üveggyár, 1990. január.

Időpont: 1990. jan.

Hely: Egyetem (Universității) u. 1. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 246.

530.

ISTEN AKARATÁBÓL
EGY SÖTÉT KORBAN, SOKAKBAN
ÉBRESZTVE A REMÉNYT, ÉPÜLT EZ A
TEMPLOM 1977–80 KÖZÖTT

D^r. DOBRI JÁNOS

LELKIPÁSZTORSÁGA IDEJÉN
HOLLAND, SVÁJCI, NÉMET, MAGYAR ÉS
ERDÉLYI ÖSSZEFOGÁSSAL,
GYŰLEKEZETÜNK ÁLDOZATOS
MUNKÁJÁVAL.

TERVEZTE NAGY LÁSZLÓ

Időpont: 1990. okt. után

Hely: Nagy Lajos király (Corneliu Coposu) út 72. sz., a kerekdombi református templom előcsarnokában.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 239–240.

531.

IN AMINTIREA VICTIMELOR
DICTATURII COMUNISTE

1944

1989

Fordítás: A kommunista diktatúra áldozatainak emlékére 1944–1989.

Időpont: 1990

Hely: Egyetem (Universităţii) u. 1. sz.; fakereszt emlékmű.

532.

**VESNICA CINSTIRE
EROILOR NOSTRII
22 DECEMBRIE 1989
UNIUNEA VATRA ROMANEASCA**

Fordítás: Örök tisztelet hőseinknek. 1989. december 22. A Vatra Românească Szövetség.

Időpont: 1990. dec.?

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 1. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 244–245.

533.

**VESNICA CINSTIRE
EROILOR NOSTRII
22 DECEMBRIE 1989
UNIUNEA VATRA ROMANEASCA**

Fordítás: Örök tisztelet hőseinknek. 1989. december 22. A Vatra Românească Szövetség.

Időpont: 1990. dec.?

Hely: Ferenc József (Horea) u. 1. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 244–245.

534.

**VESNICA CINSTIRE
EROILOR NOSTRII
22 DECEMBRIE 1989
UNIUNEA VATRA ROMANEASCA**

Fordítás: Örök tisztelet hőseinknek. 1989. december 22. A Vatra Românească Szövetség.

Időpont: 1990. dec.?

Hely: Főtér (Unirii) 9. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 244–245.

535.

**VESNICA CINSTIRE
EROILOR NOSTRII**
22 DECEMBRIE 1989
UNIUNEA VATRA ROMANEASCA

Fordítás: Örök tisztelet hőseinknek. 1989. december 22. A Vatra Românească Szövetség.

Időpont: 1990. dec.?

Hely: Monostori (Moșilor) u. 126. sz.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 244–245.

536.

**Popas clujean, 1950-
1955, al scriitorului**
I(ON). D(ESIDERIU). SÎRBU
1919–1989

Fordítás: Ion Desideriu Sîrbu (1919–1989) író 1950 és 1955 közötti kolozsvári szállása.

Időpont: 1990–1996

Hely: Vörösmarty (Brașov) u. 1. sz.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 256–257.

537.

E templom s iskola között
Futkostam én is egykoron
S hütöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom

REMÉNYIK SÁNDOR
1890–1941

Születésének 100. halálának 50.
évfordulóján e táblát elhelyezte
a kolozsvári gyülekezet

Időpont: 1991

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az evangélikus (lutheránus) templom keleti, udvari falán.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 124.

538.

E HÁZBAN SZÜLETETT
HEREPEI JÁNOS
1891–1970
AZ ERDÉLYI MŰVELŐDÉS
JELES KVTATÓJA

Időpont: 1991. okt. 13.

Hely: Sági László (Gaal Gábor) u. 3. sz., a ház nyugati falán.

Megjegyzés: a kutató születésének 100. évfordulójára készült.

Irodalom: Szabadság. 1991. okt. 15., Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 242–243, Gaal Gy. 2007: 150.

539.

**ÎN MEMORIA CELOR CARE S-AU
JERTFIT PENTRU LIBERTATE ȘI
DEMOCRAȚIE ÎN ZILELE DE
21-22 DECEMBRIE 1989.**

PREFECTURA JUDEȚULUI CLUJ.

Fordítás: Azok emlékére, akik 1989. december 21-22-én életüket áldozták a szabadságért és a demokráciáért. Kolozs megye Prefektúrája.

Időpont: 1991. nov. előtt

Hely: Egyetem (Universității) u. 1. sz.

Irodalom: Lőwy D.-Demeter V. J.-Asztalos L. 1996: 243-244.

540.

**ÎN MEMORIA CELOR CARE S-AU
JERTFIT PENTRU LIBERTATE ȘI
DEMOCRAȚIE ÎN ZILELE DE
21-22 DECEMBRIE 1989**

PREFECTURA JUDEȚULUI CLUJ.

Fordítás: Azok emlékére, akik 1989. december 21-22-én életüket áldozták a szabadságért és a demokráciáért. Kolozs megye Prefektúrája.

Időpont: 1991. nov. előtt

Hely: Monostori (Moșilor) u. 135. sz.

Irodalom: Lőwy D.-Demeter V. J.-Asztalos L. 1996: 243-244.

541.

**ÎN MEMORIA CELOR CARE S-AU
JERTFIT PENTRU LIBERTATE ȘI
DEMOCRAȚIE ÎN ZILELE DE
21–22 DECEMBRIE 1989.**

PREFECTURA JUDEȚULUI CLUJ.

Fordítás: Azok emlékére, akik 1989. december 21–22-én életüket áldozták a szabadságért és a demokráciáért. Kolozs megye Prefektúrája.

Időpont: 1991. nov. előtt

Hely: Ferenc József (Horea) u. 1. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 243–244.

542.

**IN MEMORIAM
BAJOR ANDOR
1927–1991
ERDÉLYI KÖNYV EGYLET
TRANSZSYLVANSKA BOKVÄNNER
STOCKHOLM**

Időpont: 1991 után

Hely: Főtér (Unirii) 16. sz., a Szent Mihály-plébánia külső udvarán, a nyugati falon.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 30.

543.

[Az előtérben lévő kövön:]

DECEMBRIE

[Az emlékművön:]

PENTRU EI DEMNITATEA ȘI
LIBERTATEA AU FOST MAI PRESUS DECÂT
VIAȚA

[Az oltárkövön:]

PÂNĂ CÂND STĂPÂNE
SFINTE ȘI ADEVĂRATE
NU VEI JUDECA ȘI NU
VEI RĂZBUNA SÂNGELE
NOSTRU FAȚĂ DE CEI
CE LOVIESC PE
PĂMÂNT
APOCALIPSUL 6.10

Fordítás:

December.

Számukra a méltóság és a szabadság fontosabb volt, mint az élet.

Uram, te szent és igaz, meddig nem mondasz ítéletet és nem állsz bosszút vérünkért a föld lakóin? (Jel 6,10)

Időpont: 1992

Hely: Tordai (Turzii) út, a Hősök temetőjében; az 1989-es Mártír Hősök Emlékműve.

544.

BARTALIS JÁNOS
költő, az Evangélikus Egyház
felügyelője
1893–1976
Születésének 100. évfordulóján
emlékezik rá egyháza

Időpont: 1992

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az evangélikus (lutheránus) templom keleti, udvari falán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 124.

545.

**EXECUTAT DE
S.C.C. NAPOCA
1992**

Fordítás: Kivitelezte a Napoca (vállalat) 1992-ben.

Időpont: 1992

Hely: Kornis (Emil Zola) u. 1. sz.

Megjegyzés: az épület felújítására vonatkozik a szöveg.

546.

DÁVID FERENCZ

Időpont: 1992

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u. 9. sz., az Unitárius Kollégium épületében, Dávid Ferenc mellszobra.

547.

ÎN ACEASTĂ CASĂ A LOCUIT
COMPOZITORUL
SIGISMUND TODUȚĂ
(1908–1991)

Fordítás: Ebben a házban lakott Sigismund Toduță zeneszerző (1908–1990).

Időpont: 1992

Hely: Kund vezér (Sigismund Toduță) u. 13. sz., az épület homlokzatán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 256.

548.

DR. DOMINIC STANCA
1892–1979
ÎNTEMEIETORUL ACESTUI
„SPITAL DE FEMEI”
PRIMUL SPITAL ROMÂNESC
DIN CLUJ – Martie 1919
22. Oct(ombrie). 1992

Fordítás: Dr. Dominic Stanca 1892–1979 e női kórház, Kolozsvár első román kórházának alapítója – 1919. március. 1992. október 22-én (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1992. okt. 22.

Hely: Magyar (21 Decembrie 1989) u. 53–55. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 247.

549.

BIRUITOR IN RAZBOAIE, INVINS
NUMAI LA BAIA DE PROPRIUL
SAU NEAM, CAND INCERCA SA
INVINGA MOLDOVA NEBIRUITA.
N(ICOLAE) IORGA

Fordítás: Győzedelmes a harcokban. Legyőzve csupán saját népétől, Moldvabányán, amikor meg akarta hódítani a legyőzhetetlen Moldvát – Nicolae Iorga.

Időpont: 1992. nov. 30.

Hely: Főtér (Unirii), a Mátyás király lovas szobra talapzatán.

Megjegyzés: az 1932-ben állított és 1940-ben eltávolított tábla [340.] módosított szövege. December 1-jén avatták. A szoborcsoport 2010-es restauráláskor eltávolították, majd 2011. májusában bővített szöveggel ismét elhelyezték [759.].

Irodalom: Köllő R. 1994; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 207–209, 264–265; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 38–39; Gaal Gy. 2001d: 244–247; Murádin J. 2002; Asztalos L. 2004: 314–315; Gaal Gy. 2007: 35–37; Asztalos L. 2008: 23–26; Murádin J. 2008: 44, 144–146; Sas P. 2009: 61.

ÎN ACEST LOC S-A SITUAT PRIMUL LĂCAȘ PER-
MANENT AL TEATRULUI MAGHIAR DIN TRAN-
SILVANIA. ACEASTĂ PLACĂ A FOST AMPLASATĂ
ÎN 1992 CU OCAZIA ANIVERSĂRII A 200 DE
ANI DE LA ÎNFIINȚAREA „SOCIETĂȚII TEATRALE”

EZEN A HELYEN KŐSZÍNHÁZ ÁLLT, A MAGYAR
SZÍNJÁTSZÁS ELSŐ ÁLLANDÓ ERDÉLYI
OTTHONA. E TÁBLA ÁLLÍTTATOTT 1992-BEN, A
„SZÍNÉSZ KÖZTÁRSASÁG” MEGALAPÍTÁSÁ-
NAK 200. ÉVFORDULÓJÁN.

AN DIESER STÄTTE BEFAND SICH DAS ERSTE
STÄNDIGE UNGARISCHE THEATER IN
SIEBENBÜRGEN. ZUR 200-JAHRFEIER DER
„BÜHNENGESELLSCHAFT” WURDE DIESE
GEDENKTAFEL 1992 ANGEBRACHT.

Időpont: 1992. dec.

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 26–28., az Állami Magyar Színház épületében.

Megjegyzés: az Egyetemiek Házára – az egykori kőszínház helyére – való felhelyezését a Polgármesteri Hivatal nem engedélyezte.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 248–249; Gaal Gy. 2001b: 430; Asztalos L. 2008: 78.

551.

AVRAM IANCU
1824–1872

Fordítás: Avram Iancu (1824–1872).

Időpont: 1992?

Hely: Eperjes (Onisifor Ghibu) u. 25. sz., az Avram Iancu Elméleti Líceum előtt; a névadó mellszobra.

552.

A B F R A
Dr. KECSKEMÉTHY
ISTVÁN
a hitvalló tudós
és bibliafordító
1873–1938

Nékem az élet Krisztus
és a meghalás nyereség
Fil. I.21.

Időpont: 1992–1995

Hely: Bocskai (Avram Iancu) tér 13. sz., a Protestáns Teológia belső udvarán; Kecskeméthy István kopjafája.

Megjegyzés: eredetileg 1938-ban készült és a Házsongárdi temetőben volt. 2006 októberében az udvar másik felére helyezték el. A születési év téves: 1864-ben született.

Rodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 260.

553.

L(ucian). Blaga

Időpont: 1993

Hely: Szent György (Lucian Blaga) tér; Lucian Blaga mellszobra.

Megjegyzés: 2006 végén, a térrendezés során eltávolították, majd 2007 októberében az eredeti hely mellett állították fel.

554.

**ACADEMICIAN PROFESOR
dr. AUREL MOGA**

**PERSONALITATE MARCANTA A
STIINTEI MEDICALE ROMANESTI
CORIFEU AL SCOLII MEDICALE
SI FONDATOR AL CARDIOLOGIEI
MODERNE CLUJENE**

Fordítás: Dr. Aurel Moga professzor, akadémikus a román orvostudomány és orvosi iskola kiemelkedő személyisége, a korszerű kolozsvári szívgyógyászat megteremtője.

Időpont: 1993

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 8. sz.

Megjegyzés: az orvosprofesszor születésének 90. évfordulójára készült.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 248.

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE CLUJ-NAPOCA UNIVERSITY OF MEDICINE AND PHARMACY CLUJ-NAPOCA

ISTORIC – HISTORY

1872 – Fondată Universitatea din Cluj („Franz Joseph”) cu
Facultatea de Medicină.

The University of Cluj („Franz Joseph”) was founded,
including the Faculty of Medicine.

1919 – Facultatea de medicină (cu secție de farmacie între 1919–1934
făcând parte din cadrul Universității „Daciei Superioare”,

devenită în 1927 „Universitatea Regele Ferdinand I”

The Faculty of Medicine (with section for Pharmacy between
1919–1934 being part of the University „Daciei Superioară”
changed into „Universitatea Regele Ferdinand I” in 1927

1948 – Institutul de medicină și farmacie cu facultățile:

Medicină (Medicină generală cu secție de pediatrie între 1957–1990)

Stomatologie (Stomatologie și farmacie între 1988–1990)

Farmacie, Igienă (între 1948–1955) Pediatrie (între 1949–1957)

The Institute of Medicine and Pharmacy with faculties of:

Medicine (General Medicine with section for Pediatrics

between 1957–1990). Dental Medicine

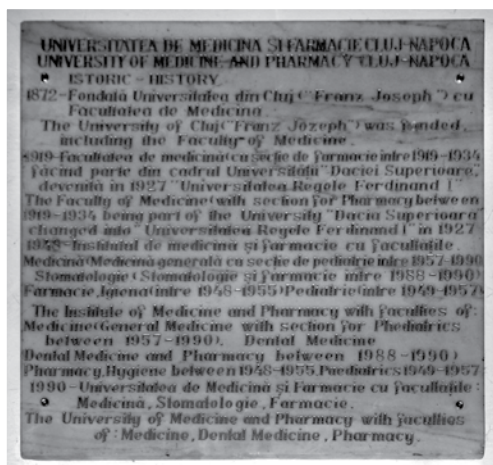
(Dental Medicine and Pharmacy between 1988–1990)

Pharmacy, Hygiene between 1948–1955, Paediatrics 1949–1957

1990 – Universitatea de Medicină și Farmacie cu facultățile:

Medicină, Stomatologie, Farmacie.

The University of Medicine and Pharmacy with faculties
of: Medicine, Dental Medicine, Pharmacy.

Fordítás:

Az Orvostudományi és Gyógyszerészeti
Tudományegyetem története:

1872 – megalakul a Kolozsvári Egyetem
(Ferenc József) Orvostudományi Kara;

1919 – [megalakul] az orvostudományi kar
(1919–1934 között gyógyszerészeti szakkal)
a Felső-Dácia Tudományegyetem része-
ként, amely 1927-ben I. Ferdinánd király
Tudományegyetemé válik;

1948 – az orvostudományi és gyógyszeré-
szeti intézet karai: Orvostudományi (Áltá-
lános orvostudomány és gyermekgyógy-
ászati szakkal 1957–1990 között), Fogászati
(Fogászat és gyógyszerészet 1988–1990

között), Gyógyszerészeti, Higiéniai (1948–1955 között), Gyermekgyógyászati (1949–1957 között);

1990 – az Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem karai: Orvostudományi, Fogászati, Gyógyszerészeti.

Időpont: 1993

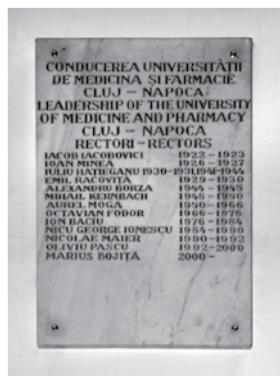
Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvosprofesszor nevét az intézmény.

556.

CONDUCEREA UNIVERSITĂȚII
DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
CLUJ-NAPOCA
LEADERSHIP OF THE UNIVERSITY
OF MEDICINE AND PHARMACY
CLUJ-NAPOCA
RECTORI – RECTORS

IACOB IACOBOVICI	1922–1923
IOAN MINEA	1926–1927
IULIU HAȚIEGANU	1930–1931, 1941–1944
EMIL RACOVIȚĂ	1929–1930
ALEXANDRU BORZA	1944–1945
MIHAIL KERNBACH	1948–1950
AUREL MOGA	1950–1966
OCTAVIAN FODOR	1966–1976
ION BACIU	1976–1984
NICU GEORGE IONESCU	1984–1990
NICOLAE MAIER	1990–1992
OLIVIU PASCU	1992–2000
MARIUS BOJIȚĂ	2000–

Fordítás: A kolozsvári Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem vezetősége. Rectorok: Iacob Iacobovici (1922–1923) [...].

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvosprofesszor nevét az intézmény. A feliratot 2000 után kiegészítették.

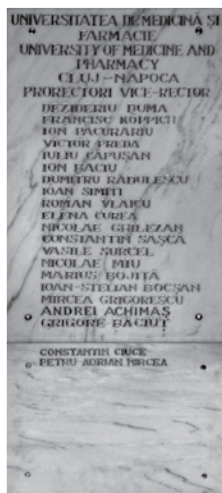
557.

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI
FARMACIE
CLUJ-NAPOCA
UNIVERSITY OF MEDICINE AND
PHARMACY
CLUJ-NAPOCA
PRORECTORI VICE-RECTOR**

**DEZIDERIU DUMA
FRANCISC KÖPPICH
ION PĂCURARIU
VICTOR PEDA
IULIU CĂPUȘAN
ION BACIU
DUMITRU RĂDULESCU
IOAN SIMITI
ROMAN VLAICU
ELENA CUREA
NICOLAE GHILEZAN
CONSTANTIN SAȘCĂ
VASILE SURCEL
NICOLAE MIU
MARIUS BOJIȚĂ
IOAN-STELIAN BOCȘAN
MIRCEA GRIGORESCU
ANDREI ACHIMAȘ
GRIGORE BĂCIUȚ**

[Az alsó táblán:]

**CONSTANTIN CIUCE
PETRU ADRIAN MIRCEA**

Fordítás: Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem, Kolozsvár. Rektorhelyettesek: Dezideriu Duma [...].

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvosprofesszor nevét az intézmény. A feliratot 2000 után kiegészítették, új táblán folytatták.

558.

**FACULTATEA DE MEDICINĂ
FACULTY OF MEDICINE
DECANI DEANS**

IULIU HAȚIEGANU	1919–1920
IOAN MINEA	1920–1921
IACOB IACOBOVICI	1921–1922
CONSTANTIN URECHIA	1922–1923
TITU GANE	1923–1924
DIMITRIE NEGRU	1923–1924
IULIU MOLDOVAN	1924–1925
IOAN NIȚESCU	1925–1926
TITU VASILIU	1926–1927
MIHAI BOTEZ	1927–1928
CORIOLAN TĂTARU	1928–1929
IOAN DRĂGOIU	1929–1930, 1938–1940
VICTOR PĂPILIAN	1930–1931, 1940–1944
CRISTEA GRIGORIU	1931–1932
GHEORGHE MARTINESCU	1932–1933
DUMITRU MICHAIL	1934–1938
MARIUS STURZA	1938
MIHAIL KERNBACH	1944–1948
AUREL MOGA	1949–1950
VICTOR PEDA	1950–1952
ION PĂCURARIU	1952–1954

ALEXANDRU OPRIS	1954–1958
DEZIDERIU DUMA	1958–1963
ION BACIU	1963–1965
IULIU CĂPUȘAN	1965–1967
CORNEL TOADER	1968, 1971–1976
SILVIU ROȘU	1968–1971
VIOREL GHIRAN	1976–1983
MIRCEA DOROFTEIU	1938–1990
OLIVIU PASCU	1990–1992
ADRIAN PETREA MIRCEA	1992–2000
NICOLAE MIU	2000–

[Az alsó táblán:]

Fordítás: Orvostudományi Kar. Dékánok: Iuliu Hațieganu (1919–1920) [...].

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvosprofesszor nevét az intézmény. A feliratot 2000 után kiegészítették, új táblán folytatták.

559.

FACULTATEA DE PEDIATRIE	
FACULTY OF PAEDIATRICS	
DECANI – DEANS	
AXENTE IANCU	1949–1951, 1952–1953
ANDREI LAZAROVICI	1951–1952
EUGENIA MIHALCA	1953–1957
FACULTATEA DE IGIENĂ	
FACULTY OF HYGIENE	
DECANI – DEANS	
SALVATOR CUPCEA	1948–1950
ION PĂCURARIU	1950–1952
IOAN GAVRILĂ	1952–1954
HUGO STRAUSS	1954–1955

Fordítás: Gyermekgyógyászati Kar. Dékánok: Axente Iancu (1949–1951, 1952–1953) [...].

Higiéniái Kar. Dékánok: Salvator Cupcea (1948–1950) [...].

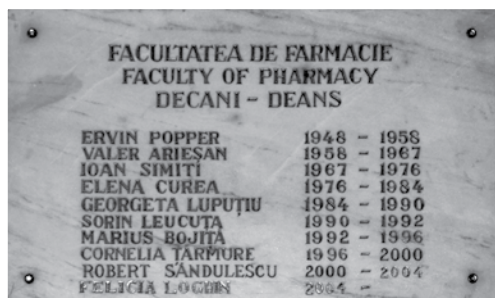
Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvos-professzor nevét az intézmény.

560.

**FACULTATEA DE FARMACIE
FACULTY OF PHARMACY
DECANI – DEANS**

ERVIN POPPER	1948–1958
VALER ARIEȘAN	1958–1967
IOAN SIMITI	1967–1976
ELENA CUREA	1976–1984
GEORGETA LUPUȚIU	1984–1990
SORIN LEUCUȚA	1990–1992
MARIUS BOJIȚĂ	1992–1996
CORNELIA ȚĂRMURE	1996–2000
ROBERT SÂNDULESCU	2000–2004
FELICIA LOGHIN	2004–

Fordítás: Gyógyszerészeti Kar. Dékánok: Ervin Popper (1948–1958) [...].

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvos-professzor nevét az intézmény. A feliratot 1996 után többször kiegészítették.

**FACULTATEA DE STOMATOLOGIE
FACULTY OF DENTAL MEDICINE
DECANI – DEANS**

VASILE VASILESCU	1949–1950
DUMITRU MUREȘAN	1950–1951
ALEXANDRU DUMITRU	1951–1952
COLOMAN FISHER	1952–1954
DEZIDERIU DUMA	1954–1955
ION PRĂGOIU	1955–1958
GHEORGHE POPOVICI	1958–1968
CORNEL OPRÎȘU	1968–1972
HUGO RAȚIU	1972–1981
OLGA DOROGA	1981–1987
GEORGETA LUPUȚIU	1987–1990
DINU MARIN	1990–1991
DORIN BORZEA	1991–2000
GRIGORE BĂCIUȚ	2000–2004
ALIN ȘERBĂNESCU	2004–

Fordítás: Fogászati Kar. Dékánok: Vasile Vasilescu (1949–1950) [...].

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvosprofesszor nevét az intézmény. A feliratot 2000 után kiegészítették.

562.

ACAD(EMICIAN). PROF(ESOR). DR.

IULIU HAȚIEGANU

(1885–1959)

CTITOR AL UNIVERSITĂȚII

Fordítás: Dr. Iuliu Hațieganu akadémikus, egyetemi tanár (1885–1959), az egyetem létrehozója.

Időpont: 1993

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz., a Iuliu Hațieganu Orvostudományi és Gyógyszerészeti Tudományegyetem előcsarnokában; a névadó mellszobra.

Megjegyzés: 1993-ban vette fel az orvosprofesszor nevét az intézmény.

563.

IN MEMORIAM

SZABÉDI LÁSZLÓ

1907–1959

Fordítás: Szabédi László (1907–1959) emlékére.

Időpont: 1993

Hely: Lázár (Gheorghe Lazăr) u. 30. sz., az udvari falon.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 246.

564.

**MÁRTON
ÁRON
1896–1980**

Időpont: 1993. máj.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 2. sz., a Báthory István Elméleti Líceum dísztermében; Márton Áron püspök mellszobra.

Megjegyzés: Kún György alkotása.

Irodalom: *Szabadság*. 1993. máj. 20.

565.

**FONDATORII
BANCII TRANSILVANIA SA**

POP IOSIF

ILIESCU CECILIA · TRENCA IOAN
CIURCHEA MARIUS · PALAGHEANU DAN
POIENARU IOAN · CIORCILA HOREA
NICOARA MARIUS · CRET AUREL
JEICAN CONSTANTIN · SILAGHI CLAUDIU
CONSTANTINESCU MIRCEA · GAVREA AUREL
ROTTA RAZVAN · CRISTEA GHEORGHE · RATIU IOAN
POPESCU DAN · SIMEON BENIURISHVILI
GROSS JOSEF · TOTHFALUSI JANOS · NISTOR DAN
JAVORSKY IMRE · BADIU NICOLAE · DUDAS MITRAS
GHITE SORIN · GRUITA DAN · JOLDES CONSTANTIN
COPANDEAN ALEXANDRU · MICORICIU VALENTIN
AVRAM DORU · MESSINGER ADELA · TORGIE TEODOR
MERCEAN GLIGOR · MAIER FLORIN · TARAN FLORIN
ALEXANDRU TIBERIU · MOGA VOICA · MOGA MIRCEA
PLUSCAL SIMONA · TARTAN IOAN · NASUI SIMION

NASUI DOREL · LUPOIAN ADRIAN · MECIU EUGEN
C.C.I. CLUJ · F.P.P.I. BANAT-CRISANA

4 IUNIE 1993

Fordítás: A Transilvania Bank RT alapítói: Pop Iosif... [Állították] 1993. június 4-én.

Időpont: 1993. jún. 4.

Hely: Deák Ferenc (Eroilor) u. 36. sz., a Transilvania Bank épületében.

566.

EMIL
RACOVITA
1868–1947

Időpont: 1993. nov. 18.

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u., az Emil Racoviță Iskola előtt; a névadó mellszobra.

Megjegyzés: Alexandru Lupu alkotása.

Irodalom: Szabadság. 1993. nov. 20.

(dombormű: A. V.-V. arcmása)

**IN ACEASTA CASA DE
EL INALTATA A LOCUIȚ
INTRE ANII 1903–1940
ALEXANDRU
VAIDA-VOEVOD
CORIFEU AL MARI
UNIRII
1993**

Fordítás: Ebben a maga építtette házban lakott 1903 és 1940 között Alexandru Vaida-Voevod, a nagy egyesülés vezető egyénisége. 1993. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1993

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér 18. sz., az épület homlokzatán.

Megjegyzés: talán december 1-jén avatták.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 249–250.

**AVRAM IANCU
1824–1872**

Időpont: 1993. dec. 1.

Hely: Hunyadi (Avram Iancu) tér; Avram Iancu szobra.

Megjegyzés: Ilie Berindei alkotása. 1993-ban a mellék-alakok nélküli szobrot avatták. 1924-ben már történt egy szoborállítási kísérlet a román forradalmár emlékére [323].

Irodalom: Kerekes Gy. összeáll. 1998: 79; Gaal Gy. 2001b: 431; Lukács J. 2005: 94.

569.

AICI A FOST ÎMPUȘCAT LA 19 DEC(EMBRIE). 1918
ELEVUL ROMÂN

OCTAVIAN PETROVICI,
ÎN LUPTA CU GĂRZILE NEMEȘILOR
PENTRU APĂRAREA SEDIULUI
SENATULUI NAȚIONAL ROMÂN DIN
ARDEAL, AFLAT ÎN CLĂDIREA BĂNCII
„ECONOMUL”
(BANCA „DACIA FELIX” 19 DEC(EMBRIE). 1993)

Fordítás: Itt lőtték le 1918. december 19-én Octavian Petrovici román diákot, aki a nemesi gárdákkal szemben védte az Economul Bankban lévő Erdélyi Román Nemzeti Tanács székhelyét. [Állíttatta a] Dacia Felix Bank 1993. december 19-én.

Időpont: 1993. dec. 19.

Hely: Báthory (Octavian Petrovici) u. 1. sz.

Megjegyzés: az esemény 75. évfordulójára készült. Volt egy 1927-es elődje [326].

Irodalom: Szabadság. 1993. dec. 22.; Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 185.

570.

BOLYAI JÁNOS
1802–1860

Időpont: 1993

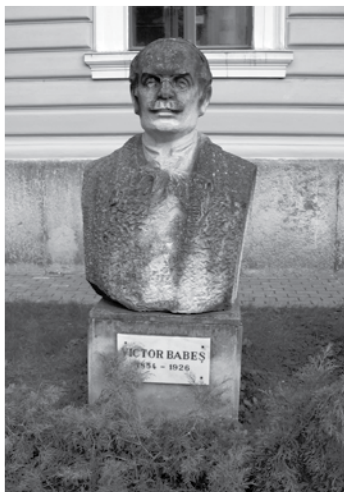
Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 1. sz., a BBTE főépületének udvarán, az Egyetemi Emlékparkban; Bolyai János mellszobra.

Megjegyzés: Vetró Artúr alkotása. 1981-ben már öntés előtt állt, eredetileg a Sétatérre szánták. 1994 júniusában került rá a felirat.

Irodalom: Igazság. 1981. okt. 11.; Szabadság. 1994. jan. 7., jún. 30.

571.

VICTOR BABEȘ
1854–1926

Időpont: 1993

Hely: Farkas (Mihail Kogălniceanu) u. 1. sz., a BBTE főépületének udvarán, az Egyetemi Emlékparkban; Victor Babeș mellszobra.

Megjegyzés: Mihai Barbu alkotása. Az 1980-as években már elkészült, de nem állíthatták fel. 1994 júniusában került rá a felirat.

Irodalom: *Szabadság*. 1994. jan. 7., 1994. jún. 30.

572.

Időpont: 1993–1996

Hely: Mikes (Croitorilor) u. 19–21–23. sz., a III. sz. Belgyógyászati Klinika lépcsőházában; Iuliu Hațieganu mellszobra.

Megjegyzés: nincs felirata.

1894–1994

IOAN RAȚIU
 G(HEORGHE). POP DE BASESTI
 VASILE LUCACIU
 DIMITRIE COMSA
 SEPTIMIU ALBINI
 IULIU COROIANU
 TEODOR MIHALI
 GHERASIM DOMIDE
 DANIIL P(OPOVICI). BARCIANU
 RUBIN PATITIA
 MIHAI VELICIU
 AUREL SUCIU
 NICOLAE CRISTEA
 PATRICIU BARBU
 DIONISIE ROMAN

IN MEMORIAM

[Hátul:]

„EXISTENTA
 UNUI POPOR
 NU SE DISCUTA
 SE AFIRMA!”

IOAN RAȚIU
 CLUJ – 23 MAI 1894

[A talapzaton, hátul:]

AUTOR: EUGEN PAUL 1993

Fordítás: 1894–1994. Ioan Rațiu [...] emlékére.

„Egy nép léte nem vita tárgya, önmagát jelenti ki” – Ioan Rațiu, 1894. május 23-án, Kolozsvárott.

Alkotta Eugen Paul 1993-ban.

Időpont: 1994. jún. 9.

Hely: Főtér (Unirii); a Memorandisták Emlékműve.

Megjegyzés: az esemény 100. évfordulójára készült. Májusban állították, júniusban leplezték le.

Irodalom: Gaal Gy. 2001b: 431; Asztalos L. 2004: 319–320; Gaal Gy. 2007: 49–50.

574.

S. C. GRUP 4 INSTALAȚII
ÎN MEMORIA COLEGILOR NOȘTRI
BUCILĂ ȘTEFAN
MUȘUȚAN PETRU
IANCHIȘ GHEORGHE

1. IULIE 1994.

Fordítás: Bucilă Ștefan, Mușuțan Petru, Ianchiș Gheorghe munkatársaink emlékére. [Állítottatta a] Grup 4 Instalații. 1994. július 1.

Időpont: 1994. júl. 1.

Hely: Ferenc József (Horea) u. 3. sz.

Megjegyzés: a munkabalesetben elhunytak emlékére állították.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 245.

575.

LICEUL „GEORGE COȘBUC”
ACEASTĂ PLACĂ A FOST DEZVELITĂ
AZI, 22 OCTOMBRIE 1994 CU OCAZIA
ANIVERSĂRII A 75 DE ANI DE LA
ÎNFIINȚAREA LICEULUI.
1919–1994

Fordítás: George Coșbuc Líceum. E táblát ma, 1994. október 22-én, az iskola alapításának 75. évfordulója alkalmából leplezték le. 1919–1994. (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

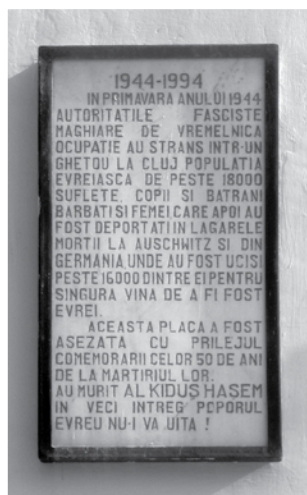
Időpont: 1994. okt. 22.

Hely: Petőfi (Avram Iancu) u. 70–72. sz.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 265–266.

1944–1994
IN PRIMAVARA ANULUI 1944
AUTORITATILE FASCISTE
MAGHIARE DE VREMELNICA
OCUPATIE AU STANS INTR-UN
GHEOU LA CLUJ POPULATIA
EVREIASCA DE PESTE 18000
SUFLETE, COPII SI BATRANI
BARBATI SI FEMEI, CARE APOI AU
FOST DEPORTATI IN LAGARELE
MORTII LA AUSCHWITZ SI DIN
GERMANIA, UNDE AU FOST UCISI
PESTE 16000 DINTRE EI PENTRU
SINGURA VINA DE A FI FOST
EVREI.

ACEASTA PLACA A FOST
ASEZATA CU PRILEJUL
CEMEMORARII CELOR 50 DE ANI
DE LA MARTURAJUL LOR.
AU MURIT AL KIDUS HASSEM
IN VECI INTREG POPORUL
EVREU NU-L VA UITA!

Fordítás: 1944–1994. 1944 tavaszán az ideiglenes, megszálló magyar fasiszta hatóságok gettóba gyűjtötték Kolozsvár 18 000 lelket számláló zsidóságát, gyermekeket és öregeket, férfiakat és nőket, akiket azután az auschwitzi haláltáborba és németországi haláltáborokba hurcoltak, ahol egyetlen bűnükért, hogy zsidók voltak, több mint 16 000-et öltek meg közülük. Ezt az emléktáblát vértanúságuk 50. évfordulója alkalmával helyezték el. Vértanúként haltak meg. A zsidó nép soha nem felejtí el őket! (Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1994

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsinagóga déli oldalán.

Megjegyzés: a kolozsvári deportálás 50. évfordulójára állították.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 173–174; Lőwy D. 1998: 251–252, 2005: 521.

זכור את אשר עשה לך עמלק
 בשנת תש"ד לבריאת העולם
 1944 נאספו לע ידי השלטונות
 הזמניים מאז, שלטונות הרשע
 הפשיסטי ההונגרי שמונה עשרה
 אלף יהודים, אנשים, נשים, וטף
 ואחרי עינויים קשים הובאו
 למחנות ההשמדה באוישוויץ
 וממקומות אחרים ושם הושמדו
 על ידי הרוצחים הגרמנים
 שמגמתם היתה "לא יזכר שם
 ישראל עוד".
 אנחנו, שרידי הפליטה מקהילות
 הקודש קלוז', היקמנו את האבן הזאת
 למזכרת הגבורים והקדושים
 שמסרו את נפשתיהם על
 קידוש השם, במלואות חמשים
 שנה מימי השמדתם.
 ארץ אל תכסי את דמם!
 לעולם לא נשכח את קדושי
 עם ישראל.

Fordítás: Emlékezz rá, mit tett veled Amalék [MTörv 25,17] a világ teremtésének (5)704. évében, 1944-ben. Összegyűjtettek az akkori ideiglenes hatalom, a gonosz fasiszta magyar hatalom által tizennyolcezer zsidó, férfiak, asszonyok és gyerekek. Kegyetlen kínzások után vitettek az auschwitzzi megsemmisítő táborokba, és más helyekre, és ott elpusztultak a gyilkos németek által, akiknek a szándéka az volt, hogy „ Ne is emlékezzenek többé Izrael nevére” [Zsolt 83,5]. Mi, a cluj-i szent közösségek maradékai, akik ezt az emléktáblát állítottuk a hősök és a szentek emlékére, akik életüket adták az Örökkévaló nevének megszentelésére, a pusztításuk öt teljes éve alatt. „Föld, ne fedd el vérüket!” [Jób 16,19] Sosem feledjük el Izrael népének szentjeit. (Bányai Viktória fordítása)

Időpont: 1994

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsinagóga déli oldalán.

Megjegyzés: a kolozsvári deportálás 50. évfordulójára állították.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 173–174; Löwy D. 1998: 251–252, 2005: 521.

578.

(dombormű: B. G. arcmása; körirata: **BÁLINT GÁBOR 1844–1913**)

Szentkatolnai

Dr. BÁLINT GÁBOR
orientalista – orientalistă

Vetró András alkotása.
A szülőfalu ajándéka.

Időpont: 1994

Hely: Ferenc József (Horea) u. 31. sz., a BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének bejáratánál.

Megjegyzés: a kutató születésének 150. évfordulójára készült. Az emléktábla egyik példánya a szentkatolnai szülőház helyén lett felállítva.

579.

LICEUL

GEORGE BARIȚIU
ACEASTĂ PLACĂ A FOST
DEZVELITĂ CU PRILEJUL
ANIVERSĂRII A 75 DE ANI DE
LA ÎNFIINȚAREA LICEULUI

1919–1994

REALIZATĂ DE BANCA „DACIA FELIX”

Fordítás: George Barițiu Líceum. Ezt az emléktáblát az iskola alapításának 75. évfordulója alkalmából leplezték le. 1919–1994. Felállította a Dacia Felix Bank. (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1994

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u.10. sz.

Rodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 253–254.

580.

În această casă a locuit
ACADEMICIAN
RALUCA RIPAN
1894–1975

Fordítás: Ebben a házban lakott Raluca Ripan (1894–1975) akadémikus.

Időpont: 1994 körül

Hely: Tótfalusi Kis Miklós (Rubin Patiția) u. 7. sz.

Megjegyzés: a Vegyészeti Intézet névadó ünnepségén állíthatták.

581.

INSTITUT FONDAT
ÎN ANUL 1951 ȘI CONDUS
PÂNĂ ÎN ANUL 1970 DE
ACAD(EMICIAN). RALUCA RIPAN

Fordítás: Az intézetet 1950-ben alapította és 1970-ig vezette Raluca Ripan akadémikus.

Időpont: 1994 körül

Hely: Vasvári Pál (Fântânele) u. 30. sz., a Raluca Ripan Vegyészeti Intézet homlokzatán.

Megjegyzés: a Vegyészeti Intézet névadó ünnepségén állíthatták. 1994-ben vette fel az intézet a vegyészprofesszor nevét.

11 OCTOMBRIE 1944 – 11 OCTOMBRIE 1994
O JUMĂTATE DE SECOL DE CÂND ORAȘUL NOSTRU A
FOST ELIBERAT DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ DIN ROBIA
ÎN CARE ÎL ARUNCASE DIKTATUL DE LA VIENA.
ACEASTĂ CLĂDIRI A FOST ULTIMUL PUNCT IMPORTANT
AL REZISTENȚEI INAMICE, CUCERIT DE ARMATA NOASTRĂ
ÎN ÎNAINȚAREA EI VICTORIOASĂ, CARE A READUS ARDEALUL
DE NORD – STRĂVECHE VATRĂ ROMÂNEASCĂ – ÎN
GRANIȚELE SALE FIREȘTI.
GLORIE ETERNĂ EROILOR NEAMULUI!

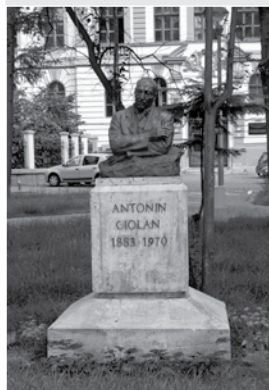
Fordítás: 1944. október 11. – 1994. október 11. Fél évszázada szabadította fel a bécsi döntés által rab-ságba taszított városunkat a román hadsereg. Ez az épület volt az ellenség ellenállásának utolsó jelentős helye, amelyet hadseregünk győzedelmes előnyomulása során foglalt el, amikor Észak-Erdélyt, ezt az ősi román földet, visszahelyezte természetes határai közé. Örök dicsőség a nemzet hőseinek! (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1994. okt. 11.

Hely: Monostori (Moșilor) u. 1. sz., a Városháza homlokzatán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 263–264.

ANTONIN
CIOLAN
1883–1970

Időpont: 1994. okt. 22.

Hely: Sétatér (Parcul Central); Antonin Ciolan mellszobra.

Megjegyzés: Ion Irimescu alkotása. Erich Bergel karmester választotta a szobor helyét és Gheorghe Mușat zenész szervezte az eseményt.

Irodalom: Szabadság. 1994. dec. 17.

584.

ACEASTĂ CASĂ A APARTINUT
ȘI AICI A LOCUIT MARELE ISTORIC
DR. IOAN LUPAȘ
(1880–1967)

MILITANT DE SEAMĂ PENTRU MAREA UNIRE.
PROFESOR LA UNIVERSITATEA DACIEI SUPERIOARE.
FONDATOR ȘI DIRECTOR AL INSTITUTULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ.
REMARCABILĂ PERSONALITATE A CULTURII ROMÂNE.

»1 DECEMBRIE 1994«

Fordítás: E házban, ami az ő tulajdona volt, lakott Dr. Ioan Lupaș (1880–1967), a nagy történész, a [1918. évi] nagy egyesülés szorgalmazója, a Felső-Dácia Tudományegyetem tanára, a Nemzeti Történelmi Intézet alapítója és igazgatója, a román műveltség jelentős személyisége. 1994. december 1. (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1994. dec. 1.

Hely: Fürdő (Cardinal Iuliu Hossu) u. 21. sz.

Irodalom: *Szabadság*. 1994. dec. 3.; Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 265.

585.

ÎN ACEASTĂ CLĂDIRE, FOSTUL SEDIU AL BĂNCII
„ECONOMUL”, S-A ÎNFIINȚAT LA 2 NOIEMBRIE 1918 ȘI A ACTIVAT
SENATUL NAȚIONAL ROMÂN DIN ARDEAL
AVÂND ÎN FRUNTE PE
DR. AMOS FRÂNCU ȘI DR. EMIL HAȚIEGANU
CARE AU LUPTAT PENTRU AFIRMAREA POLITICĂ A
NAȚIUNII ROMÂNE ȘI PENTRU REALIZAREA
MARI UNIRII DE LA 1 DECEMBRIE 1918

«1 DECEMBRIE 1994»

[A tábla alján:]

T[URNATORIA]. METALUL

Fordítás: Ebben az épületben a volt Economul Bank székhelyén jött létre 1918. november 2-án és működött az Erdélyi Román Nemzeti Tanács, melynek élén dr. Amos Frâncu és dr. Emil Hațieganu álltak, akik a román nemzet politikai kinyilvánításáért és az 1918. december 1-jei nagy egyesülés megvalósításáért harcoltak. 1994. december 1. [Öntötte a] Metalul Öntöde.

Időpont: 1994. dec. 1.

Hely: Báthory (Octavian Petrovici) u. 1. sz.

Megjegyzés: a 2006. szeptemberi épületfelújítás után az épület Báthory utcai oldalára helyezték át, Octavian Petrovici emléktáblája [569.] alá.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 185.

586.

ÎN ACEASTĂ CLĂDIRÉ
A FOST SEDIUL
CONSILIULUI
DIRIGENT

TOAMNA ANULUI 1919–APRIIE 1920
ORGANISM ROMÂNESC PROVIZORIU
DE INTEGRARE A TRANSILVANIEI
DUPĂ MAREA UNIRE,
ÎN CADRUL STATULUI NAȚIONAL
UNITAR ROMÂN
AVÂNDU-L CA PREȘEDINTE PE

IULIU MANIU

9 DECEMBRIE. 1994

Fordítás: 1919 ősztől 1920 áprilisáig ebben az épületben volt a Kormányzó Tanács, az Erdélyt a nagy egyesülést követően az egységes román nemzeti állammal egységesítő ideiglenes román szerv székháza, amelyiknek Iuliu Maniu volt az elnöke. 1994. december 9. (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1994. dec. 9.

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 13. sz.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 254–256.

587.

ÎN ACEASTĂ CLĂDIRÉ ÎN CARE A ACTIVAT
PARTIDUL SOCIAL DEMOCRAT

A AVUT LOC LA 3 NOIEMBRIE 1918
ADUNAREA DE CONSTITUIRE

A

GĂRZII NAȚIONALE
ROMÂNE DIN ARDEAL

Fordítás: Ebben az épületben, amelyben a Szociáldemokrata Párt működött, tartotta alakuló gyűlését 1918. november 3-án az Erdélyi Román Nemzeti Gárda.

Időpont: 1995

Hely: Főtér (Unirii) 10. sz.

588.

GENERAL DE ARMATĂ
GHEORGHE V. AVRAMESCU
1884–1945
COMANDANT AL ARMATEI A 4-A ROMÂNE

[Baloldalt:]

CONSTRUCTOR: COMANDAMENTUL
ARMATEI A 4-A TRANSILVANIA
SPONSORI: SC ARMĂTURA SA CLUJ-NAPOCA
SC MARMOSIM SA SIMERIA

[Jobboldalt:]

ARHITECT: IOAN ARBOREANU
SCULPTOR: ANTON TĂNASE

Fordítás: Gheorghe V. Avramescu (1884–1945) tábornok, a 4. Román Hadtest parancsnoka.

Létrehozta a 4. Erdélyi Román Hadtest parancsnoksága. Támogatta a kolozsvári Armătura és a simeriai Marmosim.

Építész: Ioan Arboreanu; szobrász: Anton Tănase.

Időpont: 1995. máj. 9.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér 31. sz., a kaszárnya előtt, baloldalt; Gheorghe V. Avramescu mellszobra.

Megjegyzés: a Hősök Napján avatták fel.

Irodalom: *Szabadság*. 1995. máj. 9.

589.

GENERAL DE CORP DE ARMATĂ
NICOLAE I. DĂSCĂLESCU
1884–1969
COMANDANT AL ARMATEI A 4-A ROMÂNE

[Jobboldalt:]

CONSTRUCTOR: COMANDAMENTUL
ARMATEI A 4-A TRANSILVANIA
SPONSORI: SC ARMĂTURA SA CLUJ-NAPOCA
SC MARMOSIM SA SIMERIA

[Baloldalt:]

SCULPTOR: ANTON TĂNASE
ARHITECT: IOAN ARBOREANU

Fordítás: Nicolae I. Dăscălescu (1884–1969) tábornok, a 4. Román Hadtest parancsnoka.

Szobrász: Anton Tănase; építész: Ioan Arboreanu.

Létrehozta a 4. Erdélyi Román Hadtest parancsnoksága. Támogatta a kolozsvári Armătura és a simeriai Marmosim.

Időpont: 1995. máj. 9.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér 31. sz., a kaszárnya előtt, jobboldalt; Nicolae I. Dăscălescu mellszobra.

Megjegyzés: a Hősök Napján avatták fel.

Irodalom: *Szabadság*. 1995. máj. 9.

590.

Piatră de aducere-aminte

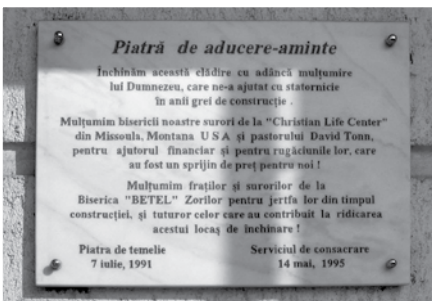
**Închinăm această clădire cu adâncă mulțumire
lui Dumnezeu, care ne-a ajutat cu statornicie
în anii grei de construcție**

**Mulțumim bisericii noastre surori de la „Christian Life Center”
din Missoula, Montana USA și păstorului David Tonn,
pentru ajutorul financiar și pentru rugăciunile lor, care
au fost un sprijin de preț pentru noi!**

**Mulțumin fraților și surorilor de la
Biserica „BETEL” Zorilor pentru jertfa lor din timpul
construcției și tuturor celor care au contribuit la ridicarea
acestui locaș de închinare!**

**Piatra de temelie
7 iulie, 1991**

**Serviciul de consacrare
14 mai, 1995**

Fordítás: Emlékkő. Ezt az épületet hálás köszönettel Istennek ajánljuk, aki állhatatosan segített bennünket az építkezés nehéz esztendeiben. Köszönjük a missoulai (Egyesült Államok, Montana) Christian Life Center testvéregyház és David Tonn lelkipásztor pénzügyi segítségét és imáit, ami értékes segítség volt számunkra! Köszönjük a Hajnal negyedi Betel templomhoz tartozó testvéreinknek az építkezés ideje alatt nyújtott áldozatos segítségét és mindazokét, akik hozzájárultak e templom emeléséhez!

Alapkő letétel 1991. július 7-én, fölszentelő istentisztelet 1995. május 14-én. (Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1995. máj. 14.

Hely: Szivárvány (Curcubeului) u. 7. sz., pünkösdi hitvallású felekezet templomán.

Irodalom: Lówy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 266.

591.

KÉSZÜLT APÁCZAI CSERE JÁNOS EMLÉKÉRE, A FILOZÓFUS, /
TUDÓS, PEDAGÓGUS SZÜLE(-) /
TÉSÉNEK HÁROMSZÁZÖTVENEDIK ÉVFORDULÓJÁN EZER- /
KILENCZSZÁZHETVENÖTBEN

Időpont: 1995. máj. 23.

Hely: Király (Ion I. C. Brătianu) u. 26. sz., az (1993-tól) Apáczai Csere János Elméleti Líceum dísztermében; a névadó domborművű szobra.

Megjegyzés: Gergely István alkotása. 1975-ben készült. Évekig a városháza pincéjében volt. 1989 előtt Szöllősi Ferenc, a Brassai Sámuel Líceum akkori igazgatója a díszteremben helyezte el, így 1990-ben a dombormű a díszteremmel együtt az Unitárius Püspökség birtokába került. Amikor az iskola felvette Apáczai nevét, az unitárius egyház átadta a szobrot az iskolának.

Irodalom: *Romániai Magyar Szó*. 1995. máj. 26–27.

(Dávid-csillag)
 לזכר הרבנים
 החרדים בקהילת
 יקלוז

אפרים אבל	1812–1816
יוסף קאין	1816
מנשה נאש	1837
יוסף רוזנפלד	1848
הילל ליחטנשטיין	1851–1854
שרגא פייוויש פישמן	1861–1863
אברהם גלזנר	1863–1877
משה שמואל גלזנר	1877–1923
עקבה גלזנר	1923–1944
אברהם שלמה קאץ	1945–1946
אברהם שוינפלד	1946–1959
יעקב יולס	1979–1983
יהודה צבי גלזנר	1941–1944

(Dávid-csillag)
 RABINII DE RIT ORTODOX
 CARE AU FUNCTIONAT LA
 COMUNITATEA DIN CLUJ

EPHRAIM ABEL
JOSEF KAIN
MENASHEH NASH
JOSEF ROSENFELD
HILLEL LICHTENSTEIN
SHRAGA FEIVISH FISCHMANN
AVRAHAM GLASNER
MOSHE SHMUEL GLASNER
AKKIBA GLASNER
AVRAHAM SHLOMO KATZ
AVRAHAM SCHÖNFELD
KÁROLY JOLESZ
JUDA TZVI GLASNER

Fordítás: [Héberül:] A kolozsvári (cluj-i) ortodox hitközség rabbijainak emlékére. [...]. (Bányai Viktória fordítása)

[Románul:] A kolozsvári hitközség ortodox szer-tartású rabbijai [...].

Időpont: 1995

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsi-nagógában.

Megjegyzés: Jaakov Jolesz héber nevét leszámít-va a többi név azonos a latin betűsekkel.

Irodalom: Lőwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 175; Lőwy D. 1998: 252–253, 2005: 521–522.

ÎN MEMORIA CELOR DOI
TITANI AI ATLETISMULUI
UNIVERSITAR CLUJEAN

DR. IOAN ARNAUT
ANTRENOR EMERIT
1910–1992

PROF(ESOR). ION MOINA
MAESTRU EMERIT AL SPORTULUI
1921–1990

ȘI A TUTUROR CELOR CARE AZI NU
MAI SUNT PRINTRE NOI ȘI CARE PRIN
MUNCĂ ȘI DĂRUIRE AU CONTRIBUIT
LA GLORIA SPORTIVĂ A ATLETISMULUI
1995

[Hátul:]

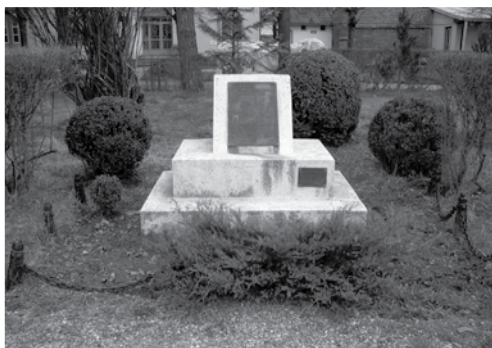
REALIZAT PRIN GRIJA

Ing. MIRCEA POP

Ing. CORNEL PORUMB

AUREL PLADE URSU

Sept. 1995

Fordítás: A kolozsvári egyetemi atlétika két titánjának emlékére. Dr. Ioan Arnăut érdeemes edzőnek (1910–1992), Ion Moina tanárnak, a sport érdeemes mesterének (1921–1990) és mindazoknak, akik ma nincsenek közöttünk, de akik munkájukkal és odaadásukkal hozzájárultak az atlétikai sport dicsőségéhez.

[Állítás éve:] 1995.

Létrehozva Mircea Pop, Cornel Porumb mérnökök és Aurel Palade Ursu munkájával, 1995 szeptemberében.

Időpont: 1995. szept.

Hely: Egyetemi (Iuliu Hațieganu) Sportpark; Ioan Arnăut és Ion Moina kolozsvári atléták emlékműve.

594.

ACEASTA PLACA
COMEMORATIVA A
FOST ASEZATA CU
OCAZIA IMPLINIRII A
125 DE ANI DE LA DAREA
IN EXPLOATARE A STA-
TIEI DE CALE FERATA
CLUJ
7 SEPTEMBRIE 1870–
7 SEPTEMBRIE 1995

Fordítás: Ezt az emléktáblát a kolozsvári vasútállomás épülete átadásának 125. évfordulója alkalmából helyezték el. (1870. szeptember 7–1995. szeptember 7.) (Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. fordítása)

Időpont: 1995. szept. 7.

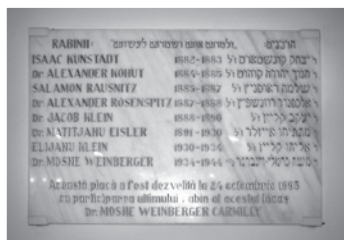
Hely: Baross (Állomás) tér, a Vasútállomás homlokzatán.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 235–236.

595.

RABINII:	„ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם”	הרבנים:
ISAAC KUNSTADT	1882–1883	ר' יצחק קונשטאדט ז"ל
Dr. ALEXANDER KOHUT	1884–1885	ר' חנוך יהודה קוהוט ז"ל
SALAMON RAUSNITZ	1885–1887	ר' שלמה ראוסניץ ז"ל
Dr. ALEXANDER ROENSPITZ	1887–1888	ר' אלכסנדר רוזנשפיץ ז"ל
Dr. JACOB KLEIN	1888–1890	ר' יעקב קליין ז"ל
Dr. MATITJAHU EISLER	1891–1930	ר' מתתיהו אייזלר ז"ל
ELIJAHU KLEIN	1930–1934	ר' אליהו קליין ז"ל
Dr. MOSHE WEINBERGER	1934–1944	ר' משה כרמלי-וינברגר נ"י

Această placă a fost dezvelită la 24 octombrie 1995
cu participarea ultimului rabin al acestui lăcaș
Dr. MOSHE WEINBERGER CARMILLY

Fordítás: Rabbik: [...]. Ezt az emléktáblát dr. Moshe Carmilly Weinberger, e templom utolsó rabbijának részvételével, 1995. október 24-én leplezték le.

[A héber szövegek:] „Tanuljátok meg, tartsátok meg és teljesítsétek azokat!” [Deut. 5,1]/ A rabbik:/ R. Jichak Kunstadt z”l [‘Emléke legyen áldott!']/ R. Henokh Jehuda Kohut z”l/ R. Slomo Rausnitz z”l/ R. Alexander Rosenspitz z”l/ R. Jaakov Klein z”l/ R. Matitjahu Eisler z”l/ R. Elijahu Klein z”l/ R. Mose Carmilly-Weinberger z”l. (Bányai Viktória fordítása)

Időpont: 1995. okt. 24.

Hely: Ferenc József (Horea) u. 21. sz., a neológ zsinagógában.

Megjegyzés: a héberül is szereplő nevek eltérnek a latin betűsektől.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 175; Löwy D. 1998: 253, 2005: 522.

596.

„OMUL FACE FILOSOFIE CU DORINȚA DE A SE GĂSI ÎN LUME LA EL ACASĂ.”

D(UMITRU). D. ROȘCA

(dombormű: D. D. R. arcmása)

ÎN ACEASTĂ CASĂ A LOCUIT
MARELE FILOSOOF ROMÂN
ACADEMICIAN ȘI PROF(ESOR). UNIV(ERSITAR).

D(UMITRU). D. ROȘCA

1895–1980

Fordítás: „Az ember annak vágyával műveli a filozófiát, hogy otthon lelje magát a világában.” (Dumitru D. Roșca) Ebben a házban lakott Dumitru D. Roșca (1895–1980) akadémikus és egyetemi tanár, a nagy román filozófus.

Időpont: 1995

Hely: Kölcsey (Dimitrie Bolintineanu) u. 23., a ház homlokzatán.

Megjegyzés: a filozófus születésének 100. évfordulóján leplezték le.

597.

[A harang felirata:]

100

ÉVES JUBILEUMRA
A HALLGATÓK
1995 KOLOZSVÁR

[A harangláb hátoldalán:]

FARAGTA
GYÖRGY
BENEDEK
BARÓT

Időpont: 1995

Hely: Bocskai (Avram Iancu) tér 13. sz., a Protestáns Teológia udvarán, harangláb.

Irodalom: Löwy D.–Demeter V. J.–Asztalos L. 1996: 266–267.

598.

EROILOR
NEAMULUI

Fordítás: A nemzet hőseinek.

Időpont: 1995. dec. 1.

Hely: Fellegvár (Cetățuia); a Hősök Emlékműve.

Megjegyzés: volt egy 1936–1937-es elődje [352.]. 1997. március 15-én elhelyeztek rajta két emléktáblát [627., 628.].

Irodalom: *Adevărul de Cluj*. 1995. dec. 4., dec. 5.; *Szabadság*. 1995. dec. 5.; Kerekes Gy. összeáll. 1998: 83–84; Gaal Gy. 2001b: 432; Asztalos L. 2004: 274.

599.

Aici a locuit și a creat între anii
1975–1992 Poeta Moșilor

ANA VALERIA ȘOIT
1925–1992

A cules și publicat folclor minier.

Fordítás: Itt lakott és alkotott 1973 és 1992 között Ana Valeria Șoit (1925–1992) a Mócok Költőnője. Bányászfoklort gyűjtött és tett közzé.

Időpont: 1995 körül

Hely: Mészáros (Lalelelor) u., a C4/B. tömház oldalán.

Megjegyzés: az egyetlen tömbházon levő emléktábla.

600.

Gheorghe Dima
1847–1925

Időpont: 1996 előtt

Hely: Király (Ion I. C. Brătianu) u. 25. sz., a Gheorghe Dima Zeneakadémia épületében; a névadó mellszobra.

761.

(dombormű: L. F. arcmása)

ÎN ACEASTĂ CLĂDIRÉ A CONCERTAT ÎN ANII 1846 ȘI 1879
EBBEN AZ ÉPÜLETBEN KONCERTEZETT 1846-BAN ÉS 1879-BEN
PERFORMED IN THIS BUILDING IN 1846 AND 1879

LISZT FERENC

Időpont: 2011. okt. 22.

Hely: Unió (Memorandumului) u. 21. sz., az egykori Redut (ma Néprajzi Múzeum) homlokzatán.

Megjegyzés: Kolozsi Tibor alkotása. A zeneszerző születésének 200. évfordulóján avatták.

Irodalom: *Szabadság*. 2011. okt. 24.

762.

In memoriam

(K. B. arcmása)

Prof. Dr. Kis Béla

(15. 02. 1924 Aiud/Nagyenyed–28. 11. 2003 Budapest)

profesor și cercetător, renumit entomolog
tanár és kutató, neves entomológus
Professor und Forscher, berühmter Entomologe
professor and researcher, renowned entomologist

Időpont: 2011. nov. 29.

Hely: Mikó (Clinicilor) u. 5–7. sz., a BBTE Biológia és Geológia Karának termében.

Megjegyzés: egy termet is elneveztek az entomológusról.

Irodalom: *Szabadság*. 2011. nov. 30.

763.

**ALEXANDRU
VAIDA VOEVOD
1872–1950**

Időpont: 2012. márc. 16.

Hely: Hunyadi (Ștefan cel Mare) tér; Alexandru Vaida-Voevod mellszobra.

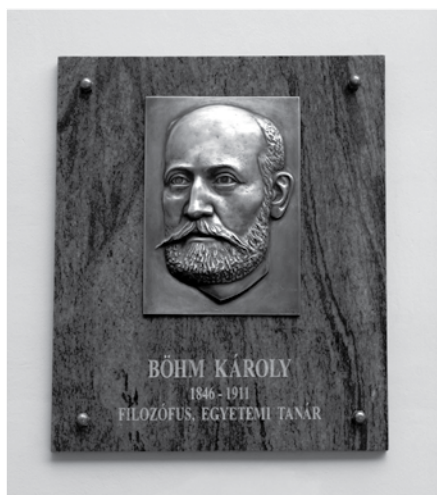
Megjegyzés: Ilarion Voinea alkotása. A politikus születésének 140. évfordulóján avatták. Volt egy 1996-os elődje [614.]

Irodalom: *Ziua de Cluj*. 2012. márc. 16.

764.

(dombormű: B. K. arcmása)

**BÖHM KÁROLY
1846–1911
FILOZÓFUS, EGYETEMI TANÁR**

Időpont: 2012. jan. 21.

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az evangélikus (lutheránus) parókia keleti, udvari falán.

Megjegyzés: Kolozsi Tibor alkotása. A filozófus halálának 100. évfordulóján, a Magyar Kultúra Napján avatták.

Irodalom: *Szabadság*. 2012. jan. 23.

765.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ
1837–1898

Időpont: 2012. máj. 11.

Hely: Kossuth Lajos (21 Decembrie 1989) u., az evangélikus (lutheránus) parókia udvarán; Erzsébet királyné mellszobra

Megjegyzés: Stróbl Alajos 1901-es mellszobrának [284.] Gergely Zoltán által újraöntött mása. A talapzat Cini László munkája.

Irodalom: *Szabadság*. 2012. máj. 12.

766.

VÉGH
SÁNDOR
1912–1997

Időpont: 2012. máj. 17.

Hely: Bartha Miklós (Emil Isac) u. 26–28., a Kolozsvári Magyar Operában; Végh Sándor mellszobra.

Megjegyzés: Makkai István alkotása. A hegedűművész és karmester születésének 100. évfordulóján avatták.

Irodalom: *Szabadság*. 2012. máj. 18.

767.

**SIGISMUND
TODUȚĂ
1908–1991**

Időpont: 2012. máj. 31.

Hely: Sétatér (Parcul Central); Sigismund Toduță mell-szobra.

Megjegyzés: Ilarion Voinea alkotása. Volt egy 2001-es elődje [683.], amit 2008 áprilisában elloptak.

Ziua de Cluj. 2012. máj. 31.

768.

**În această clădire s-a născut
savantul părinte al studiilor altaistice,
istoric, filolog, orientalist,
Membru fondator al**

Permanent International Altaistic Conferences (PIAC)

**Sinor Denis
(Schiffer Dénes Sándor)
1916–2011**

**Ebben az épületben született
az altajista tudományok nagy tudós atyja,
történetíró, filológus, orientalista,
a Permanent International Altaistic Conferences (PIAC)
alapító tagja.**

**Dezvelită cu ocazia celei de-a 55-a ediții al PIAC,
Felavatva a PIAC 55.-ik rendezvényének alkalmával,
Cluj-Napoca, 2012, Kolozsvár**

Időpont: 2012. júl. 25.

Hely: Schütz János (Arany János) u. 13. sz.

Szakirodalom és források

Asztalos Lajos

2000a Szentegyház utca. *Szabadság*. febr. 9. XII. évf. 31. sz. 6.

2000b Emléktábla a Városháza falán. *Szabadság*. márc. 24. XII. évf. 70. sz. 3., márc. 27. XII. évf. 72. sz. 3.

2002 A két 1849. évi kolozsvári vértanú. *Szabadság*. okt. 8. XIV. évf. 232. sz. 3., okt. 9. XIV. évf. 233. sz. 3.

2003a Wesselényi-kert. *Szabadság*. szept. 11. XV. évf. 207. sz. 3.

2003b Hat kőbe vésett nyelvemlék. *Szabadság*. máj. 21. XV. évf. 111. sz. 3., máj. 23. XV. évf. 113. sz. 3., máj. 24. XV. évf. 114. sz. 3., máj. 27. XV. évf. 116. sz. 3.

2004 *Kolozsvár. Helynév- és településtörténeti adattár*. Kolozsvár Társaság–Polis Könyvkiadó, Kolozsvár

2006a Jósika Miklós és Wesselényi Miklós szobra. *Szabadság*. márc. 18. XVIII. évf. 64. sz. 3.

2006b Kolozsvár – közelről. Cella? Kápolna? *Szabadság*. jún. 9. XVIII. évf. 131. sz. 3.

2006c Kolozsvár – közelről. Erzsébet királyné emlékfái – aranybetűkkel. *Szabadság*. nov. 4. XVIII. évf. 258. sz. 3.

2006d Kolozsvár – közelről. Erzsébet-szobor, Erzsébet sétaút, Erzsébet-órház. *Szabadság*. jan. 5. XVIII. évf. 2. sz. 3.

2007 Kolozsvár – közelről. Emléktábla a régi Református Kollégium udvarán. *Szabadság*. febr. 7. XIX. évf. 31. sz. 10.

2008 *Kolozsvár épített kincsei*. Stúdium, Kolozsvár.

2009 Kolozsvár – közelről. Bába Novák szobra és ennek felirata. *Szabadság*. ápr. 22., ápr. 29.

Baconsky, Anatol E.

1963 *Kolozsvár és környéke. Kis utikalauz*. Meridiane, Bukarest.

Balogh Jolán

1935 *Kolozsvár műemlékei*. A Kolozsvári Református Kollégium Öregdiákjainak Egyesülete, Kolozsvár.

1942 *Kolozsvár műemlékei*. In: *Művészeti Hetek. Kolozsvár 1942. május–június*. Athenaeum, Budapest, 46–55.

1943 *Az erdélyi renaissance I. 1460–1541*. Erdélyi Tudományos Intézet, Kolozsvár.

1944 Pákei Lajos rajzai Kolozsvár építészeti emlékeiről. *Erdélyi Múzeum* XLIX. (3–4) 293–303.

1985 *Kolozsvári kőfaragó műhelyek. XVI. század*. A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportja, Budapest.

Békésy Károly

1903 *Kolozsvár*. Magyar Polgár, Kolozsvár.

Bíró József

1933 *A kolozsvári Bánffy-palota és tervező mestere, Johann Eberhard Blaumann*. (Erdélyi Tudományos Füzetek, 63.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Cluj-Kolozsvár.

1934 *A kolozsvári Szent Mihály-templom barok emlékei*. Gloria Könyvnyomda, Cluj-Kolozsvár.

- 1940 *Kolozsvári Képeskönyv*. (Officina Képeskönyvek.) Officina Nyomda és Kiadóvállalat, Budapest.
- Bíró Vencel
2011 *A kolozsvári római katolikus gimnázium története 1918–1940. A Báthory–Apor Szeminárium története 1579–1933*. Az előszót Ruppert József Sch. P. írta. Sajtó alá rendezte, szerkesztette és az utószót írta Sas Péter. Művelődés, Kolozsvár.
- Bodea, Gheorghe I.
1970 Kolozsvári önkéntesek. *Igazság*. ápr. 11. XXXI. évf. 84. sz. 7.
- Bodea, Gheorghe I. – Fodor László – Vajda Lajos
1971 *Cluj. Pagini de istorie revoluționară 1848–1971. (Oameni, fapte, locuri)*. Cluj.
- BOLYAI JÁNOS...
1903 *Bolyai János születésének századik évfordulója alkalmából a Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem által 1903 januárius 15-ikén rendezett emlékünnepe*. (Acta Universitatis Litterarum Regiae Hungaricae Francisco-Josephinae Kolozsváriensis anni MCMII–III.) Kolozsvár.
- Bortș, Petru
1923 *Călăuza orașului Cluj și a imprejurimilor*. Cluj.
1933 Din istoricul zidirei catedralei. *Gazeta Ilustrată* II. (10) 201–210.
- Breazu, Ion
1932a Un bust în bronz al omului de bronz. Impresionata solemnitate dela clubul partidului național-țărănesc din Cluj. *Gazeta Ilustrată* I. (3) 22. [Alexandru Vaida-Voevod mellszobra.]
1932b Teatrul Național din Cluj. *Boabe de Grâu* III. (1–2) 23–38.
- Buzea, Octavian
1939 *Clujul 1919–1939*. Cluj.
- Carmilly-Weinberger, Moshe
1999 *Út a szabadság felé! Zsidó menekültek megsegítésének története a Holocaust idején: Erdély, 1936–1944*. Cluj-Napoca
- Carmilly-Weinberger, Moshe (ed.)
1970 *Memorial volume for the Jews of Cluj–Kolozsvár*. New York.
- Chirilă, Eugen – Guy Marica, Viorica
1978 Inscricții latine din Clujul Renașterii. In: *Studii și Comunicări. 1. Galerie de artă*. Muzeul Brukenthal, Sibiu, 131–139.
- Crăciun, Ioachim
1936 Baba Novac generalul lui Mihai Viteazul. *Gazeta Ilustrată* V. (5–6) 71–76.
- Cucu, Vasile – Ștefan, Marian
1974 *România: ghid-atlas al monumentelor istorice*. Editura Științifică, București.
1979 *România: ghid-atlas al monumentelor istorice*. Editura Sport–Turism, București.

Személynévmutató

A mutató a feliratokban, illetve a leírásban előforduló személyneveket tartalmazza, a hivatkozott szerzők nevének kivételével. Ha a források lehetővé tették, kiegészítettem a monogramokat. A nevek után az előfordulás helyét, a szövegek sorszámait közlöm.

- Abel, Ephraim – 592
Abrudan, Dumitru – 401
Abrudan, Gheorghe – 442
Abrudan, Traian – 524
Achimaș, Andrei – 557
Adler, Samuel – 319
Adorján György – 373
Ady Endre – 425, 487
Aftene, Radu – 603
Agârbiceanu, Ion – 438, 469, 638, 658
Ajtay Mihály – 199
Akesman, Johannes – 187
Albach Géza – 265
Albert Ferencz – 228
Albini, Septimiu – 327, 573
Albu, Gavrilă (Petre fia) – 401
Albu, Găvrilocea – 497
Albu, Iacob (Vasile fia) – 401
Albu, Ioan (Samoila fia) – 401
Albu, Ioan Ches. – 497
Albu, Ioan Păv. – 497
Albu, Pavel (Iacob fia) – 401
Albu, Pavel Tentu – 497
Albu, Petru – 497
Albu, Simion (Paul fia) – 401
Albu, Ștefan – 497
Albu, Teodor Păv. – 497
Albu, Teodor Poiăț – 497
Albu, Vasile – 442
Albu, Vasile Fesoi – 497
Alecsandri, Vasile – 322, 357
Alexandru, Tiberiu – 565
Alföldi Antal – 232
Alpár Ignác – 296
Altorjai Bertalan Károly – 364
Alvinczi Gábor – 174
Anania, Bartolomeu – 732
Anca, Cornel – 679
Angelescu, Constantin – 351
Anhauch, Dionisie – 385
Antal apát – 1
Antal, Dumitru – 347
Apáczai Csere János – 591
I. Apafi Mihály fejedelem – 372
II. Apafi Mihály fejedelem – 372
Apafi Mihályné Bethlen Kata – 372
Apafi Mihályné Bornemissza Anna – 372
Apáthi Péter – 412
Apor István – 348
Aragon, Louis – 391
Arboreanu, Ioan – 588–589
Argay György – 525
Arieșan, Valer – 560
Arnăuț, Ioan – 593
Árpád vezér – 201
Aștilean, Ioan Ceapa – 497
Aștileanu, Vasile – 383
Avram, Doru – 565
Avrămescu, Gheorghe V. – 588
B. A. – 104
B. H. W. – 36
Babeș, Victor – 571
Babits Mihály – 425
Baciu, Alexandru – 497
Baciu, Cristian – 732
Baciu, Ion – 556–558
Băciut, Grigore – 557, 561
Baczi István – 97
Baczoni Incze Máté – 143, 412
Bácsai Péter – 40
Bădiu, Nicolae – 565
Bădiu, Petru – 720
Bagaméri István – 373
Bagaméri Margit – 229
Băgărean, Ioan (Andrei fia) – 401
Băgărean, Pavel (Gligor fia) – 401
Bajkai Sándor – 384
Bajor Andor – 542
Bakó József – 713
Bakos Györgyné – 364
Bălan, Nicolae – 345
Bălcescu, Nicolae – 423, 458, 488, 602
Bálint Gábor – 578
Bálint György – 373
Bálint Mihály – 228
Bálintit Zsuzsanna – 171
Ballai Zoltán Csaba – 401, 617, 702
Balló Sándor – 412
Balogh Judith – 647

Rezumat

Piatra aceasta a fost amplasată... Locuri ale memoriei în Cluj-Napoca (1440–2012).
Bază de date

Baza de date cuprinde inscripțiile, plăcile comemorative, statuile și monumentele produse cu intenția datării și memorării, respectiv datele aferente acestora. Corpusul a fost realizat cu intenția de a fi complet, conținând și materialul care nu mai poate fi regăsit în zilele noastre, dar care a putut fi identificat pe baza unor izvoare istorice, de istorie locală, de istorie a artei și de turism. O mare parte a materialului format din 768 de titluri este inedită. Analiza textelor, respectiv cercetarea istorică a comemorărilor și-a găsit loc într-un volum separat.

Acest corpus a fost redactat prin identificarea și utilizarea mai multor puncte de vedere cu privire la reprezentările textuale ale activităților memoriale din spațiile publice și cvasipublice ale Clujului. Sistematizarea și fișele descriptive au fost efectuate cu ajutorul și respectarea regulilor folcloristice și epigrafice.

Materialul colectat este aranjat după data producerii sau amplasării monumentelor, primind și o numerotare adecvată. Acest fapt ajută retrospectiva cronologică, dar și referirile asupra textelor. Stabilirea ordinii a necesitat un amplu proces de documentare în cazurile în care anul realizării nu este semnalat sau precizat. În asemenea cazuri, am făcut referire la diverse izvoare, iar când nu am găsit informații precise, am stabilit cu aproximație succesiunea elementelor.

De fiecare dată am specificat și locul de amplasare a elementului în cauză, adică a materialului colectat. Am utilizat în primul rând denumirile vechi ale străzilor și pietelor, dar folosite și astăzi de către populația maghiară, urmate de denumirile actuale, oficiale (acestea fiind mai ales în limba română).

În cazurile în care un obiect a fost mutat sau refăcut, am notat acest fapt în rubrica *Mențiuni*. Prin acest procedeu am reușit să evit repetarea textelor identice ale obiectelor care au fost reamplasate de mai multe ori. Tot aici am publicat datele etnografice, respectiv informațiile considerate importante din punctul de vedere al interpretării și analizării textelor.

Am publicat textele obiectelor memoriale în original, respectând particularitățile de punctuație și de formă. Când a fost necesar, am inclus și sensul actual al textului cât și traducerea acestuia. Am menționat și numele traducătorilor, respectiv, în cazuri întemeiate, datele bibliografice ale textelor externe relatate.

Am considerat că este importantă prezentarea literaturii obiectelor în cauză. Aceasta înseamnă, de fapt, cele mai importante referințe de istorie locală, unde se regăsesc informații complementare despre amplasarea obiectelor din domeniul istoric și al istoriei artei. La sfârșitul volumului se regăsește un amplu index de nume, care conține toate numele care apar în texte sau în descrieri și au legătură cu acțiunile memoriale.

Am fotografiat toate obiectele și elementele incluse în această bază de date, iar în ceea ce le privește pe cele care nu mai există, am publicat imagini de arhivă.

JAKAB Albert Zsolt (1979) este cercetător al Institutului pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale din Cluj-Napoca și președintele Asociației Etnografice Kriza János. Volum publicat: *Emlékállítás és emlékezési gyakorlat. A kulturális emlékezet reprezentációi Kolozsváron.* [Constituirea memoriei și practici comemorative. Reprezentări ale memoriei culturale la Cluj-Napoca.] Asociația Etnografică Kriza János–Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2012.

Abstract

***This Stone was Bestowed... Spaces of Commemoration in Cluj-Napoca (1440–2012).
Data Archive***

This data archive collects inscriptions, plaques, statues, memorials raised and unveiled with intent of dating and commemorating in Cluj-Napoca between 1440 and 2012. Collected with a claim for completeness, the book encompasses one-time memories, recorded by now on publications on history, local history, art history and tourism about the city. Thus the 768 items collected in this archive, contains a series of materials unpublished by now. The analysis of the texts and the historical research of the memorial actions of Cluj are carried out and published in a separate volume.

Textual representations of object and the public and half-public places from Cluj were discerned by different angles; their proceeding into worksheet is based on rules of folklore and epigraphical studies.

I sorted the material by the time of the commemorations; such a method was helpful in building up a chronology, and a framework for reference. Sometimes organizing into the relevant order was a difficult task, needing a longer procession of documents, as years of erection were missing in many cases. I consulted different sources to find out the time of creation for the undated monuments, in lack of information I set the timeline with a rough guess.

Location of commemorations and objects for memory is identified for all items in the archive. In using street and square names, the Hungarian ones were put first, followed by the official, Romanian naming.

Displacing or re-erecting of a memory was mentioned in the *Notes*, in order to avoid repetitions of similar texts. *Notes* also contain ethnographical data and information necessary for text-interpretation and the analysis.

Texts are reproduced in their original form, preserving original spelling and punctuation. Actual reading and translation was attached when necessary; names of translators and, sometimes, references for the translations were also mentioned in the notes.

I found important to give references for the objects, naming the most important works on local history that contain historical, cultural historical data and further information about the object. Sources for one-time objects are also part of this corpus of references, explained in a separate chapter at the end. An appendix with persons connected to commemorations was attached to the end of this book.

Photographs were taken and are published about each commemoration, in case of non existing object archive picture are attached.

JAKAB Albert Zsolt (1979) is a researcher at the Romanian Institute for Research on National Minorities and the president of Kriza János Ethnographic Society. Volume published: *Emlékállítás és emlékezési gyakorlat. A kulturális emlékezet reprezentációi Kolozsváron. [Memory Construction and Practice. Representations of Cultural Memory in Cluj-Napoca.]* Kriza János Ethnographic Society–Romanian Institute for Research on National Minorities, Cluj-Napoca, 2012.

A kötet a Kolozsváron 1440 és 2012 között, a datálás és emlékéllítés szándékával létrehozott feliratokat, emléktáblákat, szobrokat és emlékműveket, valamint az ezekhez kapcsolódó adatokat tartalmazza. Az adattár a történeti, a városban már nem fellelhető anyagot is felöleli. Megmutatja, hogy a kolozsvári társadalom milyenek látták és hogyan használta a múltját, hogyan fogta fel és örökölte meg a múlt időt, azaz milyen helyei vannak az emlékezetnek. A szakembereknek (történészeknek, művészettörténészeknek, antropológusoknak) helytörténeti forrásként hasznosítható, illetve olvasmányként szolgálhat a város múltjával ismerkedni vágyók számára.

Jakab Albert Zsolt (1979) a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet kutatója és a Kriza János Néprajzi Társaság elnöke. Kötete: *Emlékállítás és emlékezési gyakorlat. A kulturális emlékezet reprezentációi Kolozsváron.* Kriza János Néprajzi Társaság – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2012.

ISBN 978-606-8377-04-9
ISBN 978-973-8439-63-4

9 786068 377049